

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนนาฏยศาสตร์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ของผู้เรียนนาฏศิลป์ไทยในสถาบันอุดมศึกษา ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์วิธีการสอนนาฏยศาสตร์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ทั้งในประเทศและต่างประเทศ นำเสนอเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 วิธีการสอนนาฏยศาสตร์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ในต่างประเทศ

ส่วนที่ 2 วิธีการสอนนาฏยศาสตร์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ในประเทศไทย

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนาแบบวัดทางนาฏยศาสตร์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ นำเสนอเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การพัฒนาแบบวัดนาฏยศาสตร์

ส่วนที่ 2 ความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ของผู้เรียนวิชานาฏศิลป์ไทยในสถาบันอุดมศึกษา

ตอนที่ 3 ผลการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ของผู้เรียนวิชานาฏศิลป์ไทยในสถาบันอุดมศึกษา

ตอนที่ 4 ผลการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ไทยที่พัฒนาขึ้น นำเสนอเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ของนักศึกษากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบทักษะการปฏิบัติผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ของนักศึกษากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ส่วนที่ 3 ผลการสังเกตพฤติกรรมและการประเมินตนเองของผู้เรียน

ตอนที่ 5 ผลการปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ไทยที่พัฒนาขึ้น

ตอนที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์วิธีการสอนนาฏยศาสตร์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

ส่วนที่ 1 วิธีการสอนนาฏยศาสตร์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ในต่างประเทศ

การศึกษาวิธีการสอนนาฏยศาสตร์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ในต่างประเทศดำเนินการโดยวิเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนนาฏศิลป์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของสถาบันการศึกษาในประเทศออสเตรเลีย สหรัฐอเมริกา และแคนาดา ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนการสอนนาฏยศาสตร์ (Dance Improvisation) และการใช้หลักการจินตภาพ (Dance Imagery) ในการสอนนาฏศิลป์ ซึ่งผู้วิจัยได้เสนอรายละเอียดการจัดการเรียนการสอนนาฏศิลป์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ด้านความหมายของความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ที่เป็นผลจากการสอนนาฏยศาสตร์ หลักสูตรการสอน กระบวนการเรียนการสอน บรรยากาศการสอนและการประเมินผลการสอนนาฏยศาสตร์ของต่างประเทศในบทที่ 2 สรุปผลจากการวิเคราะห์เอกสารดังต่อไปนี้

1.1 การสอนนาฏยศาสตร์ของสถาบันการศึกษาในต่างประเทศ

ความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์เป็นเป้าหมายของการสอนที่มุ่งให้เกิดกับผู้เรียนด้านความสามารถในการสร้างสรรค์ท่าจากสิ่งเร้าต่างๆ ได้แก่ การฟังเพลง และเสียงดนตรี การเรื่องเล่าของแต่ละคน การสร้างสรรค์ท่าจากการประยุกต์หรือปรับเปลี่ยนท่ารำเดิมในรูปแบบใหม่ และการประดิษฐ์ท่าหรือผลงานใหม่ด้วยตนเอง

จุดมุ่งหมายการสอน มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้บทบาทที่เกี่ยวข้องกับ ศิลปวัฒนธรรมและการแสดง หลักการปฏิบัติในสาขาที่ศึกษา พัฒนาแนวคิดด้านการวิเคราะห์การประเมินและการคิดสร้างสรรค์การแสดง เสริมสร้างความตระหนักในคุณค่าของศิลปวัฒนธรรม ส่วนจุดมุ่งหมายในด้านทักษะ คือการเคลื่อนไหวร่างกายในลักษณะที่ถูกต้องและการพัฒนาความรู้และทักษะเพื่อนำไปสู่กระบวนการประดิษฐ์ท่ารำในรูปแบบต่างๆ

วิธีการสอน ใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย ได้แก่ การบรรยาย การสาธิต การทำกิจกรรมในชั้น การฝึกงานการแสดงกับศิลปินอาชีพ การใช้สื่อกระตุ้นในการสอน จากเสียง รูปภาพ แนวคิด การสัมผัส การเห็นของจริงจากธรรมชาติ การสร้างจินตภาพและจินตนาการ การวาดภาพ การใช้สื่อทั้งในการสอน และการนำเสนอการแสดง

สรุปได้ว่าการสอนนาฏยศาสตร์ของสถาบันการศึกษาในต่างประเทศมีจุดมุ่งหมายของการสอนคือการพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านความรู้ เจตคติ และด้านทักษะการปฏิบัติ โดยมีเป้าหมาย

เพื่อนำความรู้ในสิ่งที่เรียนและการรับรู้คุณค่า มาใช้ในการคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณ์ญาณ การประเมินผลงานการแสดง และนำประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนรู้และความสามารถในการปฏิบัติ มาสร้างสรรค์ผลงานการแสดงด้วยตนเอง

สำหรับวิธีการสอนนาฏยสรรค์ของสถาบันการศึกษาในต่างประเทศใช้วิธีการที่หลากหลายมากกว่าในประเทศไทย อย่างไรก็ตามยังมีการสอนในลักษณะครูเป็นผู้นำหรือต้นแบบ กล่าวคือการสอนในลักษณะการบรรยาย อภิปราย การสาธิต การฝึกปฏิบัติกับครูและผู้เชี่ยวชาญ ในส่วนของการสอนเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ใช้การสอนตามวิธีการสอนนาฏยสรรค์ ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการสอนนาฏยสรรค์ของสถาบันการศึกษาในต่างประเทศดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 6 สรุปวิธีการสอนนาฏยสรรค์ของสถาบันการศึกษาในต่างประเทศ

กระบวนการเรียนการสอน	การสอน ของ ส. ซิปชาเตอร์	การสอน ของ ว. แฮนคอค	การสอน ของ ม. ชาร์ลส	การสอน ของ BC โคลัมเบีย
1. การสาธิตทำท่าต้นแบบหรือทำท่าพื้นฐาน		✓		
2. การสอนทฤษฎี บริบททางวัฒนธรรมควบคู่กับการปฏิบัติ	✓			
3. การคิดสร้างสรรค์จากบทประพันธ์และเพลง			✓	✓
4. การฝึกงานด้านการแสดงกับศิลปินอาชีพ		✓		
5. การใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน เช่น วิดีทัศน์ ภาพ			✓	✓
6. การสังเกต และการคิดวิเคราะห์		✓		✓
7. สอนการใช้ความรู้ที่รับรู้ในสุนทรียะของการแสดงและการสร้างจินตนาการ			✓	
8. สอนโดยใช้วิธีคิดทำอย่างอิสระโดยใช้สิ่งเร้าต่างๆเป็นสื่อ			✓	
9. สอนผสมผสานระหว่างการฝึกปฏิบัติตามแบบและการคิดสร้างสรรค์ทำท่าโดยอิสระ(Dance Improvisation)				✓
10. การให้ผู้เรียนสร้างสรรค์ผลงานการแสดง	✓	✓	✓	✓

1.2 วิธีการสอนนาฏยสรรค์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ ตามแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนการสอนนาฏยสรรค์ในต่างประเทศ

ความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ หมายถึงความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ผลงานทางนาฏยสรรค์ ซึ่งเป็นผลจากการให้ผู้เรียนฝึกคิดประดิษฐ์ท่าอย่างฉับพลันด้วยตนเองโดย

ปราศจากการชี้แนะจากผู้สอน เป็นความคิดอิสระโดยการนำทักษะการปฏิบัติและประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้มาใช้ เป็นการสร้างความเชื่อมั่นและสร้างสรรค์ผลงานจากอารมณ์ความรู้สึกภายในของผู้เรียน ผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุน ให้แรงเสริมด้วยการยกย่อง ชมเชย และการแนะนำให้ผลงานนั้นมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

กระบวนการเรียนการสอน มีส่วนประกอบที่สำคัญ 4 ส่วน ได้แก่

1. การให้เนื้อหาบทเรียน คือ การสอนทำรากพื้นฐาน การเคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกายที่ถูกต้อง ทำเดินรำในลักษณะต่างๆ
2. การทำกิจกรรมอย่างอิสระ คือ การให้ผู้เรียนทำกิจกรรมในลักษณะรายบุคคล เป็นคู่ สามคน หรือเป็นกลุ่ม โดยครูกำหนดโจทย์หรือสิ่งเร้าให้ผู้เรียนคิดทำเดินรำตามที่ต้องการอย่างอิสระ เช่น ให้เคลื่อนไหววัยวะส่วนขา ผู้เรียนทำท่าอะไรก็ได้ที่มีการเคลื่อนไหวส่วนขา แล้วให้อธิบายว่าคิดถึงอะไร หรือให้เคลื่อนไหวเป็นกลุ่ม โดยใช้มือข้างขวาจับสัมผัสผัดกัน โดยแต่ละคนจะเคลื่อนไหวอย่างไรก็ได้ที่มีอวัยวะสัมผัสกับผู้อื่น เป็นต้น
3. บรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ คือ การสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมให้เกิดความกระตือรือร้น หรือการสร้างอารมณ์รับรู้ในสิ่งต่างๆ ผู้สอนมีบทบาทในการสร้างบรรยากาศดังกล่าว โดยการใช้สื่อกระตุ้น สิ่งเร้าที่น่าสนใจ การพูดและแสดงออกที่เป็นกันเอง และสร้างพลังในการคิดและความเชื่อมั่นในตัวผู้เรียน
4. การประเมินผลย้อนกลับ เป็นเทคนิคการสอนที่จะช่วยพัฒนาผู้เรียนในสิ่งที่ยังบกพร่อง โดยผู้สอนต้องระมัดระวังในการใช้คำพูดที่ทำให้ผู้เรียนอยู่ในกรอบหรือแบบแผนตลอด แต่ให้อยู่ในภาวะที่ผ่อนคลายและบรรยากาศของความร่วมมือ เพื่อให้ผู้เรียนรู้สึกมีความภาคภูมิใจและเชื่อมั่นที่จะคิดและแสดงออกที่ดีขึ้นต่อไป

บรรยากาศการเรียนการสอน

บรรยากาศการเรียนการสอนนาฏยสรรค์เน้นความเป็นตัวเองของผู้เรียน ผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการสร้างบรรยากาศ ได้แก่

1. การให้ตัวอย่างทำเดินรำ การใช้ภาษาท่า
2. การให้อิสระในการคิด ภาวะที่ผ่อนคลาย ไม่สั่งให้ผู้เรียนปฏิบัติตามคำบอก
3. การให้แรงเสริม ด้วยการใช้คำพูดชมเชย การแสดงสีหน้าท่าทางถึงการยอมรับในความคิดและผลงานของผู้เรียน
4. การส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียน โดยเฉพาะเมื่อผู้เรียนอยากรู้ หรือมีความสนใจในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ผู้สอนต้องสนองตอบในทันที
5. การส่งเสริมการสร้างจินตภาพและจินตนาการของผู้เรียนโดยใช้สิ่งเร้าต่างๆ

6. การจัดสภาพแวดล้อมของห้องเรียนให้มีที่ว่างในการทำกิจกรรม รวมทั้งใช้สภาพแวดล้อมนอกห้องเรียนในการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้

7. การใช้สื่อการสอนทั้งของจริงและของจำลองในการส่งเสริมจินตภาพและจินตนาการของผู้เรียน

การประเมินผล

ประเมินด้านแนวคิดในการสื่อความหมาย กระบวนการในการสร้างสรรค์ท่ารำพลังในการแสดง ความยืดหยุ่น คล่องแคล่ว ในการเคลื่อนไหวที่สัมพันธ์กับเสียงเพลงและดนตรี

สรุปได้ว่าวิธีการสอนนาฏยศาสตร์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ในต่างประเทศ มีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนมีความรู้ และทักษะในการสร้างสรรค์ผลงานหรือท่าเต้นรำด้วยตนเองอย่างอิสระ ใช้วิธีการสอนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ท่ารำต้นแบบ อันเป็นพื้นฐานท่าเต้นในลักษณะต่างๆ ร่วมกัน แล้วฝึกทักษะการเคลื่อนไหวร่างกายส่วนต่างๆ เน้นการรับรู้ทางอารมณ์ความรู้สึก โดยการเคลื่อนไหวอย่างอิสระ นำไปสู่การสร้างสรรค์ผลงานด้วยตนเองในขั้นสุดท้าย ดังตัวอย่างวิธีการสอนนาฏยศาสตร์ในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 วิธีการสอนตามแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนการสอนนาฏยศาสตร์ในต่างประเทศ

สิ่งเร้าหรือโจทย์ที่กำหนด	เนื้อหา	วิธีฝึกปฏิบัติ
ทิศทาง (Direction)	การเคลื่อนไหวแขนใดแขนหนึ่งไปด้านหน้า ด้านหลัง ด้านข้าง เฉียง ให้สัมพันธ์กับร่างกาย	เริ่มต้นเคลื่อนไหวแขนใดแขนหนึ่งในทิศทางที่แตกต่าง ขณะเคลื่อนไหวให้ตัวหันไปในทิศทางนั้นโดยไปทั้งตัว
รูปร่าง (Shapes)	การเคลื่อนไหวแขนข้างหนึ่งเป็น วงกลม และใช้ส่วนอื่นของร่างกายในลักษณะเดียวกัน	เริ่มต้นเคลื่อนไหวแขนเป็นวงกลม 1 รอบ พยายามหมุนส่วนอื่นๆ ของร่างกายในลักษณะเดียวกัน เปลี่ยนขนาดของวงกลมและหมุนส่วนต่างๆ ของร่างกายเป็นวงกลมติดต่อกัน
น้ำหนัก (Gravity)	การยกแขนข้างหนึ่งไปด้านข้างให้น้ำหนักอยู่ที่ส่วนแขน แล้วยกลงช้าๆ ให้น้ำหนักค่อยๆ ตกลง	เริ่มต้นยกแขนข้างหนึ่งให้อยู่ในตำแหน่งที่ต่ำกว่าการรับน้ำหนักปกติ เพื่อให้ตระหนักถึงความรู้สึกในการรับน้ำหนักของแขน ฝึกหัดการยกส่วนต่างๆ และลดลงต่ำ ให้รู้สึกถึงน้ำหนักในลักษณะเดียวกัน
การสะท้อน (Mirroring)	ยืนหันหน้าเข้าหากัน ผู้นำเริ่มเคลื่อนไหวท่าที่มีความแตกต่างกัน คนอื่นๆ ปฏิบัติเป็นกระจกสะท้อนการเคลื่อนไหวของผู้นำ ทำเช่นนี้ซ้ำๆ	ยืนหันหน้าเข้าหากัน ผู้นำเคลื่อนไหวซ้ำๆ แล้วหยุด เพื่อสร้างความคิดและจินตนาการหรือความรู้สึก เมื่อผู้นำหยุดคนอื่นก็เคลื่อนไหวในลักษณะที่สอดคล้องกับการเคลื่อนไหวของผู้นำ

ส่วนที่ 2 วิธีการสอนนาฏยสรรค์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ในประเทศไทย

2.1 วิธีการสอนนาฏยสรรค์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

ผู้เชี่ยวชาญที่ให้ข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดงและอาจารย์ผู้สอนนาฏศิลป์ไทยที่มีประสบการณ์การสอนไม่ต่ำกว่า 15 ปี กลุ่มนักวิชาการหรือศิลปินด้านศิลปะการแสดงที่มีผลงานการประดิษฐ์ชุดการแสดงเป็นที่ยอมรับ และกลุ่มอาจารย์ที่มีประสบการณ์การสอนไม่ต่ำกว่า 5 ปี แต่มีผลงานแนวสร้างสรรค์ด้านนาฏศิลป์หรือศิลปะการแสดงเป็นที่ยอมรับทั่วไป รวมจำนวนทั้งสิ้น 15 คน (ดูรายละเอียดหน้า 61) เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการสอนที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และลักษณะกระบวนการนาฏยสรรค์ที่หลากหลายโดยเฉพาะในส่วนที่ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนเกี่ยวข้องโดยตรง มีรายละเอียดผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

2.1.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพวิธีการสอนที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ไทยในปัจจุบัน

จากการวิเคราะห์เนื้อหาด้านวิธีสอนนาฏศิลป์ภาคปฏิบัติ ผู้เชี่ยวชาญดำเนินการสอนสอดคล้องกัน ดังนี้

- 1) ฝึกการเคลื่อนไหว การควบคุมการใช้อวัยวะ ฝึกการปฏิบัตินาฏยศัพท์ต่างๆ และการทบทวนความรู้เดิม
- 2) การให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่สอน การแบ่งกลุ่มทำงาน ค้นคว้าข้อมูล
- 3) การสาธิตและต่อท่ารำโดยการรำนำหน้า ให้ผู้เรียนรำตาม และการแก้ไขข้อบกพร่องในการรำ
- 4) ฝึกปฏิบัติซ้ำ ๆ เป็นการทบทวนความรู้
- 5) การทดสอบ

ด้านหลักการประดิษฐ์ท่ารำ มีวิธีการ ดังนี้

- 1) การเรียนรู้และฝึกปฏิบัติ แม่ท่าต่างๆ ได้แก่ เพลงช้า เพลงเร็ว แม่บท
- 2) ให้นักศึกษาคิดประดิษฐ์ท่ารำหลายๆ ท่า แล้วลองปฏิบัติเข้ากับทำนองเพลง จากนั้นจึงเลือกท่าที่เหมาะสมนำมาใช้ในงานสร้างสรรค์

3) การกำหนดจุดมุ่งหมายของชุดการแสดง แล้วประดิษฐ์ท่ารำตามจุดมุ่งหมายนั้น โดยคำนึงถึงองค์ประกอบด้านเพลง ดนตรี บทร้อง การแต่งกาย รูปแบบการแสดง จำนวนผู้แสดง การใช้พื้นที่บนเวที ลีลาท่ารำ และอารมณ์ในการแสดง

4) เน้นการให้กำลังใจ และแรงเสริม จากการแนะนำ ชมเชย

ด้านวิธีการสอนที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สามารถสอนได้หลายวิธี ดังนี้

1) การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความสามารถในการประดิษฐ์ท่ารำด้วยวิธีการต่างๆ เช่น ให้ศึกษาบทละครตอนสั้นๆ เปิดเพลงที่มีทำนองแปลกๆ แล้วประดิษฐ์ท่ารำในลักษณะกิจกรรมทั้งรายบุคคล และกลุ่ม นำเสนอในชั่วโมงเรียน

2) สอนโดยวิธีการอภิปรายและซักถาม เพื่อฝึกให้ผู้เรียนกล้าแสดงความคิดเห็น

3) สอนเป็นลำดับขั้น เริ่มจากการสอนพื้นฐานการปฏิบัติในแนวเดียวกัน ให้ศึกษาท่ารำที่มีมาตั้งแต่อดีต และให้ความรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบศิลป์ด้านความงามของการแสดงที่จะสร้างสรรค์ ได้แก่ ความเป็นเอกภาพ ความสมดุล ความหลากหลาย ความพร้อม และความกลมกลืน เพื่อนำมาใช้เป็นหลักในการประดิษฐ์ท่ารำ

4) ให้ผู้เรียนฝึกคิดท่ารำอย่างฉับพลัน โดยการนำเสนอผลงานการประดิษฐ์ท่ารำจากเพลงเดียวกันทุกคน

สำหรับวิธีการส่งเสริมผู้เรียนที่มีความคิดสร้างสรรค์ในการประดิษฐ์ท่ารำอยู่แล้ว คือ ให้เป็นผู้สาธิต หรือแบ่งกลุ่มในการประดิษฐ์ท่ารำและให้เป็นผู้นำกลุ่ม

วิธีการแก้ปัญหา ถ้าพบว่าผู้เรียนขาดความคิดสร้างสรรค์ในการประดิษฐ์ท่ารำ คือ การอธิบายหลัก วิธีการ และองค์ประกอบในการประดิษฐ์ท่ารำให้ชัดเจน และให้เป็นผู้ช่วยในการคิดประดิษฐ์ท่ารำ หรือปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ แต่มีส่วนร่วมในกระบวนการคิด

ด้านการประเมินความงามของนาฏศิลป์ไทยเชิงอนุรักษ์ มีองค์ประกอบคือ

- 1) ท่ารำถูกต้อง สวยงามอ่อนช้อย
- 2) ลีลาท่ารำ และเทคนิคในการรำ
- 3) ท่ารำเข้ากับจังหวะ และทำนองเพลงดนตรี
- 4) มีปฏิภาณไหวพริบ
- 5) จารีตในการแสดงแต่ละประเภท เช่น การเข้า - ออกจากเวที ท่ารำที่มีความหมายถึงตัวเอง (ท่าจับเข้าอก) ต้องใช้มือจับซ้ายเสมอ เป็นต้น
- 6) การสื่ออารมณ์ตามบทบาท

การประเมินความงามเชิงสร้างสรรค์ มีองค์ประกอบคือ

- 1) จุดมุ่งหมายในการประดิษฐ์ทำรำ
- 2) รูปแบบการแสดง
- 3) การลำดับท่าและความต่อเนื่องของท่ารำ
- 4) ท่ารำแปลกใหม่ สวยงาม แตกต่างจากเดิม
- 5) การใช้พลังในการเคลื่อนไหว ซึ่งแสดงออกจากท่ารำ น้ำเสียง และการแสดง

อารมณ์ตามประเภทของการแสดง

- 6) รูปแบบการแปรแถว
- 7) การใช้พื้นที่บนเวที

องค์ประกอบย่อยในการประเมินท่ารำ

- 1) มีเอกลักษณ์ เช่น ประดิษฐ์ท่ารำระบำซ่าง ท่ารำต้องสื่อว่าเป็นท่าเลียนแบบกิริยาการเคลื่อนไหวของซ่าง
- 2) เป็นต้นแบบ หมายถึง เป็นท่ารำที่ประดิษฐ์ขึ้นใหม่ ถึงแม้จะนำมาจากการผสมผสานท่ารำ ก็จะต้องแตกต่างจากท่ารำเดิม
- 3) มีคุณค่า ด้านความงาม และมีประโยชน์ในการนำไปใช้ในด้านการศึกษาการสอนหรือการแสดง
- 4) น่าสนใจ ทั้งด้านท่ารำ การแต่งกาย ดนตรีและเพลง

2.1.2 วิธีการสอนนาฏยศาสตร์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์

ชั้นนำเข้าสู่เนื้อหา ดำเนินการโดย ให้ผู้เรียนค้นคว้าความเป็นมาของชุดการแสดงในบทเรียนก่อนการฝึกปฏิบัติเนื้อหาในบทเรียนแต่ละชุด และให้ผู้เรียนอภิปรายประวัติความเป็นมาของชุดการแสดงที่จะฝึกปฏิบัติอย่างอิสระ โดยผู้เรียนเป็นผู้นำเสนอประเด็นการอภิปราย

ขั้นฝึกปฏิบัติ ดำเนินการสอนโดยวิธีการต่างๆ คือ การเลียนแบบ หรือปฏิบัติตามแบบครู การให้ผู้เรียนไปฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง เช่น ต่อท่ารำจากผู้เชี่ยวชาญ จากวีดิทัศน์ หรือสื่ออื่นๆ โดยครูเป็นผู้คอยให้คำแนะนำ การอธิบายนาฏยศัพท์และแก้ไขข้อบกพร่องระหว่างการต่อท่ารำโดยการจับทำให้ผู้เรียน การแบ่งกลุ่มทบทวนท่ารำ และการทดสอบปฏิบัติ

ขั้นฝึกการสังเกตและการวิเคราะห์ ดำเนินการโดย ให้ผู้เรียนวิเคราะห์ท่ารำรูปแบบและประเภทของการแสดงที่ฝึกปฏิบัติโดยใช้เทคนิคการระดมสมอง ให้ชมการแสดงประเภทเดียวกับชุดที่กำลังฝึกปฏิบัติจากวีดิทัศน์ แล้วเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสุนทรียะของการแสดง ชมการแสดงต่างประเภทกับชุดที่กำลังฝึกปฏิบัติจากวีดิทัศน์ แล้วให้

วิเคราะห์เปรียบเทียบ การสังเกตและวิเคราะห์ท่ารำจากการแสดงบนเวทีและการแสดงของศิลปินที่มีความชำนาญ ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย รูปแบบการแสดงที่ถูกต้อง

ขั้นฝึกการประดิษฐ์ท่ารำอย่างอิสระ ดำเนินการโดย สอนวิธีการรวบรวมข้อมูล และกำหนดแนวคิดในการสร้างสรรค์ชุดการแสดง หลักและวิธีการออกแบบท่ารำ ฝึกการประดิษฐ์ท่ารำโดยวิธีการต่างๆ ได้แก่ การเชื่อมโยงแม่ท่าและท่าเชื่อมจากท่ารำในแม่บทใหญ่ โดยกำหนดชื่อท่าให้ การปรับปรุงท่ารำจากชุดการแสดงและทำนองเพลงที่มีอยู่เดิม การผสมผสานท่ารำจากการแสดงหลายๆ ชุด ที่อยู่ในประเภทเดียวกัน เช่น ตีกลองเป็นจังหวะแข็ง แล้วให้ประดิษฐ์ท่ารำใหม่ โดยใช้ท่าพื้นเมืองอีสานเป็นหลัก การจินตภาพหรือจินตนาการท่ารำจากประสบการณ์อย่างอิสระ เช่น ให้ผู้เรียนจินตนาการว่าตนเองเป็นนกกำลังบินถลาลงจับเหยื่อ แล้วทำตามจินตนาการของตนเอง การใช้สิ่งเร้าจากภาพ เสียง การเล่าเรื่อง นิทาน บทร้อยกรอง การกำหนดโจทย์ เช่น นำภาพวงกลมมาให้ดู แล้วให้เคลื่อนไหวด้วยท่าทางนาฏศิลป์ไทยลักษณะวงกลม การเคาะจังหวะ เสียงดนตรีที่มีจังหวะหลากหลาย การให้หมุนรอบตัว ให้ใช้นาฏศิลป์ และฝึกการเป็นผู้นำในการประดิษฐ์ท่ารำ โดยแบ่งเป็นกลุ่มสลับกันคิดท่าทีละคน แล้วสลับลงไปข้างหลังให้คนต่อไปขึ้นมา

ขั้นการนำเสนอผลงานเชิงสร้างสรรค์ ดำเนินการโดย ฝึกการคิดท่ารำในลักษณะกิจกรรมรายบุคคล และกิจกรรมกลุ่ม โดยการกำหนดเวลา ได้แก่ การประดิษฐ์ท่ารำจากบทเพลงที่ครูกำหนดให้ ให้เวลาในการคิดท่า 5 นาที การแปรแถวโดยกำหนดจำนวนคนที่แตกต่างกัน เช่น 3 คน 4 คน 5 คน 8 คน เป็นต้น การคิดท่ารำจากสิ่งเร้าต่างๆโดยจำกัดเวลา เช่น เปิดเพลงเกี่ยวกับอารมณ์ต่างๆ แล้วให้ผู้เรียนคิดท่ารำให้กลมกลืนกับทำนองเพลงอย่างฉับพลัน การคิดรูปแบบเครื่องแต่งกายสำหรับชุดการแสดงในโอกาสต่างๆ โดยนำเสนอเป็นรูปภาพหรือภาพวาด การให้แรงเสริมและแนะนำผู้เรียน ไม่มีการตำหนิในขณะที่ผู้เรียนคิดสร้างสรรค์ และการแบ่งกลุ่มผู้เรียนคิดสร้างสรรค์ผลงานการแสดงกลุ่มละ 1 ชุด โดยนำเสนอแนวคิดในการสร้างสรรค์ การแปรแถว การแต่งกาย อุปกรณ์การแสดง และโอกาสที่แสดง แล้วจึงนำเสนอการแสดงกลุ่มละไม่เกิน 7 นาที

ขั้นสรุปและประเมินผล ดำเนินการโดย ประเมินการประดิษฐ์ท่ารำด้วยการคิดท่าอย่างฉับพลันเป็นรายบุคคล ประเมินผลงานการแสดงชุดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ไทยเป็นกลุ่ม การวิจารณ์และประเมินการแสดงของกลุ่มเพื่อนและกลุ่มตนเอง ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปวิจารณ์แนวคิดและกระบวนการคิดสร้างสรรค์ท่ารำและผลงานทางนาฏศิลป์ไทยที่ผู้เรียนนำเสนอ

2.1.3 ลักษณะของกระบวนการนาฏยสรรค์และการประเมินผลผลิตงาน สร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์รายบุคคล

ลักษณะของกระบวนการนาฏยสรรค์

การคิดทำอย่างฉับพลันหรือกระบวนการนาฏยสรรค์เป็นกระบวนการคิดประดิษฐ์ทำรำที่เกิดขึ้นในขณะนั้น อันอาจเกิดจากมีสิ่งเร้ามากระตุ้น หรือเกิดจากการจินตนาการจินตนาการที่ทำให้แสดงออกเป็นท่าทางการเคลื่อนไหวอย่างอิสระของผู้แสดง ดังนั้น ประสิทธิภาพ ทักษะความสามารถเฉพาะตัว และความคิดสร้างสรรค์จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการประดิษฐ์ทำรำด้วยการคิดสร้างสรรค์อย่างอิสระ การเรียนการสอนกระบวนการคิดสร้างสรรค์อย่างอิสระด้านนาฏศิลป์ไทยต้องฝึกฝนด้วยวิธีการที่ง่ายไปหายาก นั่นคือการคิดสร้างสรรค์จากสิ่งที่มีอยู่ไปจนถึงการคิดจากการจินตนาการในสิ่งที่อยากให้เป็น กระบวนการนาฏยสรรค์สามารถจำแนกได้ดังนี้

1) การคิดสร้างสรรค์โดยการคิดเชื่อมโยงสัมพันธ์ทำรำ หมายถึง การประดิษฐ์ทำรำโดยการคิดเชื่อมโยงสัมพันธ์ระหว่างแม่ท่าและท่าเชื่อมจากท่ารำในแม่บท หรือการแสดงชุดต่างๆ อย่างอิสระ วิธีการประดิษฐ์ทำรำด้วยการเชื่อมโยงท่ารำ ได้แก่ การตีบทตามบทร้องโดยนำแม่ท่าจากแม่บทมาเชื่อมโยงกับท่าเชื่อมอย่างเหมาะสม การเชื่อมโยงแม่ท่า ท่าเชื่อมจากท่ารำในเพลงช้า เพลงเร็ว แม่บทตามจังหวะและท่วงทำนองเพลง การเชื่อมโยงแม่ท่า ท่าเชื่อมจากท่ารำไทยและท่ารำนานาชาติตามท่วงทำนองเพลง

2) การคิดสร้างสรรค์โดยการคิดปรับปรุงจากท่ารำเดิม หมายถึง การประดิษฐ์ทำรำโดยการปรับปรุงจากท่ารำที่มีอยู่เดิม หรือการผสมผสานท่ารำใหม่อย่างอิสระ วิธีการประดิษฐ์ทำรำด้วยการปรับปรุงท่ารำเดิม ได้แก่ การปรับปรุงท่ารำด้วยการผสมผสานท่ารำชุดที่เคยแสดง การปรับปรุงท่ารำด้วยการผสมผสานท่ารำมากกว่า 1 ชุด การปรับปรุงท่ารำจากการแสดงหลายๆชุดที่อยู่ในประเภทเดียวกัน

3) การคิดสร้างสรรค์จากการจินตภาพหรือจินตนาการ หมายถึง การประดิษฐ์ทำรำโดยการจินตภาพหรือการจินตนาการ จากสิ่งกระตุ้นต่างๆทางอารมณ์และประสบการณ์อย่างอิสระ วิธีการประดิษฐ์ทำรำด้วยการจินตภาพ หรือการจินตนาการ ได้แก่ การจินตภาพท่ารำจากประสบการณ์ในการสังเกตการแสดง การจินตนาการท่ารำจากสิ่งที่ประทับใจ หรือการแสดงที่ประทับใจ การจินตนาการท่ารำด้วยการเคลื่อนไหวอย่างอิสระ การจินตนาการท่ารำจากแนวคิดหรือความคิดรวบยอดในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

ลักษณะของผลผลิตจากการประดิษฐ์ทำรำรายบุคคล

ความสำคัญของการประดิษฐ์ทำรำด้วยกระบวนการนาฏยสรรค์ คือ ลีลาการเคลื่อนไหวอย่างอิสระของผู้แสดง ที่มีความสวยงาม เหมาะสมกลมกลืนกับตัวผู้แสดงแต่ละคน

โดยการเคลื่อนไหวนั้นต้องเป็นไปตามความรู้สึก อารมณ์ ที่เกิดจากสิ่งกระตุ้นในขณะนั้น ไม่มีการเตรียมตัวมาล่วงหน้า สามารถจำแนกรายละเอียดได้ดังนี้

1) ลักษณะของผลผลิตจากระบวนการคิดสร้างสรรค์โดยการเชื่อมโยงสัมพันธ์ มีองค์ประกอบ คือ

ทำรำพิจารณาจากความสวยงามของลีลาการรำ ความแปลกใหม่ในการเลือกแม่ท่าและท่าเชื่อมที่มีความต่อเนื่องเหมาะสมกับบทร้อง ทำนองเพลง และความหมายของท่ารำที่กำหนด มีการสอดใส่อารมณ์ และใช้พื้นที่ในการเคลื่อนไหวบนเวทีอย่างเหมาะสม

การใช้เวลาในการประดิษฐ์ท่ารำ พิจารณาจากเวลาในการประดิษฐ์ท่ารำ และจำนวนท่ารำที่ประดิษฐ์ตรงตามที่กำหนด

2) ลักษณะของผลผลิต จากระบวนการคิดปรับปรุงท่ารำที่มีอยู่เดิม องค์ประกอบ คือ

ทำรำพิจารณาจาก ความสวยงามของลีลาท่ารำที่เกิดจากการปรับปรุงหรือผสมผสานท่ารำเดิม ให้มีความแปลกใหม่และมีความเหมาะสมกลมกลืน เข้ากับท่วงทำนองเพลงที่กำหนด การลำดับท่ามีความต่อเนื่อง มีการสอดใส่อารมณ์ตามท่วงทำนองเพลงและใช้พื้นที่ในการเคลื่อนไหวอย่างเหมาะสม

การใช้เวลาในการประดิษฐ์ท่ารำ พิจารณาจากเวลาในการประดิษฐ์ท่ารำและจำนวนท่ารำที่ประดิษฐ์ตรงตามที่กำหนด

3) ลักษณะของผลผลิต จากการจินตภาพและจินตนาการ องค์ประกอบ คือ

ทำรำ พิจารณาจากความสวยงามของลีลาการรำ อันสื่อถึงการจินตภาพหรือจินตนาการที่ความแปลกใหม่ สอดคล้องกับแนวคิดหรือสิ่งเร้าที่กำหนด ลีลาท่ารำ เหมาะสมกลมกลืน เข้ากับจังหวะและท่วงทำนองเพลง โดยสอดใส่อารมณ์ความรู้สึกประกอบการรำ การลำดับท่ามีความต่อเนื่อง และใช้พื้นที่ในการเคลื่อนไหวบนเวทีอย่างเหมาะสม

การใช้เวลาในการประดิษฐ์ท่ารำ พิจารณาจากแนวคิดในการประดิษฐ์ท่ารำ และท่ารำที่ประดิษฐ์ตรงตามแนวคิดตามโจทย์กำหนด

2.1.4 ลักษณะของกระบวนการนาฏยสรรค์และการประเมินผลผลิตงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์เป็นกลุ่ม

กระบวนการนาฏยสรรค์เป็นกลุ่มมีความแตกต่างจากการประดิษฐ์ท่ารำเป็นกลุ่ม เนื่องจากกระบวนการนาฏยสรรค์ไม่ได้มีเป้าหมายเพื่อการสร้างสรรค์ชุดการแสดงประเภทระบำชั้น 1 ชุด แต่กระบวนการนาฏยสรรค์เป็นกลุ่มเป็นส่วนหนึ่งของวิธีการฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตามในการคิดท่ารำ เป็นการแสดงลีลาการประดิษฐ์ท่ารำร่วมกันซึ่งอาจใช้คน 2 คน 3 คน 4 คน หรือมากกว่า

ก็ได้ โดยที่ทุกคนจะมีจุดเน้นของลีลาการเคลื่อนไหวที่เกิดจากสิ่งเร้า แนวคิด เนื้อหา หรือใจหาย เดียวกัน โดยไม่จำเป็นต้องร่ำทำเหมือนกันทุกท่า แต่มีความประสานกลมกลืนกันอย่างสวยงาม โดยอาศัยกระบวนการคิดในลักษณะเดียวกับการประดิษฐ์ทำรำรายบุคคล ได้แก่ กระบวนการ เชื่อมโยงสัมพันธ์ท่ารำ กระบวนการปรับปรุงท่ารำที่มีอยู่เดิม กระบวนการจินตภาพและการ จินตนาการ สามารถจำแนกองค์ประกอบในการประเมินผลผลิตจากกระบวนการนาฏยสรรค์เป็น กลุ่มและการประดิษฐ์ชุดการแสดงได้ ดังนี้

ลักษณะการประเมินผลผลิตจากกระบวนการนาฏยสรรค์เป็นกลุ่ม

- 1) แนวคิดและกระบวนการสร้างสรรค์ พิจารณาจากความเหมาะสม และความ เป็นไปได้ เหตุผลในการสร้างสรรค์ การสื่อความหมายของแนวคิดสู่การแสดง
- 2) การออกแบบท่ารำ พิจารณาจาก ท่ารำมีความสวยงาม และแปลกใหม่ สื่อให้ เห็นถึงแนวคิดในการแสดง โดยถ่ายทอดให้เห็นจากลีลาการรำของผู้แสดงที่มีจุดเน้นร่วมกัน
- 3) ความกลมกลืน พิจารณาจาก ลีลาการเคลื่อนไหวมีความกลมกลืนกับจังหวะ ท่วงทำนองเพลง และการแสดงออกด้านอารมณ์
- 4) การเคลื่อนไหวบนเวที พิจารณาจากลักษณะ รูปแบบการแปรแถวและ การเคลื่อนไหวที่มีความสวยงาม แปลกใหม่ และมีความสมดุล

ลักษณะการประเมินผลผลิตจากการประดิษฐ์ชุดการแสดงเชิงสร้างสรรค์

- 1) แนวคิดและกระบวนการสร้างสรรค์ พิจารณาจากความเหมาะสม และความ เป็นไปได้ เหตุผลในการสร้างสรรค์ การสื่อความหมายของแนวคิดสู่การแสดง
- 2) การออกแบบท่ารำ พิจารณาจาก ท่ารำมีความสวยงาม และแปลกใหม่ สื่อให้ เห็นถึงแนวคิดในการแสดง โดยถ่ายทอดให้เห็นจากลีลาการรำของผู้แสดง
- 3) การเคลื่อนไหวบนเวทีและองค์ประกอบศิลป์ พิจารณาจากลักษณะและรูปแบบ การแปรแถวที่สวยงาม แปลกใหม่ ความมีเอกภาพในการแสดง ความสมดุลในการเคลื่อนไหว การ จัดตำแหน่งผู้แสดง ความกลมกลืน และความพร้อมเพียงในการรำ
- 4) องค์ประกอบของการแสดง ประกอบด้วย
 - บทร้องหรือท่วงทำนองเพลง พิจารณาจาก ความเหมาะสมในการเลือกและ ประพันธ์เพลงประกอบการแสดงตรงกับอารมณ์ และแนวคิด
 - ดนตรีประกอบการแสดง พิจารณาจากความเหมาะสมในการเลือกใช้วงดนตรี หรือเครื่องดนตรีประกอบการแสดง
 - การแต่งกาย พิจารณาจาก การแต่งกายที่เหมาะสมกับรูปแบบและแนวคิดในการ สร้างสรรค์ มีความสวยงามและแปลกใหม่

2.2 วิธีการสอนที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์จากความคิดเห็นของ อาจารย์ผู้สอนนาฏศิลป์ไทยในสถาบันอุดมศึกษา

2.2.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของอาจารย์

ตารางที่ 8 สถานภาพของอาจารย์

สถานภาพ	N=68	
	ความถี่	ร้อยละ
1 เพศ		
ชาย	9	13.20
หญิง	59	86.80
รวม	68	100.00
2 อายุ		
20-30 ปี	18	26.50
31-40 ปี	10	14.70
41-50 ปี	24	35.30
มากกว่า 50 ปี	16	23.50
รวม	68	100.00
3 สถาบันอุดมศึกษาที่สอน		
มหาวิทยาลัย	13	19.10
สถาบัน	25	36.80
วิทยาลัยนาฏศิลป์	30	44.10
รวม	68	100.00
4 วุฒิการศึกษาสูงสุด		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	2	2.90
ปริญญาตรี	33	48.50
ปริญญาโท	33	48.50
ปริญญาเอก	-	-
รวม	68	100.00

ตารางที่ 8 (ต่อ)

สถานภาพ		N=68	
		ความถี่	ร้อยละ
5	สาขาวิชาที่สำเร็จสูงสุด		
	นาฏศิลป์ไทย	30	44.10
	นาฏยศิลป์	17	25.00
	ศิลปการแสดง	3	4.40
	สาขาวิชาอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับด้านนาฏศิลป์ไทย ได้แก่ อุดมศึกษา ภาษาไทย ไทยคดีศึกษา บริหารการศึกษา มานุษยวิทยา ประวัติศาสตร์ และ คหกรรมศาสตร์	18	26.50
	รวม	68	100.00
6	สอนวิชานาฏศิลป์ไทย		
	วิชาทฤษฎี	2	2.90
	วิชาปฏิบัติ	23	33.80
	สอนทั้งวิชาทฤษฎีและปฏิบัติ	42	63.30
	รวม	67	98.53
7	สอนวิชานาฏศิลป์ไทยระดับปริญญาตรีในระดับชั้น (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
	สอนมากกว่า 1 ระดับชั้น	45	66.18
	สอนระดับชั้นเดียว	23	33.82
	สอนชั้นปีที่ 1	47	69.10
	สอนชั้นปีที่ 2	36	47.10
	สอนชั้นปีที่ 3	37	54.40
	สอนชั้นปีที่ 4	31	45.60
8	ประสบการณ์ด้านการสอนนาฏศิลป์ไทย		
	เป็นเวลา 1-5 ปี	17	25.00
	เป็นเวลา 6-10 ปี	11	16.20
	เป็นเวลา 11-15 ปี	3	4.40
	มากกว่า 15 ปี	36	52.90
	รวม	67	98.53

จากตารางที่ 8 พบว่า อาจารย์ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย 9 คน (ร้อยละ 13.20) เพศหญิง จำนวน 59 คน (ร้อยละ 86.80) มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปีมากที่สุดจำนวน 24 คน (ร้อยละ 35.30) เป็นอาจารย์ที่สอนในวิทยาลัยนาฏศิลป์มากที่สุดจำนวน 30 คน (ร้อยละ 44.10) และน้อยที่สุดคือ มหาวิทยาลัยที่เปิดสอนวิชานาฏศิลป์ไทย จำนวน 13 คน (ร้อยละ 19.10)

วุฒิการศึกษาของอาจารย์ พบว่า อาจารย์ผู้สอนนาฏศิลป์ไทยมีวุฒิการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรี และปริญญาโท จำนวนเท่ากัน คือ 33 คน (ร้อยละ 48.50) สาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษาสูงสุด คือ นาฏศิลป์ไทย จำนวน 30 คน (ร้อยละ 44.10) ส่วนสาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษาน้อยที่สุดคือ ศิลปการแสดง จำนวน 3 คน (ร้อยละ 4.40)

อาจารย์สอนวิชานาฏศิลป์ไทยทั้งวิชาทฤษฎีและปฏิบัติ จำนวน 42 คน (ร้อยละ 63.30) รองลงมา คือสอนวิชาปฏิบัติ จำนวน 23 คน (ร้อยละ 33.80) มีอาจารย์ไม่ตอบ 1 คน และอาจารย์สอนวิชานาฏศิลป์ไทยระดับปริญญาตรีมากกว่า 1 ชั้น จำนวน 45 คน (ร้อยละ 66.20) โดยระดับชั้นที่สอนมากที่สุด คือ ชั้นปีที่ 1 จำนวน 47 คน (ร้อยละ 69.10)

สำหรับประสบการณ์ด้านการสอนนาฏศิลป์ไทยของอาจารย์ พบว่า อาจารย์มีประสบการณ์การสอนมากกว่า 15 ปีมากที่สุด จำนวน 36 คน (ร้อยละ 52.90) และมีประสบการณ์การสอนเป็นเวลา 11-15 ปี น้อยที่สุด จำนวน 3 คน (ร้อยละ 4.40) มีอาจารย์ไม่ตอบ 1 คน

2.2.2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทยในปัจจุบัน

จากการสอบถามความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนนาฏศิลป์ไทย จำนวน 68 คน เกี่ยวกับวิธีการสอนที่อาจารย์ใช้ในรายวิชานาฏศิลป์ไทยภาคปฏิบัติ นำเสนอผลดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 9 วิธีการสอนที่อาจารย์ใช้ในรายวิชานาฏศิลป์ไทยภาคปฏิบัติ

ข้อ	วิธีการสอน	ความถี่	ร้อยละ
1	การสาธิตให้ผู้เรียนเลียนแบบ	65	95.60
2	การให้ผู้เรียนค้นคว้าประวัติที่มาของชุดการแสดง	64	94.10
3	การอธิบายนาฏยศัพท์ประกอบการสาธิต	59	86.80
4	ฝึกปฏิบัติซ้ำๆ โดยครูจับท่าให้ดังาม	57	83.80
5	ใช้สื่อการสอน (ดูรายละเอียดในสรุปท้ายตาราง)	51	75.00
6	ฝึกการใช้พลัง (Energy) ให้เคลื่อนไหวในลักษณะสมดุล การใช้กล้ามเนื้อส่วนต่างๆ ของร่างกาย เช่น การห่มเช่า การใช้ตัว การถ่ายน้ำหนัก การก้าวเท้าที่สมดุลกับช่วงขาของตนเอง ฯลฯ	44	64.70
7	การให้ผู้เรียนวิเคราะห์ท่ารำ	38	55.90
8	การรายงานหน้าชั้น	35	51.10
9	การให้ผู้เรียนร่วมกันอภิปรายประวัติที่มาของชุดการแสดง	34	50.00
10	ให้ผู้เรียนต่อท่ารำด้วยตนเอง	26	38.20
11	อื่นๆ (ดูรายละเอียดในสรุปท้ายตาราง)	6	8.80

จากตารางที่ 9 พบว่า สภาพการเรียนการสอนนาฏศิลป์ภาคปฏิบัติอาจารย์ใช้วิธีสอนโดยการสาธิตให้ผู้เรียนเลียนแบบมากที่สุด จำนวน 65 คน (ร้อยละ 95.60) ส่วนวิธีการสอนที่นำมาใช้น้อยที่สุด คือ ให้ผู้เรียนต่อท่ารำด้วยตนเอง จำนวน 26 คน (ร้อยละ 38.20)

ในด้านสื่อที่นำมาใช้ประกอบการสอนนาฏศิลป์ไทยภาคปฏิบัติ พบว่า อาจารย์ใช้สื่อการสอน ประเภทวีดิทัศน์ ภาพสไลด์ เครื่องบันทึกเสียง รูปภาพ เอกสารประกอบการสอน ภาพวาดท่ารำและบทละคร จำนวน 10 คน (ร้อยละ 14.70) ส่วนวิธีการสอนอื่นๆ ที่อาจารย์ผู้สอนนาฏศิลป์ไทยภาคปฏิบัตินำมาใช้ คือ ให้นักศึกษาไปต่อท่ารำจากศิลปิน การจัดกิจกรรมในชั้นให้มีความหลากหลาย โดยคำนึงถึงสถานการณ์และธรรมชาติของผู้เรียน ให้ผู้เรียนฝึกอธิบายท่ารำ ให้นักศึกษาทำรายงานเกี่ยวกับท่ารำ และให้นักศึกษาจัดการแสดงผลงานการเรียน จำนวน 6 คน (ร้อยละ 8.80)

การสอบถามอาจารย์เกี่ยวกับการสอนให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ในการประดิษฐ์
 ทำรำในการเรียนการสอนนาฏศิลป์ภาคปฏิบัติ พบว่า อาจารย์ไม่ได้สอน 30 คน (ร้อยละ 44.12)
 และมีอาจารย์สอน 38 คน (ร้อยละ 55.88) โดยใช้วิธีการสอนดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 10 วิธีการสอนที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในรายวิชานาฏศิลป์ไทยภาคปฏิบัติ

ข้อ	วิธีการสอน	ความถี่	ร้อยละ
1	สอนการตีบทในลักษณะต่างๆ	38	55.88
2	สอนโดยให้ผู้เรียนนำเสนอผลงานการแสดงเป็นกลุ่ม	35	51.47
3	ให้นักศึกษาสังเกตทำรำที่มีความสัมพันธ์กับดนตรี เช่น ดนตรีอีสาน ทำรำ ควรมีลีลาแบบอีสาน เป็นต้น	30	44.11
4	สอนวิธีการออกแบบท่ารำเกี่ยวกับหลักการ ขั้นตอน และองค์ประกอบใน การออกแบบท่ารำ	28	41.20
5	สอนทฤษฎีเกี่ยวกับศิลปะ องค์ประกอบศิลป์ สุนทรียะทางนาฏศิลป์ไทย	25	36.80
6	สอนโดยใช้หลักการจินตภาพและจินตนาการโดยใช้ประสบการณ์ที่ได้พบ เห็นในชีวิตจริงหรือรูปแบบการแสดงที่ประทับใจมาสร้างสรรค์ท่าทาง นาฏศิลป์ไทย	20	29.41
7	สอนนาฏยศาสตร์ หรือการคิดท่าโดยอิสระอย่างฉับพลัน โดยการสอนให้ ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ในการประดิษฐ์ท่ารำจากสิ่งเร้าต่างๆ เน้น ความเป็นอิสระในการคิดและค้นพบลักษณะการเคลื่อนไหวที่เป็นรูปแบบ ของตนเอง โดยมีหลักการทางนาฏศิลป์ไทยเป็นพื้นฐาน	15	22.05
8	สอนโดยให้ผู้เรียนนำเสนอผลงานการแสดงเป็นรายบุคคล	14	20.58
9	อื่นๆ ได้แก่ การอธิบายเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและการแสดงพร้อมการ สาธิตและฝึกปฏิบัติ การสอนนอกสถานที่ หรือสถานที่จริง	3	4.40

จากตารางที่ 10 พบว่า อาจารย์สอนให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ในการประดิษฐ์
 ทำรำโดยวิธีการสอนตีบทในลักษณะต่างๆมากที่สุด จำนวน 33 คน (ร้อยละ 55.88) รองลงมา คือ
 สอนโดยให้ผู้เรียนนำเสนอผลงานการแสดงเป็นกลุ่ม จำนวน 35 คน (ร้อยละ 51.47) ส่วนวิธีการที่
 นำมาใช้น้อยที่สุด คือ สอนโดยให้ผู้เรียนนำเสนอผลงานการแสดงเป็นรายบุคคล จำนวน 14 คน
 (ร้อยละ 20.58)

สำหรับอาจารย์ที่ไม่ได้สอนให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ในการประดิษฐ์ทำรำในรายวิชานาฏศิลป์ไทยภาคปฏิบัติ แต่นำมาสอนในรายวิชาอื่น ๆ ได้แก่ วิชาการประดิษฐ์ทำรำ นาฏยประดิษฐ์ การวิเคราะห์นาฏศิลป์ สัมมนานาฏศิลป์ และผลงานความคิดริเริ่มทางนาฏศิลป์

การสอบถามอาจารย์เกี่ยวกับการสอนให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ในการประดิษฐ์ทำรำในรายวิชาอื่น ๆ พบว่า อาจารย์ไม่ได้สอน 25 คน (ร้อยละ 36.80) มีอาจารย์สอน ในรายวิชาการประดิษฐ์ทำรำ การวิเคราะห์ทำรำ สัมมนานาฏศิลป์ และนาฏยประดิษฐ์ จำนวน 30 คน (ร้อยละ 44.10) โดยใช้วิธีการสอนดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 11 วิธีการสอนที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในการประดิษฐ์ทำรำในรายวิชาอื่นๆ

ข้อ	รายการ	ความถี่	ร้อยละ
1	สอนการตีบทในลักษณะต่างๆ	44	64.70
2	สอนโดยให้ผู้เรียนนำเสนอผลงานการแสดงเป็นกลุ่ม	43	63.20
3	สอนโดยใช้หลักการจินตภาพและจินตนาการ โดยใช้ประสบการณ์ที่ได้พบเห็นในชีวิตจริง หรือรูปแบบการแสดงที่ประทับใจมาสร้างสรรค์ทำทางนาฏศิลป์ไทย	28	41.20
4	สอนวิธีการออกแบบทำรำ เกี่ยวกับหลักการ ขั้นตอน และองค์ประกอบในการออกแบบทำรำ	23	33.80
5	สอนนาฏยสรรค์ หรือการคิดทำโดยอิสระอย่างฉับพลัน โดยการสอนให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ในการประดิษฐ์ทำรำจากสิ่งเร้าต่างๆ เน้นความเป็นอิสระในการคิดและค้นพบลักษณะการเคลื่อนไหวในรูปแบบของตนเองโดยมีหลักการทางนาฏศิลป์ไทยเป็นพื้นฐาน	22	32.40
6	สอนทฤษฎีเกี่ยวกับศิลปะ องค์ประกอบศิลป์ สุนทรียะทางนาฏศิลป์ไทย	21	30.90
7	สอนโดยให้ผู้เรียนนำเสนอผลงานการแสดงเป็นรายบุคคล	18	26.50

จากตารางที่ 11 พบว่า วิธีสอนที่อาจารย์ใช้มากที่สุดคือ สอนการตีบทในลักษณะต่างๆ จำนวน 44 คน (ร้อยละ 64.70) รองลงมา คือสอนโดยให้ผู้เรียนนำเสนอผลงานการแสดงเป็นกลุ่ม จำนวน 43 คน (ร้อยละ 63.20) ส่วนวิธีการที่นำมาใช้น้อยที่สุด คือ สอนโดยให้ผู้เรียนนำเสนอผลงานการแสดงเป็นรายบุคคล จำนวน 18 คน (ร้อยละ 26.50)

ตารางที่ 12 ความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนนาฏศิลป์ไทยเกี่ยวกับองค์ประกอบการประเมิน
ความงามของนาฏศิลป์ไทยในเชิงอนุรักษ์

ข้อ	องค์ประกอบการประเมิน	ความถี่	ร้อยละ
1	ความถูกต้องของท่ารำ และจังหวะในการรำ	65	95.60
2	ความงามของเทคนิค ลีลาการรำ และการสอดใส่อารมณ์ของผู้แสดง	59	86.80
3	เครื่องแต่งกายเหมาะสมกับชุดที่แสดง	59	86.80
4	ความถูกต้องของลักษณะการแต่งกายตามประเภทของการแสดง	57	83.80
5	มีเอกลักษณ์ในการแสดง เช่น การแสดงพื้นเมือง ต้องมีลีลาท่ารำ การแต่งกาย เพลงดนตรี และองค์ประกอบในการแสดง ที่สื่อให้เห็นลักษณะของการแสดงพื้นเมืองอย่างชัดเจน	54	79.40
6	ความถูกต้องของแบบแผนในการแสดง เช่น การแสดงละครโน ต้องมีความประณีต อ่อนช้อยและมีลีลาที่เชื่องช้า เป็นต้น	53	77.90
7	รูปแบบการแปรแถว และความพร้อมเพรียง	52	76.50
8	ความไพเราะของท่วงทำนอง เพลงดนตรีตามแบบแผน	47	69.10
9	มีองค์ประกอบของศิลปะ ทั้งด้านความเป็นเอกภาพของรูปแบบการแสดง ความสมดุลของการจัดฉาก ทิศทางการเคลื่อนไหว และความกลมกลืนของท่ารำ จังหวะ และทำนองเพลงดนตรี	45	66.20
10	เครื่องแต่งกายเหมาะสมกับผู้แสดง และเหมาะสมกับลักษณะการเคลื่อนไหวของผู้แสดง	31	45.60
11	ทิศทางการเคลื่อนไหวบนเวที	29	42.60
12	มีคุณค่าและมีประโยชน์ทั้งในด้านความบันเทิง และการเรียนการสอน	28	41.20
13	เครื่องแต่งกายสวยงาม เช่น มีความโดดเด่นด้านสีสัน เป็นต้น	21	30.90

จากตารางที่ 12 พบว่า อาจารย์มีองค์ประกอบการประเมินความงามของนาฏศิลป์ไทยในเชิงอนุรักษ์จากความถูกต้องของท่ารำ และจังหวะในการรำ จำนวน 65 คน (ร้อยละ 95.60) รองลงมา คือ ความงามของเทคนิค ลีลาการรำ และการสอดใส่อารมณ์ของผู้แสดง และเครื่องแต่งกายเหมาะสมกับชุดที่แสดง จำนวน 59 คน (ร้อยละ 86.80) ส่วนหลักการประเมินที่นำมาใช้น้อยที่สุดคือเครื่องแต่งกายสวยงาม เช่น มีความโดดเด่นด้านสีสรรค์ เป็นต้น จำนวน 21 คน (ร้อยละ 30.90)

ตารางที่ 13 ความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนนาฏศิลป์ไทยเกี่ยวกับองค์ประกอบการประเมิน
ความงามของนาฏศิลป์ไทยเชิงสร้างสรรค์

ข้อ	องค์ประกอบการประเมิน	ความถี่	ร้อยละ
1	ความกลมกลืนของท่ารำ จังหวะ ท่วงทำนองเพลง ดนตรีที่สร้างสรรค์ขึ้นใหม่	59	86.80
2	การลำดับท่าในการสร้างสรรค์มีความต่อเนื่อง สื่อให้เห็นแนวคิดและ จุดมุ่งหมายในการประดิษฐ์ท่ารำอย่างชัดเจน	57	83.80
3	รูปแบบการแปรแถว ที่มีความแปลกใหม่ น่าสนใจ	54	79.40
4	ความงามของเทคนิค ลีลาการรำ การสอดใส่อารมณ์ของผู้แสดง	52	76.50
5	ท่ารำมีความสอดคล้องกับแนวคิดและจุดมุ่งหมายในการสร้างสรรค์การแสดง	52	76.50
6	มีความคิดริเริ่ม แปลกใหม่ แตกต่างจากการแสดงที่เคยมี	50	73.50
7	เครื่องแต่งกายเหมาะสมกับผู้แสดง แนวคิดในการประดิษฐ์ท่ารำ และ เหมาะสมกับลักษณะการเคลื่อนไหวของผู้แสดง	48	70.60
8	มีความน่าสนใจทั้งด้านท่ารำ และการแต่งกาย	46	67.60
9	มีเอกลักษณ์ในการแสดง	46	67.60
10	รูปแบบการเคลื่อนไหว ของผู้แสดงเหมาะสมกับประเภทของการแสดง แนวคิด และกระบวนการในการประดิษฐ์ท่ารำ	46	67.60
11	การใช้พื้นที่บนเวที คำนึงถึงลักษณะของเวที ตำแหน่งของคนดู	42	61.80
12	การใช้พลังในการเคลื่อนไหวของผู้แสดง เช่น ความคล่องแคล่ว การทรงตัว การถ่ายน้ำหนักการสอดแทรกอารมณ์ในการเคลื่อนไหว เป็นต้น	38	55.90
13	มีคุณค่า และมีประโยชน์ทั้งในด้านความบันเทิง และการเรียนการสอน	37	54.40
14	วิธีการแต่งกายมีลักษณะแปลกใหม่ น่าสนใจ	35	51.50
15	อื่นๆ ได้แก่ ความน่าสนใจของการเลือกอุปกรณ์การแสดง และความสามารถ ในการใช้อุปกรณ์ประกอบการแสดง	2	2.90

จากตารางที่ 13 พบว่า อาจารย์มีองค์ประกอบการประเมินความงามของนาฏศิลป์ไทย
เชิงสร้างสรรค์จากความกลมกลืนของท่ารำ จังหวะ ท่วงทำนองเพลงดนตรีที่สร้างสรรค์ขึ้นใหม่มาก
ที่สุด จำนวน 59 คน (ร้อยละ 86.80) รองลงมาคือการลำดับท่าในการสร้างสรรค์มีความต่อเนื่อง
สื่อให้เห็นแนวคิดในการประดิษฐ์ท่ารำอย่างชัดเจน จำนวน 57 คน (ร้อยละ 83.80) และรูปแบบ
การแปรแถวแปลกใหม่ น่าสนใจ จำนวน 54 คน (ร้อยละ 79.40) ส่วนองค์ประกอบที่นำมาใช้น้อย
ที่สุด คือวิธีการแต่งกายมีลักษณะแปลกใหม่ น่าสนใจ จำนวน 35 คน (ร้อยละ 51.50)

2.2.3 ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการสอนนาฏยศาสตร์ จากการสอบถามอาจารย์ผู้สอนนาฏศิลป์ไทย จำนวน 68 คนเกี่ยวกับวิธีการสอนนาฏยศาสตร์ 6 ขั้นตอน มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 14 ความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนนาฏศิลป์ไทยเกี่ยวกับวิธีการสอนนาฏยศาสตร์ขั้นนำเข้าสู่เนื้อหา

ข้อ	ขั้นนำเข้าสู่เนื้อหา	\bar{X}	SD	ระดับ
1	ให้ผู้เรียนค้นคว้าความเป็นมาของชุดการแสดงในบทเรียนก่อนการฝึกปฏิบัติเนื้อหาในบทเรียนแต่ละชุด	4.41	0.78	มาก
2	ให้ผู้เรียนอภิปรายประวัติความเป็นมาของชุดการแสดงที่จะฝึกปฏิบัติอย่างอิสระโดยผู้เรียนสลับกันนำเสนอประเด็นในการอภิปราย	4.00	1.01	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม		4.21	0.75	มาก

จากตารางที่ 14 พบว่า วิธีการสอนในขั้นนำเข้าสู่เนื้อหา อาจารย์ผู้สอนนาฏศิลป์ไทยเห็นว่ามีค่าเฉลี่ยระดับมากทุกข้อ โดยการให้ผู้เรียนค้นคว้าความเป็นมาของชุดการแสดงในบทเรียนก่อนการฝึกปฏิบัติเนื้อหาในบทเรียนแต่ละชุดมีค่าเฉลี่ยระดับมาก ($\bar{X} = 4.41$)

ตารางที่ 15 ความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนนาฏศิลป์เกี่ยวกับวิธีการสอนนาฏยศาสตร์ขั้นปฏิบัติ

ข้อ	ขั้นฝึกปฏิบัติ	\bar{X}	SD	ระดับ
1	การสอนปฏิบัติด้วยการเลียนแบบ หรือปฏิบัติตามแบบครู	4.26	0.99	มาก
2	ให้ผู้เรียนไปฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง	2.88	1.13	ปานกลาง
3	ให้ผู้เรียนไปต่อท่ารำจากผู้เชี่ยวชาญ หรือศิลปินที่เคยแสดงเป็นตัวละครต่างๆ ตามเนื้อหาในบทเรียน	3.63	1.28	มาก
4	อธิบายนาฏยศัพท์และแก้ไขข้อบกพร่องโดยการจับทำให้ผู้เรียน	4.41	0.92	มาก
5	แบ่งกลุ่มทบทวนท่ารำที่ต่อ	4.34	0.86	มาก
6	ทดสอบการปฏิบัติบทเรียนที่ต่อ	4.62	0.69	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม		4.44	0.71	มาก

จากตารางที่ 15 พบว่าวิธีการสอนในขั้นฝึกปฏิบัติมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก โดยอาจารย์ผู้สอนนาฏศิลป์ไทยเห็นว่าการทดสอบปฏิบัติบทเรียนที่ต่อมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดแต่อยู่ในระดับปานกลาง คือให้ผู้เรียนไปฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง ($\bar{X} = 2.88$)

ตารางที่ 16 ความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนนาฏศิลป์ไทยเกี่ยวกับวิธีการสอนนาฏยศัพท์
ชั้นฝึกการสังเกตและการวิเคราะห์

ข้อ	ชั้นฝึกการสังเกตและการวิเคราะห์	\bar{X}	SD	ระดับ
1	ให้ผู้เรียนวิเคราะห์ท่ารำ รูปแบบและประเภทของการแสดงที่ฝึกปฏิบัติ โดยใช้เทคนิคการระดมสมอง	4.15	0.93	มาก
2	ให้ผู้เรียนดูการแสดงประเภทเดียวกับชุดที่กำลังฝึกปฏิบัติจากวีดิทัศน์ แล้วเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสุนทรียะของการแสดงประเภทนี้	4.04	0.98	มาก
3	ให้ผู้เรียนชมการแสดงต่างประเภทกับชุดที่กำลังฝึกปฏิบัติจากวีดิทัศน์ แล้วให้วิเคราะห์เปรียบเทียบ	3.81	0.97	มาก
4	ฝึกการสังเกตและวิเคราะห์ท่ารำจากการแสดงบนเวที	4.25	0.82	มาก
5	ฝึกการสังเกตและวิเคราะห์ท่ารำของศิลปินที่มีความชำนาญ.	4.26	0.84	มาก
6	ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย รูปแบบการแสดงที่ถูกต้อง (จากวีดิทัศน์หรือการแสดง)	4.26	0.97	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม		4.21	0.84	มาก

จากตารางที่ 16 พบว่า วิธีการสอนในชั้นฝึกการสังเกตและการวิเคราะห์ มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.21$) ข้ออาจารย์ผู้สอนนาฏศิลป์ไทยเห็นด้วยมากที่สุดแต่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก คือ ฝึกการสังเกตและวิเคราะห์ท่ารำของศิลปินที่มีความชำนาญ และผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย รูปแบบการแสดงที่ถูกต้อง ($\bar{X} = 4.26$) รองลงมา คือฝึกการสังเกตและวิเคราะห์ท่ารำจากการแสดงบนเวที ($\bar{X} = 4.25$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดแต่ยังอยู่ในระดับมาก คือให้ผู้เรียนชมการแสดงต่างประเภทกับชุดที่กำลังฝึกปฏิบัติจากวีดิทัศน์ แล้วให้วิเคราะห์เปรียบเทียบ ($\bar{X} = 3.81$)

ตารางที่ 17 ความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนนาฏศิลป์ไทยเกี่ยวกับวิธีการสอนนาฏยศาสตร์ชั้นฝึก
การคิดประดิษฐ์ท่าอย่างอิสระ

ข้อ	ชั้นฝึกการคิดประดิษฐ์ท่าอย่างอิสระ	\bar{X}	SD	ระดับ
1	สอนวิธีการรวบรวมข้อมูลและกำหนดแนวคิดในการสร้างสรรค์ชุดการแสดง	4.26	0.87	มาก
2	สอนหลักและวิธีการออกแบบท่ารำ	4.35	0.79	มาก
3	ฝึกการเชื่อมโยงแม่ท่าและลีลาการเชื่อมท่าจากท่ารำในแม่บทใหญ่โดยกำหนดชื่อท่าให้	3.91	0.94	มาก
4	ฝึกการประดิษฐ์ท่ารำโดยให้ปรับปรุงท่ารำจากชุดการแสดงและทำนองเพลงที่มีอยู่เดิม (โดยเฉพาะบทเพลงที่มีอยู่ในเนื้อหาบทเรียน)	3.67	1.23	มาก
5	ฝึกการประดิษฐ์ท่ารำโดยให้ผสมผสานท่ารำจากการแสดงหลายๆ ชุดที่อยู่ในประเภทเดียวกัน เช่น ตีกลองเป็นจังหวะแข็ง แล้วให้ประดิษฐ์ท่ารำใหม่ โดยใช้ท่าพื้นเมืองอีสานเป็นหลัก	3.81	1.19	มาก
6	ฝึกการประดิษฐ์ท่ารำโดยการจินตภาพหรือจินตนาการท่ารำจากประสบการณ์อย่างอิสระ เช่น ให้ผู้เรียนจินตนาการว่าตนเองเป็นนกแล้วทำตามจินตนาการของตนเอง	3.91	1.21	มาก

จากตารางที่ 17 พบว่า วิธีการสอนในชั้นฝึกการคิดประดิษฐ์ท่าอย่างอิสระที่อาจารย์ผู้สอนนาฏศิลป์ไทยเห็นด้วยมากที่สุดแต่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก คือสอนหลักและวิธีการออกแบบท่ารำ ($\bar{X} = 4.35$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดแต่ยังอยู่ในมาก คือ ฝึกการประดิษฐ์ท่ารำโดยให้ปรับปรุงท่ารำจากชุดการแสดงและทำนองเพลงที่มีอยู่เดิม ($\bar{X} = 3.67$)

ตารางที่ 18 ความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนนาฏศิลป์ไทยเกี่ยวกับวิธีการสอนนาฏยศาสตร์ชั้นฝึก
การคิดทำรำอย่างอิสระ (ต่อ)

ข้อ	ชั้นฝึกการคิดประดิษฐ์ทำรำอย่างอิสระ	\bar{X}	SD	ระดับ
7	ฝึกการเคลื่อนไหวอย่างอิสระจากสิ่งเร้าด้วยภาพ เช่น นำภาพครึ่งวงกลมมาให้ดู แล้วให้เคลื่อนไหวด้วยท่าทางนาฏศิลป์ไทยลักษณะครึ่งวงกลมในลักษณะต่างๆ	3.59	1.34	มาก
8	ฝึกการเคลื่อนไหวอย่างอิสระจากเสียง เช่น การเคาะจังหวะ เสียงดนตรีที่มีจังหวะหลากหลาย เป็นต้น	3.81	1.26	มาก
9	ฝึกการเคลื่อนไหวอย่างอิสระจากการเล่าเรื่อง / นิทาน	3.62	1.26	มาก
10	ฝึกการเคลื่อนไหวอย่างอิสระจากบทร้อยกรอง	3.81	1.22	มาก
11	ฝึกการเคลื่อนไหวอย่างฉับพลันจากโจทย์ที่ครูกำหนด เช่น ให้หมุนรอบตัว หรือให้เคลื่อนไหวจากที่หนึ่งไปอีกที่หนึ่ง	3.63	1.33	มาก
12	ฝึกการเป็นผู้นำในการประดิษฐ์ทำรำ โดยแบ่งเป็นกลุ่มสลับกันคิดทำทีละคน แล้วสลับลงไปข้างหลังให้คนต่อไปขึ้นมา	3.91	1.23	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม		4.09	0.88	มาก

จากตารางที่ 18 พบว่า วิธีการสอนในชั้นฝึกการคิดประดิษฐ์ทำรำโดยการเคลื่อนไหวอย่างอิสระมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$) โดยข้อที่อาจารย์ผู้สอนนาฏศิลป์ไทยเห็นด้วยมากที่สุดแต่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก คือฝึกการเป็นผู้นำในการประดิษฐ์ทำรำ โดยแบ่งเป็นกลุ่มสลับกันคิดทำทีละคน แล้วสลับลงไปข้างหลังให้คนต่อไปขึ้นมา ($\bar{X} = 3.91$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดแต่ยังอยู่ในระดับมาก คือฝึกการเคลื่อนไหวอย่างอิสระจากสิ่งเร้าด้วยภาพ เช่น นำภาพครึ่งวงกลมมาให้ดู แล้วให้เคลื่อนไหวด้วยท่าทางนาฏศิลป์ไทยลักษณะครึ่งวงกลมในลักษณะต่างๆ ($\bar{X} = 3.59$)

ตารางที่ 19 ความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนนาฏศิลป์ไทยเกี่ยวกับวิธีการสอนนาฏยศาสตร์ชั้นการ
นำเสนอผลงานเชิงสร้างสรรค์

ข้อ	ชั้นการนำเสนอผลงานเชิงสร้างสรรค์	\bar{X}	SD	ระดับ
1	ฝึกการคิดทำรำจากเพลงที่มีบทร้องสั้นๆ เช่น บทอวยพร ต่างๆ ให้ความเวลาในการคิดทำ 5 นาที	3.97	1.12	มาก
2	ฝึกการแปรแถวโดยกำหนดจำนวนคนที่แตกต่างกัน เช่น 3 คน 4 คน 5 คน 8 คน เป็นต้น.	4.43	0.72	มาก
3	ให้ผู้เรียนคิดทำจากสิ่งเร้าต่างๆโดยจำกัดเวลาเป็นกลุ่ม เช่น เปิดเพลงเกี่ยวกับอารมณ์ต่างๆ แล้วให้ผู้เรียนคิดทำรำให้กลมกลืนกับทำนองเพลงอย่างฉับพลัน	3.93	1.14	มาก
4	ให้ผู้เรียนคิดทำจากสิ่งเร้าต่างๆโดยจำกัดเวลาเป็นรายบุคคล	3.62	1.21	มาก
5	ให้ผู้เรียนคิดรูปแบบการแต่งกายสำหรับชุดการแสดงในโอกาสต่างๆ โดยนำเสนอเป็นรูปภาพหรือภาพวาด	3.84	1.22	มาก
6	ผู้สอนจะให้แรงเสริม และการแนะนำผู้เรียน ไม่มีการตำหนิในขณะที่ ผู้เรียนคิดสร้างสรรค์	4.03	0.98	มาก
7	แบ่งกลุ่มผู้เรียนคิดสร้างสรรค์การแสดงกลุ่มละ 1 ชุด โดยก่อนแสดงให้นำเสนอแนวคิดในการสร้างสรรค์ ชื่อชุดการแสดง จุดมุ่งหมายของชุดที่แสดง เพลงดนตรี ลักษณะการแต่งกาย และการกำหนดตัวผู้แสดง แล้วจึงนำเสนอการแสดงกลุ่มละไม่เกิน 7 นาที ให้ความเวลาในการเตรียมการ 1 ชั่วโมง (ให้ผู้เรียนแต่ละคนเตรียมเทพเพลงที่สนใจมาล่วงหน้า)	3.84	1.36	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม		3.90	0.98	มาก

จากตารางที่ 19 พบว่า วิธีการสอนในชั้นการนำเสนอผลงานเชิงสร้างสรรค์มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.90$) โดยข้อที่อาจารย์ผู้สอนนาฏศิลป์ไทยเห็นด้วยมากที่สุดแต่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก คือ ฝึกการแปรแถวโดยกำหนดจำนวนคนที่แตกต่างกัน เช่น 3 คน 4 คน 5 คน 8 คน เป็นต้น ($\bar{X} = 4.43$) รองลงมา คือ ผู้สอนจะให้แรงเสริมและการแนะนำผู้เรียน ไม่มีการตำหนิในขณะที่ผู้เรียนคิดสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 4.03$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดแต่ยังอยู่ในระดับมาก คือ ให้ผู้เรียนคิดทำจากสิ่งเร้าต่างๆโดยจำกัดเวลาเป็นรายบุคคล ($\bar{X} = 3.62$)

ตารางที่ 20 ความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนนาฏศิลป์ไทยเกี่ยวกับวิธีการสอนนาฏยสรรค์ขั้นสรุปและประเมินผล

ข้อ	ขั้นสรุปและประเมินผล	\bar{X}	SD	ระดับ
1	ประเมินการประดิษฐ์ท่ารำด้วยการคิดท่าอย่างจับพลันเป็นรายบุคคล	3.78	1.21	มาก
2	ประเมินผลงานการประดิษฐ์ท่ารำชุดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์เป็นกลุ่ม	4.07	1.06	มาก
3	ฝึกการวิจารณ์และประเมินการแสดงของกลุ่มเพื่อน	3.99	1.11	มาก
4	ฝึกการวิจารณ์และประเมินการแสดงของกลุ่มตนเอง	3.94	1.09	มาก
5	ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปวิจารณ์แนวคิดและกระบวนการคิดสร้างสรรค์ท่ารำและผลงานทางนาฏศิลป์ไทยที่ผู้เรียนนำเสนอ	4.13	1.14	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม		3.96	1.07	มาก

จากตารางที่ 20 พบว่า วิธีการสอนในขั้นการสรุปและการประเมินผลมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$) ข้อที่อาจารย์ผู้สอนนาฏศิลป์เห็นด้วยมากที่สุดแต่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก คือ ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปวิจารณ์แนวคิดและกระบวนการคิดสร้างสรรค์ท่ารำและผลงานทางนาฏศิลป์ไทยที่ผู้เรียนนำเสนอ ($\bar{X} = 4.13$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดแต่ยังอยู่ในระดับมาก คือ ประเมินการประดิษฐ์ท่ารำด้วยการคิดท่าอย่างจับพลันเป็นรายบุคคล ($\bar{X} = 3.78$)

สรุปได้ว่าการศึกษาวิธีการสอนนาฏยสรรค์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ทั้งในประเทศและต่างประเทศมีลักษณะสอดคล้องกันคือ การสอนท่ารำต้นแบบและการให้ผู้เรียนนำเสนอผลงานสร้างสรรค์ ส่วนที่แตกต่างกันคือการสอนนาฏยสรรค์ในต่างประเทศมุ่งเน้นการฝึกคิดท่าอย่างอิสระหลังจากการสอนพื้นฐานท่าต่างๆ การเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทยภาคปฏิบัติยังคงใช้วิธีการสอนโดยการสาธิตให้ผู้เรียนเลียนแบบเป็นหลัก ดังผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามที่พบว่า อาจารย์ผู้สอนนาฏศิลป์ไทยส่วนใหญ่สอนให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ในการประดิษฐ์ท่ารำทั้งในรายวิชานาฏศิลป์ไทยภาคปฏิบัติ และในรายวิชาอื่นๆ โดยใช้วิธีสอนการตีบท (การรำตามบทร้องโดยใช้ภาษาท่าทางนาฏศิลป์ซึ่งเป็นท่ารำตามแบบแผนที่ปรมาจารย์ทางนาฏศิลป์ไทยได้ประดิษฐ์ขึ้น) และการให้ผู้เรียนนำเสนอผลงานการแสดงเป็นกลุ่ม ส่วนวิธีการสอนที่นำมาใช้น้อยคือ การให้ผู้เรียนนำเสนอผลงานเป็นรายบุคคลและการสอนนาฏยสรรค์

สำหรับวิธีการสอนนาฏยสรรค์ที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้น อาจารย์เห็นด้วยในระดับมากทุกขั้นตอนการสอน ข้อที่อาจารย์ผู้สอนนาฏศิลป์ไทยเห็นด้วยน้อยที่สุด คือให้ผู้เรียนไปฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนาแบบวัดทางนาฏยศาสตร์และความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ของ ผู้เรียนวิชานาฏศิลป์ไทยในสถาบันอุดมศึกษา

ส่วนที่ 1 การพัฒนาแบบวัดนาฏยศาสตร์

การพัฒนาแบบวัดนาฏยศาสตร์ ดำเนินการโดยศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการวัดและการประเมินความคิดสร้างสรรค์ การประเมินการเรียนการสอนนาฏศิลป์ การวิเคราะห์ลักษณะกระบวนการนาฏยศาสตร์และการประเมินผลผลิตงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ไทยและผู้ทรงคุณวุฒิด้านศิลปะการแสดง (ดังรายละเอียดหน้า 74)

แบบวัดนาฏยศาสตร์เป็นแบบทดสอบที่ใช้วิธีบันทึกการสร้างสรรค์ท่ารำ ประกอบด้วย การทดสอบกระบวนการคิดสร้างสรรค์ในการประดิษฐ์ท่ารำ 3 กระบวนการ ได้แก่ กระบวนการเชื่อมโยงสัมพันธ์ลีลาท่ารำ กระบวนการปรับปรุงท่ารำที่มีอยู่เดิม กระบวนการจินตภาพและการจินตนาการ มีลักษณะ ดังนี้

1. ความคิดสร้างสรรค์จากกระบวนการเชื่อมโยงสัมพันธ์ เป็นการใช้สื่อจากรูปภาพท่ารำตัวพระ และนางนุ่งผ้าแดง (ชุดฝึกปฏิบัติ) แบ่งออกเป็น 3 ตอน ๆ ละ 3 ภาพ

ตอนที่ 1 ภาพท่า "สอดสร้อย" ลักษณะของท่ารำ คือพระ และนางตั้งเข่าขวา มือขวาจับระดับชายพก มือซ้ายตั้งวงสูง เอียงศีรษะด้านขวา

ตอนที่ 2 ภาพท่า "พิสมัย" ลักษณะของท่ารำ คือ พระเท้าขวาก้าวข้างนางเท้าซ้ายก้าวหน้า มือไขว้ประสานกันแนบฝ่ามือที่ฐานไหล่ เอียงศีรษะและกอดไหล่ซ้าย

ตอนที่ 3 ภาพท่า "ผาลา" ลักษณะของท่ารำ คือ พระและนางเท้าขวาก้าวหน้า มือขวาทิ้งวงสูง มือซ้ายแบหงาย งอข้อศอกระดับเอว เอียงศีรษะและกอดไหล่ขวา

แต่ละตอนให้นักศึกษาเลือกภาพวาดท่ารำในลักษณะสัญลักษณ์ จำนวน 5 ข้อ ๆ ละ 5 ตัวเลือก โดยเลือกข้อใดข้อหนึ่งที่เห็นว่ามีความแปลกใหม่ น่าสนใจ สวยงาม มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กับภาพที่กำหนดและมีลีลาการเคลื่อนไหวหรือการเชื่อมท่าที่ต่อเนื่องกันไปทั้ง 5 ข้อ เริ่มต้นจากภาพที่กำหนดให้เป็นท่าแรก กระบวนการเชื่อมโยงสัมพันธ์ลีลาท่ารำใช้เวลาในการทำกิจกรรมทั้ง 3 ตอนเป็นเวลา 15 นาที

2. ความคิดสร้างสรรค์โดยกระบวนการปรับปรุงท่ารำที่มีอยู่เดิม เป็นการใช้สื่อจากรูปภาพท่ารำตัวพระ และนางนุ่งผ้าแดง (ชุดฝึกปฏิบัติ) แบ่งออกเป็น 3 ตอน ๆ ละ 3 ภาพ

ตอนที่ 1 ภาพท่า "ปฐม" ลักษณะท่ารำ พระและนางนั่ง กระดกเสี้ยวเท้าขวามือทั้งสองไขว้ประสานกันที่อกในลักษณะตั้งวง เอียงศีรษะและกอดไหล่ขวา

ตอนที่ 2 ภาพท่า "พิสมัยเรียงหมอน" ลักษณะท่ารำ พระและนาง กระดกเท้าซ้าย มือซ้ายตั้งวงสูง ตั้งแขนขวาระดับไหล่ เอียงศีรษะและกอดไหล่ซ้าย

ตอนที่ 3 ภาพท่า “เพียงไหล” ลักษณะท่ารำ พระและนางกระดกเท้าซ้าย ตัวตั้งตรง มือทั้งสองข้างแบงายหักข้อมือลง งอข้อศอกระดับต่ำกว่าไหลเล็กน้อย

แต่ละตอนมีลักษณะเป็นการเขียนอธิบายท่ารำที่นักศึกษาปรับปรุงขึ้นจากภาพท่ารำที่กำหนดให้ลงในตาราง ด้วยลักษณะการเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ได้แก่ การเคลื่อนไหวส่วนของขาและเท้า การเคลื่อนไหวแขนและมือ การเคลื่อนไหวลำตัว การเคลื่อนไหวไหล่และศีรษะ โดยทุกท่าที่ปรับปรุงขึ้นต้องเริ่มจากท่ารำที่กำหนดให้เป็นหลัก และต้องยึดโครงสร้างของท่าเดิมไว้ เช่น โครงสร้างของมือหรือเท้า เช่น ท่าบัวชูฝัก มือข้างหนึ่งตั้งวงหงาย มืออีกข้างหนึ่งตั้งวงต่ำ แต่สามารถเปลี่ยนระดับของมือ ลักษณะการใช้เท้า การเคลื่อนไหวลำตัว และการเอียงศีรษะ ให้นักศึกษาคิดสร้างสรรค์ท่ารำในแต่ละตอนให้ได้มากที่สุดภายในเวลา 25 นาที

3. ความคิดสร้างสรรค์จากกระบวนการจินตภาพ และจินตนาการ เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาคิดและจินตนาการอย่างอิสระ จากโจทย์ที่กำหนดให้ 3 เรื่อง ให้สร้างแนวคิดโดยการจินตนาการตามที่โจทย์กำหนด และสิ่งของที่นักศึกษาจินตนาการออกมาเป็นท่ารำ เขียนอธิบายแนวคิดในการประดิษฐ์ท่ารำ ลักษณะท่ารำที่สร้างสรรค์ขึ้น และวาดภาพท่ารำประกอบในลักษณะสัญลักษณ์ แต่ถ้าสามารถอธิบายท่ารำอย่างละเอียดชัดเจน อาจไม่ต้องวาดภาพท่ารำประกอบก็ได้ กระบวนการจินตภาพและจินตนาการใช้เวลาในการทำกิจกรรม 25 นาที

รวมระยะเวลาในการทำแบบวัดนาฏยสรรค์ทั้งสิ้น 65 นาที

ลักษณะเด่นของแบบวัดนาฏยสรรค์ คือ

1. แบบทดสอบทักษะด้านการคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนนาฏศิลป์ไทยในระดับอุดมศึกษาเป็นแบบทดสอบด้วยการบันทึก ซึ่งสามารถนำไปใช้วัดระดับความคิดสร้างสรรค์ผู้เรียนนาฏศิลป์ไทยทั่วไป ผู้วิจัยนำแบบวัดนาฏยสรรค์ไปใช้ทดสอบนักศึกษาศาสนานาฏศิลป์ไทยระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1-4 ของสถาบันอุดมศึกษาที่สอนด้านนาฏศิลป์ไทยทั่วประเทศ โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามภูมิภาค จำนวน 800 คน เพื่อใช้ผลคะแนนการทดสอบเป็นค่าบรรทัดฐานความคิดสร้างสรรค์ในการประดิษฐ์ท่ารำ รวมทั้งได้กำหนดระดับคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มสูง กลุ่มกลาง และกลุ่มต่ำ ดังนั้นสถาบันที่เปิดสอนนาฏศิลป์ที่อื่นจึงสามารถนำแบบวัดนาฏยสรรค์ที่สร้างขึ้นไปใช้ได้

2. แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์มีการกำหนดระยะเวลาในการทดสอบแต่ละกิจกรรมไว้แน่นอน ทำให้มีความสะดวกในการนำไปใช้

3. แบบวัดนาฏยสรรค์ประกอบด้วย การทดสอบกระบวนการคิดสร้างสรรค์ในการประดิษฐ์ท่ารำครอบคลุมกระบวนการนาฏยสรรค์ และหลักการคิดประดิษฐ์ท่ารำเป็นลำดับขั้น ตั้งแต่ง่ายไปหายาก จากกระบวนการเชื่อมโยงลีลาท่ารำที่กำหนดให้ การปรับปรุงท่ารำเดิม การจินตภาพและจินตนาการ

แบบวัดนาฏยสรรค์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างและเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ การตรวจสอบความเที่ยง ความเหมาะสมในการนำไปใช้กับนักศึกษาที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง และปรับปรุงจนมีความสมบูรณ์แล้ว ได้นำไปใช้ทดสอบความคิดสร้างสรรค์ทำรำกับกลุ่มตัวอย่างนักศึกษานาฏศิลป์ไทยชั้นปีที่ 1-4 ในสถาบันอุดมศึกษาทั่วประเทศ จำนวน 800 คน พบว่า นักศึกษาได้คะแนนเฉลี่ยความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์รวม 3 กระบวนการเท่ากับ 30.71 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลางเมื่อเทียบกับคะแนนสูงสุดและต่ำสุด ดังรายละเอียดที่จะนำเสนอในลำดับต่อไป

ส่วนที่ 2 ความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ของผู้เรียนวิชานาฏศิลป์ไทยในสถาบันอุดมศึกษา

การศึกษาและวิเคราะห์ความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ของผู้เรียนวิชานาฏศิลป์ไทยในสถาบันอุดมศึกษาปรากฏผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

ตารางที่ 21 ความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ของผู้เรียนวิชานาฏศิลป์ไทยในสถาบันอุดมศึกษา

กระบวนการคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์	ระดับความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์		
	\bar{X}	SD	ระดับ
1. กระบวนการเชื่อมโยงสัมพันธ์ลีลาท่ารำ	21.15	4.66	ปานกลาง
2. กระบวนการปรับปรุงท่ารำที่มีอยู่เดิม	4.71	3.55	ต่ำ
3. กระบวนการจินตภาพและจินตนาการ	4.84	3.97	ต่ำ
รวม	30.71	8.31	ปานกลาง

จากตารางที่ 21 พบว่า นักศึกษามีระดับความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยความคิดสร้างสรรค์จากกระบวนการเชื่อมโยงสัมพันธ์ลีลาท่ารำมากที่สุดแต่อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 21.15$) ส่วนความคิดสร้างสรรค์จากกระบวนการปรับปรุงท่ารำที่มีอยู่เดิมและกระบวนการจินตภาพและจินตนาการมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำ ($\bar{X} = 4.71$ และ 4.84 ตามลำดับ)

จากผลการทดสอบด้วยแบบวัดนาฏยสรรค์ แสดงว่านักศึกษานาฏศิลป์ไทยในสถาบันอุดมศึกษายังควรได้รับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ โดยเฉพาะกระบวนการปรับปรุงท่ารำที่มีอยู่เดิม กระบวนการจินตภาพและจินตนาการ

ตารางที่ 22 ความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ของผู้เรียนวิชานาฏศิลป์ไทยในสถาบันอุดมศึกษา
จำแนกตามชั้นปีที่ศึกษา

ระดับชั้นปีของนักศึกษา	จำนวน	ความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์		
		\bar{X}	SD	ระดับ
ชั้นปีที่ 1	268	28.76	7.41	ต่ำ
ชั้นปีที่ 2	196	30.38	9.88	ปานกลาง
ชั้นปีที่ 3	165	30.93	7.91	ปานกลาง
ชั้นปีที่ 4	171	48.07	8.52	สูง

จากตารางที่ 22 พบว่านักศึกษาชั้นปีที่ 4 มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์มากที่สุดและอยู่ในระดับสูงเมื่อเทียบกับค่าบรรทัดฐาน ($\bar{X} = 48.07$) รองลงมา คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 3 นักศึกษาชั้นปีที่ 2 มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 30.93$ และ 30.38 ตามลำดับ) ส่วนนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์น้อยที่สุดและอยู่ในระดับต่ำ ($\bar{X} = 28.76$)

สรุปจากการศึกษาและวิเคราะห์ความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ของผู้เรียนวิชานาฏศิลป์ไทยในสถาบันอุดมศึกษา พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีระดับความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์อยู่ในระดับปานกลาง โดยความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์จะสูงขึ้นตามระดับชั้นปีที่ศึกษา และเมื่อพิจารณารายการกระบวนการในการคิดสร้างสรรค์ พบว่ากระบวนการเชื่อมโยงสัมพันธ์มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนความคิดสร้างสรรค์จากกระบวนการปรับปรุงทำรำที่มีอยู่เดิมและกระบวนการจินตภาพและจินตนาการมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำ

การหาบรรทัดฐานของแบบวัดนาฏยสรรค์

ผู้วิจัยได้นำคะแนนดิบความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ของนักศึกษาศาสาวิชา นาฏศิลป์ไทย ชั้นปีที่ 1 – 4 ในสถาบันอุดมศึกษาจากการทำแบบวัดนาฏยสรรค์ จำนวน 800 คน หาค่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ (Percentile) และค่า Normalize T-score โดยแบ่งคะแนนที่ ออกเป็น 3 กลุ่ม ด้วยการนำตำแหน่งสูงสุดลบด้วยตำแหน่งต่ำสุด บวกด้วย 1 แล้วหารด้วย 3 ดังนี้

$$\frac{T_{31} - T_{78} + 1}{3} = 16 \text{ จึงแบ่งช่วงกลุ่มได้ 3 ช่วง คือ}$$

$$T_{31} - T_{47} = \text{กลุ่มต่ำ} \quad (\text{ห่าง } 16)$$

$$T_{48} - T_{62} = \text{กลุ่มกลาง} \quad (\text{ห่าง } 15)$$

$$T_{63} - T_{78} = \text{กลุ่มสูง} \quad (\text{ห่าง } 16)$$

ดังนั้นจุดแบ่งที่ 1 อยู่ระหว่าง P_{44} กับ P_{45} เท่ากับ 29.04 คะแนน และจุดแบ่งที่ 2 อยู่ระหว่าง P_{90} ถึง P_{91} เท่ากับ 41.10 คะแนน ผลการหาบรรทัดฐานปรากฏดังตารางที่ 26

ตารางที่ 23 ค่าบรรทัดฐานของแบบวัดนาฏยสรรค์ของนักศึกษาศาสาวิชา นาฏศิลป์ไทย ชั้นปีที่ 1 – 4 ในสถาบันอุดมศึกษา

ระดับความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์	T-score	คะแนน	จำนวน	ร้อยละ
ความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ต่ำ	$T_{31} - T_{47}$	15.10 – 29.20	359	44.87
ความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ปานกลาง	$T_{48} - T_{62}$	29.30 – 41.10	362	45.25
ความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์สูง	$T_{63} - T_{78}$	41.70 – 54.29	79	9.88

ในการหาค่าบรรทัดฐาน (Norm) ของแบบวัดนาฏยสรรค์ของนักศึกษาศาสาวิชา นาฏศิลป์ไทยเพื่อจัดทำเป็นเกณฑ์สำหรับการนำแบบวัดฯ ไปใช้ทดสอบนักศึกษาศาสาวิชา นาฏศิลป์ไทย เป็นรายบุคคล ซึ่งสามารถตีความหมายระดับความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ของแต่ละบุคคลที่ได้ประมวลจากการทดสอบนักศึกษาศาสาวิชา นาฏศิลป์ไทยในสถาบันอุดมศึกษา ที่เปิดการเรียนการสอนสาขานาฏศิลป์ไทยทั่วประเทศ จึงเป็นบรรทัดฐานที่สามารถนำไปเปรียบเทียบกับภาพรวมของประเทศได้ ซึ่งมีรายละเอียดในการหาค่าระดับเปอร์เซ็นต์ไทล์ (Percentile Rank) และค่าคะแนนที่ (T-score) ในภาคผนวก (หน้า 345) และในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำคะแนนการทดสอบความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ของกลุ่มตัวอย่าง ในการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนนาฏยสรรค์ที่พัฒนาขึ้นไปเปรียบเทียบกับค่าบรรทัดฐานข้างต้น เพื่อคัดเลือกนักศึกษากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ตอนที่ 3 ผลการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ของผู้เรียนวิชานาฏศิลป์ไทยในสถาบันอุดมศึกษา

การพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ของผู้เรียนวิชานาฏศิลป์ไทยในสถาบันอุดมศึกษา ดำเนินการโดยศึกษาวิเคราะห์แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับลักษณะผู้มีความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ การจัดหลักสูตรการเรียนการสอนนาฏศิลป์ วิธีการสอนนาฏศิลป์ทั้งในประเทศและต่างประเทศ รูปแบบการเรียนการสอนนาฏยศาสตร์ บรรยากาศการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การวัดผลด้านทักษะการปฏิบัติ ด้านนาฏศิลป์และด้านความคิดสร้างสรรค์ สำหรับวิธีการสอนนาฏยศาสตร์ผู้วิจัยได้นำแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการคิดทำอย่างอิสระหรือการสอนนาฏยศาสตร์ (Dance Improvisation) ของ จอร์สเกท ซาเนียร์ (Schneer, 1994) มาเป็นหลักในการพัฒนา เนื่องจากเป็นการสอนนาฏศิลป์ในรูปแบบการฝึกปฏิบัติที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนฝึกการคิดประดิษฐ์ทำอย่างอิสระ โดยการนำประสบการณ์ทางสุนทรียะของผู้เรียนแต่ละคนออกมาใช้ในการสร้างสรรค์ท่ารำ นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการและรูปแบบการสอนอื่นๆ ที่สนับสนุนหลักการสอนนาฏยศาสตร์ดังกล่าว ได้แก่ หลักการจินตภาพ (Franklin, 1996) และหลักการประดิษฐ์ท่ารำ (Minton, 1997) ซึ่งมุ่งเน้นการสังเกต จดจำ การตระหนักรู้และการสร้างแนวคิดในการประดิษฐ์ท่ารำ เพื่อให้รูปแบบการเรียนการสอนนาฏยศาสตร์มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

รูปแบบการเรียนการสอนนาฏยศาสตร์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ของผู้เรียนวิชานาฏศิลป์ไทยในสถาบันอุดมศึกษาที่พัฒนาขึ้น มีจุดประสงค์เพื่อพัฒนานักศึกษาในด้านความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ และทักษะการปฏิบัติผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ ลักษณะเด่นของรูปแบบการเรียนการสอนนาฏยศาสตร์ที่ทำให้มีความแตกต่างจากรูปแบบการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทยภาคปฏิบัติโดยปกติ คือ

1. เป็นวิธีการสอนปฏิบัติที่เน้นการบูรณาการกระบวนการเรียนรู้ภาคทฤษฎีเกี่ยวกับหลักการ และรูปแบบของนาฏศิลป์ไทยมาสอดแทรกในระหว่างการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ควบคู่กับฝึกปฏิบัติจริง ทำให้เกิดการเรียนรู้ทั้งด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ
2. ส่งเสริมให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์ เปรียบเทียบ และคิดสร้างสรรค์ ทั้งจากการแสดงออก และการทำแบบฝึกหัด
3. กระตุ้นให้นักศึกษามีความกระตือรือร้น และเชื่อมั่นในตนเอง ด้วยการเปิดโอกาสให้นักศึกษาคิดสร้างสรรค์ท่ารำด้วยตนเองและแสดงออกอย่างอิสระ
4. เน้นการเรียนการสอนปฏิบัติตามแบบควบคู่กับการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์โดยการนำความรู้ในสิ่งที่เรียนมาใช้ในการประดิษฐ์ท่ารำ

รูปแบบการเรียนการสอนนาฏยศาสตร์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

รูปแบบการเรียนการสอนนาฏยศาสตร์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ทางนาฏศิลป์ของผู้เรียนวิชานาฏศิลป์ไทยในสถาบันอุดมศึกษา

1. ทฤษฎีและแนวคิดพื้นฐาน

รูปแบบการเรียนการสอนนาฏยศาสตร์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ของผู้เรียนวิชานาฏศิลป์ไทยในสถาบันอุดมศึกษามีแนวคิดพื้นฐานมาจากการบูรณาการแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ ดังต่อไปนี้

1.1 ลักษณะผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ

บุคคลที่มีลักษณะความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ ต้องมีทั้งศักยภาพทางการคิด (Cognitive) มีความอดทน ความอยากรู้อยากเห็น กล้าเสี่ยง ซึ่งเป็นคุณลักษณะทางอารมณ์ (Affective) โดยเฉพาะบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์คือ บุคคลที่มีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ อย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้นการฝึกฝนเรื่องความคิดสร้างสรรค์จึงไม่ควรเน้นเรื่องกระบวนการคิดคล่องเพียงอย่างเดียว แต่ต้องให้ผู้เรียนสามารถออกแบบหรือประดิษฐ์ผลงานได้ด้วย ความคิดสร้างสรรค์ที่ก่อให้เกิดผลงานทางศิลปะ จึงไม่คำนึงถึงบุคลิกและลักษณะส่วนบุคคลในด้านพรสวรรค์ แต่เน้นที่กระบวนการที่ทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และผลผลิตจากความคิดสร้างสรรค์ โดยเป็นผลมาจากการเรียนการสอนและการฝึกหัด (David Perkins, 1984)

1.2 การจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนนาฏศิลป์

จุดมุ่งหมายในการจัดหลักสูตรการสอนโดยทั่วไปคือมุ่งส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ (Bloom, 1964) ซึ่งสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายในการจัดหลักสูตรการสอนนาฏศิลป์ ด้านความรู้หรือพุทธิปัญญา คือการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะในการคิดวิเคราะห์ อันจะนำไปสู่ความคิดสร้างสรรค์ จุดมุ่งหมายด้านทักษะ คือการพัฒนาทักษะการปฏิบัติจนถึงขั้นสามารถสร้างสรรค์การแสดงนาฏศิลป์ไทย และจุดมุ่งหมายด้านเจตคติคือการพัฒนาการรับรู้ในคุณค่าด้านสุนทรียภาพทางนาฏศิลป์ ดังนั้นการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนนาฏศิลป์จึงต้องสามารถพัฒนาทฤษฎีด้านนาฏศิลป์ การละคร ดนตรี และหลักการทางสุนทรียะให้มีความสัมพันธ์สอดคล้องกัน โดยจัดการเรียนการสอนทฤษฎีให้สอดคล้องแทรกอยู่ในการปฏิบัติ

(Allan Hancock College, <http://www.pcpa.org/CTRAIN.html>)

1.3 วิธีการสอนนาฏศิลป์

การสอนนาฏศิลป์ภาคปฏิบัติด้วยการเลียนแบบท่ารำที่เป็นแม่ท่า และแบบแผนของการแสดงประเภทต่างๆเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่สามารถพัฒนาให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ โดยการนำประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนรู้และการฝึกปฏิบัติทั้งหมดมาใช้ในการประดิษฐ์ท่ารำที่แตกต่างและเกิดเป็นผลงานสร้างสรรค์ในรูปแบบของตนเอง หลักการประดิษฐ์ท่ารำคือการนำแม่ท่าและท่าเชื่อมของนาฏศิลป์มาประดิษฐ์ให้สอดคล้องกับรูปแบบและประเภทของการแสดงที่จะสร้างสรรค์ (เจलय ศุขะวณิชและสถาพร สันทอง อ้างถึงในพจนานุกรม สมรรถบุตร, 2538)

1.4 รูปแบบการเรียนการสอนนาฏยศาสตร์

รูปแบบการเรียนการสอนนาฏยศาสตร์มุ่งเน้นการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในการประดิษฐ์ท่ารำ โดยการให้ทำกิจกรรมและฝึกการเคลื่อนไหวร่างกายทุกส่วนอย่างอิสระ ฝึกการคิดสร้างสรรค์ท่าการเคลื่อนไหวโดยทันที หรือในระยะเวลาสั้นๆ การทำกิจกรรมเดี่ยวและกิจกรรมกลุ่มในลักษณะการประสานความคิดสร้างสรรค์ท่าเคลื่อนไหวจากการคิดรายบุคคลไปสู่การคิดที่เป็นเอกภาพของกลุ่ม เพื่อกระตุ้นให้นักศึกษานำประสบการณ์ที่มีอยู่ทั้งหมดออกมาใช้ โดยครูเป็นผู้กระตุ้นจากสิ่งเร้าและแรงจูงใจต่างๆ (Scheer, 1994 ;Schwartz, <http://www.umi.com/pqdwebTs=966866>)

1.5 บรรยากาศการเรียนการสอน

บรรยากาศในการเรียนการสอนนาฏยศาสตร์มุ่งเน้นความผ่อนคลาย ความเป็นอิสระในการคิด ความเชื่อมั่นในตนเองและเจตคติที่ดีระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน (สมศักดิ์ ภูวิภาดาธรรม, 2542 ; Franklin, 1996)

1.6 การวัดทักษะการปฏิบัติ

การวัดทักษะปฏิบัติเป็นการวัดที่ใช้สถานการณ์เพื่อใช้ทดสอบการปฏิบัติงานของบุคคล ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการวัดพฤติกรรมการปฏิบัติงานที่ละคน ทั้งนี้ผู้ถูกวัดจะได้รับมอบหมายให้ทำงานชิ้นใดชิ้นหนึ่ง มีกระบวนการทำงานตามขั้นตอนที่ควรจะเป็น จุดมุ่งหมายสุดท้ายคือได้เป็นผลงานออกมา การวัดภาคปฏิบัติจึงเป็นการวัดกระบวนการปฏิบัติงาน (process) และการวัดคุณภาพของงานที่ได้จากการปฏิบัติ (product) ในการวัดการปฏิบัตินั้น ถ้างานที่มอบหมายให้ทำเป็นงานกลุ่ม ผู้เรียนมักจะได้รับการประเมินผลตามกลุ่มทำงาน แต่ถ้างานนั้นสามารถแยกทำเป็นกันได้ ผู้เรียนควรจะได้รับผลการประเมินผลทีละคน (สุวิมล ว่องวานิช, 2539)

2. หลักการ

หลักการสำคัญของรูปแบบการเรียนการสอนนาฏยสรรค์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ ได้แก่

2.1 เน้นการเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์ไทยภาคปฏิบัติ

2.2 มุ่งเน้นการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนศึกษาวิเคราะห์รูปแบบ เอกลักษณ์ ลีลาท่าร่ำ และสุนทรียะทางนาฏศิลป์ไทยของการแสดงแต่ละประเภท ตามการรับรู้และมุมมองของแต่ละคน

2.3 การจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะการร่ำตามแบบ และทักษะการประดิษฐ์ท่าร่ำโดยใช้ความรู้ในสิ่งที่เรียนเป็นพื้นฐาน และพัฒนาไปจนถึงการคิดประดิษฐ์ท่าร่ำด้วยจินตนาการของตนเองอย่างอิสระ

2.4 เน้นบรรยากาศให้ผู้เรียนมีอิสระในการคิดมีความรู้สึกผ่อนคลาย โดยครูสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนเกิดการตระหนักรู้ในลีลาท่าร่ำที่เหมาะสมกับตนเอง รวมทั้งสามารถตัดสินใจเลือกแนวทางในการสร้างสรรค์งานตามแนวทางที่ต้องการทั้งเป็นรายบุคคลและกลุ่ม

3. วัตถุประสงค์

รูปแบบการเรียนการสอนนาฏยสรรค์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาผู้เรียนในด้าน

3.1 **ความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์** หมายถึง ความสามารถในการคิดประดิษฐ์ท่าร่ำด้วยตนเองอย่างอิสระ แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

3.1.1 ลักษณะของกระบวนการ หมายถึง กระบวนการที่นำมาใช้ในการประดิษฐ์ท่าร่ำได้แก่ กระบวนการคิดเชื่อมโยงสัมพันธ์ กระบวนการคิดดัดแปลงจากสิ่งที่มีอยู่แล้วหรือจากประสบการณ์เดิม กระบวนการคิดโดยใช้การจินตภาพ หรือการคิดจินตนาการจากสื่อกระตุ้น ซึ่งนำไปสู่การประดิษฐ์ท่าร่ำหรือผลงานการแสดงเชิงสร้างสรรค์

3.1.2 ลักษณะของผลผลิต หมายถึง ท่าร่ำหรือผลงานการแสดงนาฏศิลป์ไทยที่ประดิษฐ์ขึ้นภายในเวลาที่กำหนด ซึ่งมีความสวยงามตามรูปแบบและสุนทรียะทางนาฏศิลป์ไทย และมีลีลาท่าร่ำหรือการเชื่อมต่อที่แปลกแตกต่างจากท่าร่ำที่เคยมี ซึ่งเป็นผลมาจากกระบวนการคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์

3.2 ทักษะการปฏิบัติผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ไทย หมายถึง ความสามารถในการร่ายรำหรือการแสดงผลงานที่แสดงถึงความชำนาญจากการฝึกฝนทั้งด้านการคิดสร้างสรรค์และการปฏิบัติอันนำไปสู่การสร้างสรรค์ผลงานทางนาฏศิลป์ไทยที่สวยงามและแปลกใหม่ ในด้านแนวคิดในการประดิษฐ์ท่ารำ ความต่อเนื่องและความกลมกลืนของท่ารำ จังหวะเพลงดนตรี และลีลาการเคลื่อนไหวที่เหมาะสมของผู้แสดง ซึ่งท่ารำที่ประดิษฐ์ขึ้นนี้อาจเกิดจากการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงท่ารำเดิมให้แตกต่างออกไป หรือคิดขึ้นมาใหม่โดยการจินตภาพและการจินตนาการก็ได้

4. เนื้อหา

เนื้อหาสาระของรายวิชาทักษะนาฏศิลป์ 1 คือ การศึกษาที่มา แบบแผน และฝึกปฏิบัติ นาฏศิลป์ไทย ประเภทต่างๆ ในเชิงอนุรักษ์และสร้างสรรค์ บทเรียนประกอบด้วย การแสดงโขน ระบำเบ็ดเตล็ด การแสดงพื้นเมืองภาคเหนือ ฝึกกระบวนการเทคนิครำมาตรฐาน และการสร้างสรรค์ชุดการแสดงง่ายๆ

5. กระบวนการเรียนการสอน

กระบวนการเรียนการสอนนาฏยสรรค์ แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่

5.1 ขั้นเตรียมการ ในขั้นนี้ผู้สอนดำเนินการเตรียมการที่ครอบคลุมปัจจัยนำเข้าของระบบการเรียนการสอน ดังต่อไปนี้

5.1.1 จุดประสงค์ของการเรียนการสอน

- 1) ศึกษาและวิเคราะห์จุดมุ่งหมายของรายวิชา
- 2) กำหนดจุดประสงค์รายวิชา โดยจัดลำดับความสำคัญของจุดประสงค์รายวิชาให้มีความสอดคล้องกับเป้าหมายในการพัฒนานักศึกษา ด้านความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ และทักษะการปฏิบัติผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์
- 3) จัดทำเกณฑ์การประเมินผลที่มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์รายวิชา และจุดประสงค์ในการพัฒนาของนักศึกษา
- 4) ศึกษาและวิเคราะห์คำอธิบายรายวิชา เพื่อจัดแบ่งเนื้อหาและกำหนดเวลาในการสอนเพื่อให้สอดคล้องกับจุดประสงค์รายวิชา

5.1.2 ผู้สอน

- 1) จัดทำเค้าโครงรายวิชาที่สมบูรณ์
- 2) จัดทำแผนการสอน ให้มีเนื้อหาสาระ วิธีการสอน และกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักการ และวัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนการสอนนาฏยสรรค์ที่

ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ โดยจัดทำแผนการสอนให้ครบตามเนื้อหาและจำนวนคาบเวลาเรียนที่กำหนดไว้

3) จัดเตรียมอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนและกิจกรรมต่างๆตามที่ได้กำหนดไว้ในแผนการสอน

4) จัดประชุมร่วมกับคณะผู้สอน พร้อมแจกรายละเอียดของรูปแบบการเรียนการสอนนาฏยสรรค์ คู่มือการใช้รูปแบบการเรียนการสอนนาฏยสรรค์และแผนการสอน พร้อมทั้งตารางเวลาในการดำเนินการสอน

5.1.3 ผู้เรียน ผู้สอนเตรียมความพร้อมของผู้เรียนก่อนการดำเนินการสอนโดย

1) ให้ความรู้ผู้เรียนเกี่ยวกับ หลักการ วัตถุประสงค์ และวิธีการเรียนการสอนนาฏยสรรค์

2) แนะนำวิธีการปฏิบัติตัวของผู้เรียน เพื่อให้สอดคล้องกับวิธีการเรียนการสอนนาฏยสรรค์

3) ชี้แจงความคาดหวังที่ผู้สอนต้องการให้ผู้เรียนบรรลุ จากการใช้รูปแบบการเรียนการสอนนาฏยสรรค์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ของผู้เรียนวิชานาฏศิลป์ไทยในสถาบันอุดมศึกษา

4) ชี้แจงแนวทางการประเมินผลการเรียน

5.1.4 สภาพแวดล้อม

1) จัดเตรียมห้องฝึกปฏิบัติที่มีกระจก เพื่อให้นักศึกษาได้มีโอกาสเห็นอิริยาบถท่าทางการรำของผู้สอน และผู้เรียนเองในระหว่างการเรียนการสอนและการทำกิจกรรม

2) จัดเตรียมอุปกรณ์ และสื่อการสอนต่างๆ ที่จำเป็นและเหมาะสมในการจัดกิจกรรมต่างๆในห้องเรียน ทั้งของจริงและของจำลองเพื่อนำมาใช้เป็นสิ่งเร้าในการสร้างจินตภาพและจินตนาการของผู้เรียน โดยติดตั้งสื่อการสอนประเภท วิดีทัศน์ เครื่องฉายภาพและเสียงต่างๆ ไว้ให้สามารถนำมาใช้ได้สะดวก

3) จัดเตรียมแหล่งการเรียนรู้นอกห้องเรียน เช่น รายการแสดง ณ โรงละครแห่งชาติ หรือที่อื่นๆ ที่มีขึ้นระหว่างภาคเรียน การขอความร่วมมือจากศิลปินและผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ด้านนาฏศิลป์ไทย หรือผู้ที่เคยรับบทเป็นตัวละครเรื่องต่างๆ ซึ่งยินดีให้ความรู้เพิ่มเติมแก่นักศึกษา จัดทำรายชื่อบุคคลเหล่านั้น พร้อมทั้งสถานที่ที่สะดวกในการติดต่อเพื่อแจกให้นักศึกษา

5.2 ขั้นตอนการสอน

ในขั้นนี้เป็นกระบวนการดำเนินการเรียนการสอนตามเนื้อหาวิชาที่กำหนด โดยใช้วิธีการสอนปฏิบัติ และการสอนนาฏยศาสตร์ ตามหลักการที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับรูปแบบการแสดง และองค์ประกอบทางสุนทรียะของนาฏศิลป์ไทย ด้วยการแสดงความคิดเห็น การสังเกตลีลาท่ารำทั้งภายในชั้นเรียนและภายนอกชั้นเรียน เพื่อนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบ หลังจากการฝึกปฏิบัติแต่ละเนื้อหา การให้ทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการประดิษฐ์ท่ารำพร้อมทั้งการฝึกปฏิบัติ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.2.1 วิธีการสอน ใช้เทคนิคที่หลากหลายให้ครอบคลุมการสอนโดยวิธีการฝึกปฏิบัติ ตามแบบหรือเนื้อหาบทเรียน และกระบวนการเรียนการสอนนาฏยศาสตร์ ซึ่งประกอบด้วย

- 1) การสอนทักษะการปฏิบัติ
- 2) การอภิปราย
- 3) การสอนโดยใช้สิ่งเร้าต่างๆ เพื่อให้เกิดการตระหนักและแนวคิดในการประดิษฐ์ท่ารำ
- 4) การทำกิจกรรมเกี่ยวกับการประดิษฐ์ท่ารำอย่างอิสระทั้งรายบุคคลและกลุ่ม
- 5) การทำกิจกรรมกลุ่ม ฝึกการเป็นผู้นำในการประดิษฐ์ท่ารำ และการผสมผสานความคิด
- 6) ฝึกการสังเกตลีลาการรำ จุดเด่น จุดด้อยของการแสดง ทั้งภายในและภายนอกชั้นเรียน
- 7) ฝึกการใช้จินตภาพ จินตนาการในการคิดประดิษฐ์ท่ารำจากการดัดแปลง การเชื่อมโยงหรือคิดทำใหม่

5.2.2 ขั้นตอนการสอน การเรียนการสอนแบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 ชี้นำเข้าสู่เนื้อหา ดำเนินการด้วยวิธีต่างๆ คือ

1. ผู้สอนชี้แจง จุดประสงค์ เนื้อหาหลักในการเรียนการสอน
2. ให้ผู้เรียนอภิปรายประวัติที่มาของชุดการแสดง
3. การทบทวนบทเรียนเดิม
4. การทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่จะเรียนสั้นๆ

ขั้นที่ 2 ขั้นฝึกปฏิบัติ เป็นการฝึกปฏิบัติเนื้อหาตามบทเรียน แบ่งออกเป็น

1. การต่อทำร่ำด้วยการเลียนแบบ หรือปฏิบัติตามแบบครู
2. การอธิบายนาฏยศัพท์ระหว่างการต่อทำร่ำ และแก้ไขข้อบกพร่องโดยการจับทำร่ำให้ผู้เรียน
3. การทบทวนทำร่ำที่ต่อ

ขั้นที่ 3 ขั้นฝึกการสังเกตและการวิเคราะห์ แบ่งออกเป็น

1. การสังเกตลีลาการร่ำ ตลอดจนองค์ประกอบการแสดง โดย
 - 1.1 สังเกตจากกิจกรรมในชั้นเรียน ลีลาการร่ำของครู เพื่อน และตนเอง
 - 1.2 สังเกตการแสดงจากสื่อต่างๆ อย่างหลากหลายรูปแบบ
 - 1.3 สังเกตจากการแสดงบนเวที
 - 1.4 สังเกตการแสดงของศิลปินที่แต่ละคนสนใจ
2. การวิเคราะห์การวิเคราะห์ จุดเด่น จุดด้อย อารมณ์ ลีลาการร่ำ และความเหมาะสมขององค์ประกอบการแสดง

ขั้นที่ 4 ขั้นฝึกการประดิษฐ์ทำร่ำอย่างอิสระ

1. สอนหลักและวิธีการออกแบบทำร่ำ
2. ฝึกการประดิษฐ์ทำร่ำจากกระบวนการ
 - 2.1 การประดิษฐ์ทำร่ำจากการคิดเชื่อมโยงสัมพันธ์แม่ท่าและลีลาการเชื่อมท่า
 - 2.2 การประดิษฐ์ทำร่ำจากการคิดปรับปรุงดัดแปลงทำร่ำจากการแสดงที่มีอยู่เดิมให้เป็นการแสดงชุดใหม่
 - 2.3 การประดิษฐ์ทำร่ำจากจินตภาพ จินตนาการ โดยใช้สิ่งกระตุ้น จากโจทย์ที่ครูกำหนด เสียง ภาพ บทร้อยกรอง
3. ฝึกการเป็นผู้นำในการประดิษฐ์ทำร่ำ

ขั้นที่ 5 ขั้นนำเสนอผลงานเชิงสร้างสรรค์

1. นำเสนอผลงานการประดิษฐ์ทำร่ำรายบุคคล
2. นำเสนอผลงานการประดิษฐ์ทำร่ำเป็นกลุ่ม
3. การประดิษฐ์ทำร่ำโดยกำหนดเวลาสั้นๆ เช่น 15 นาที 10 นาที 5 นาที เป็นต้น

ขั้นที่ 6 ขั้นสรุปและประเมินผล

1. การทดสอบปฏิบัติตามเนื้อหาบทเรียน
2. การประเมินผลงานสร้างสรรค์รายบุคคล
3. การประเมินผลงานสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม
4. การประเมินตนเอง กลุ่มเพื่อน และครู

5.2.3 กิจกรรมการเรียนรู้การสอน เน้นกิจกรรมการสังเกต (การเห็น) การฟัง การสัมผัส การเคลื่อนไหว การรับรู้ทางอารมณ์ และกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนคิดสร้างสรรค์ และฝึกการประดิษฐ์ทำร่ำด้วยตนเองอย่างอิสระแบ่งออกเป็น

- 1) กิจกรรมรายบุคคล การจัดกิจกรรมเพื่อฝึกการคิดและการปฏิบัติ โดยการเคลื่อนไหวอย่างอิสระตามแนวคิด ทักษะ และอารมณ์ของตนเอง
- 2) กิจกรรมกลุ่ม เน้นทักษะการเป็นผู้นำกลุ่มและผู้ตามกลุ่ม โดยฝึกการยอมรับและการสร้างผลงานจากความต้องการของกลุ่ม

6. บรรยากาศการเรียนรู้การสอน

เน้นบรรยากาศให้ผู้เรียนมีอิสระในการคิด มีความรู้สึกผ่อนคลาย โดยครูสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนเกิดการตระหนักรู้และตัดสินใจเลือกแนวทางในการสร้างสรรค์งานตามแนวทางที่ต้องการ แบ่งออกเป็น

6.1 บรรยากาศด้านกายภาพ ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์โดยจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียน และอุปกรณ์การเรียนการสอนที่เหมาะสม ได้แก่ วัสดุทัศนกรรมการแสดงทั้งแนวอนุรักษ์และแนวสร้างสรรค์ นอกจากนี้มีการจัดการเรียนการสอนนอกชั้นเรียน เพื่อฝึกการสังเกต และการสร้างจินตนาการจากสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ

6.2 บรรยากาศด้านสมอง ได้แก่ กิจกรรมต่างๆ ที่ครูจัดขึ้นเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดและแสดงออก นอกเหนือจากการฝึกปฏิบัติตามเนื้อหา ทั้งนี้ครูควรสนับสนุนให้ผู้เรียนคิดอย่างกว้างไกล โดยพยายามช่วยให้ผู้เรียนขจัดอุปสรรคหรือข้อจำกัดต่างๆ ที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนให้ลดน้อยลงไป

6.3 บรรยากาศด้านอารมณ์ ครูมีบทบาทสำคัญในการช่วยส่งเสริมหรือยับยั้งความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน โดยการสร้างแรงเสริม ทำให้ผู้เรียนรู้สึกว่าคุณมีความสามารถ มีคุณค่า และมีความภาคภูมิใจในผลงานการประดิษฐ์ทำร่ำของตนเอง

7. การประเมินผล การประเมินผลการเรียนรู้ทำเป็นระยะ ๆ ตลอดภาคการศึกษา และประเมินผลรวม เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ และทักษะการปฏิบัติผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ไทย จึงต้องมีวิธีการประเมินที่หลากหลาย ดังนี้

7.1 ประเมินความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ของผู้เรียนก่อนการเรียนด้วยแบบวัดนาฏยสรรค์

7.2 ประเมินทักษะการปฏิบัติผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ของผู้เรียนก่อนการเรียนทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม

7.3 การสังเกตพฤติกรรมกรเรียน เป็นการสังเกตระหว่างการเรียนการสอนในชั้นเรียน การทำกิจกรรมการประดิษฐ์ทำรำทั้งรายบุคคลและกิจกรรมกลุ่ม

7.4 การทดสอบระหว่างภาคเรียน เพื่อวัดทักษะการปฏิบัติหลังจากจบเนื้อหาบทเรียนหนึ่งๆ

7.5 การประเมินผลทักษะการปฏิบัติปลายภาคเรียน ทดสอบโดยการจับสลากบทเรียนที่เรียนมาตั้งแต่ต้นประเภทละ 1 ชุด

7.6 การประเมินผลปลายภาคเรียนด้วยแบบวัดทางนาฏยสรรค์และประเมินทักษะการปฏิบัติผลงานสร้างสรรค์ โดยประเมินทั้งกระบวนการและลักษณะของผลผลิต และกำหนดเวลาในการทำแต่ละกิจกรรม

7.6.1 ประเมินด้วยแบบวัดนาฏยสรรค์ฉบับเดียวกับการประเมินผลก่อนการเรียน

7.6.2 การประเมินทักษะการปฏิบัติผลงานสร้างสรรค์รายบุคคล โดย

1) ให้ผู้เรียนใช้กระบวนการคิดเชื่อมโยงในการประดิษฐ์ทำรำ

2) ให้ผู้เรียนใช้กระบวนการปรับปรุงทำรำที่มีอยู่เดิม

3) ให้ผู้เรียนใช้กระบวนการคิดจินตภาพหรือจินตนาการในการประดิษฐ์ทำรำ

โดยกำหนดเวลาในการคิดประดิษฐ์ทำรำกระบวนการละ 2 นาที

7.6.3 การประเมินทักษะการปฏิบัติผลงานสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม โดยสามารถนำกระบวนการคิดสร้างสรรค์กระบวนการใดกระบวนการหนึ่งมาใช้ก็ได้ ให้เวลาคิดประดิษฐ์ทำรำ 1 ชั่วโมง

7.6.4 ทดสอบการคิดสร้างสรรค์ชุดการแสดงเกี่ยวกับเพลงเด็กเป็นกลุ่ม โดยนำเสนอเป็นการแสดงเต็มรูปแบบ ปลายภาคเรียน

การประเมินทักษะในการปฏิบัติผลงานสร้างสรรค์ใช้แบบประเมินผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ไทย ซึ่งประเมินโดยอาจารย์ผู้สอนและคณะกรรมการซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ไทยจำนวน 5 คน

8. การนำรูปแบบการเรียนการสอนนาฏยศาสตร์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ของผู้เรียนวิชานาฏศิลป์ไทยในสถาบันอุดมศึกษาที่สร้างขึ้นไปใช้

8.1 รูปแบบการเรียนการสอนนาฏยศาสตร์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ที่สร้างขึ้น มีจุดเน้นสำคัญ คือ การส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ท่ารำโดยการนำความรู้และประสบการณ์ที่เรียนมาใช้ในการประดิษฐ์ท่ารำ ดังนั้นรูปแบบการเรียนการสอนนาฏยศาสตร์นี้จึงมีความเหมาะสมสำหรับรายวิชานาฏศิลป์ไทยเกือบทุกรายวิชาที่มีการฝึกปฏิบัติ ยกเว้นวิชาที่มีท่ารำเป็นแบบแผนเฉพาะ เช่น รำหน้าพาทย์ มีกรอบแบบแผนของท่ารำไว้เฉพาะ ไม่สามารถนำท่ารำมาปรับปรุง หรือสร้างจินตนาการจากทำนองเพลงได้

8.2 รูปแบบการเรียนการสอนนาฏยศาสตร์ที่สร้างขึ้นนี้ มุ่งเน้นการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ในสองลักษณะคือ การคิดประดิษฐ์ท่ารำด้วยลีลาที่เหมาะสมกับตนเองอันเกิดจากการรับรู้ทั้งทางกาย สมองและอารมณ์ที่เกิดขึ้นในขณะนั้น กับการคิดประดิษฐ์ท่ารำในระยะเวลารวดเร็ว ท่ารำที่ประดิษฐ์ขึ้นจึงมีความแตกต่างจากการประดิษฐ์ชุดการแสดงเป็นชุดๆ ที่ผ่านขั้นตอนการสร้างสรรคตามหลักการประดิษฐ์ท่ารำและใช้เวลาในการคิดวางแผนเป็นเวลานาน ดังนั้นการประเมินผลด้านทักษะการสร้างสรรคผลงานทางนาฏศิลป์ไทยจึงเน้น ท่ารำ และลีลาการเคลื่อนไหวโดยเฉพาะ ไม่คำนึงถึงบริบทในด้านองค์ประกอบการแสดงอื่นๆ ได้แก่ การแต่งกาย ความไพเราะของบทร้องท่วงทำนองเพลงที่แต่งขึ้นใหม่ การจัดฉาก เวทีแสดง เป็นต้น

ผู้วิจัยนำรูปแบบการเรียนการสอนนาฏยศาสตร์ที่พัฒนาขึ้นนี้ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบในด้าน หลักการ ความครอบคลุมของปัจจัยนำเข้า กระบวนการเรียนการสอน ผลลัพธ์ ด้านความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนการสอน และด้านความเป็นไปได้ในการนำไปใช้

ผลการตรวจสอบรูปแบบการเรียนการสอนนาฏยศาสตร์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ของผู้เรียนวิชานาฏศิลป์ไทยในสถาบันอุดมศึกษานำเสนอในตาราง ดังนี้

ตารางที่ 4 ผลการตรวจสอบรูปแบบการเรียนการสอนนาฏยสรรค์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ของผู้เรียนวิชานาฏศิลป์ไทยในสถาบันอุดมศึกษาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ประเด็นในการตรวจสอบ	เหมาะสม	ไม่เหมาะสม	ไม่แน่ใจ	ค่า IOC
1. หลักการ	5	0	0	1
2. ครอบคลุม	5	0	0	1
2.1 บัณฑิตนำเข้า	5	0	0	1
2.2 กระบวนการเรียนการสอน	5	0	0	1
2.3 ผลลัพธ์	5	0	0	1
3. ความเหมาะสมของรูปแบบการสอน	5	0	0	1
4. ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้	5	0	0	1

ค่าดัชนีความสอดคล้องที่ได้คือ 1 จึงถือได้ว่ารูปแบบการเรียนการสอนนาฏยสรรค์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ที่สร้างขึ้นได้รับการยอมรับจากผู้ทรงคุณวุฒิทุกคนว่าเหมาะสม ทั้งด้านบัณฑิตนำเข้า กระบวนการเรียนการสอน และผลลัพธ์ รวมทั้งมีความเหมาะสมในการนำไปใช้สอนนาฏศิลป์ไทยภาคปฏิบัติ

รูปแบบการเรียนการสอนนาฏยสรรค์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีรายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินการเรียนการสอน วิธีการสอน และขั้นตอนการสอนดังต่อไปนี้

วิธีการสอนนาฏยสรรค์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์

วิธีการสอนนาฏยสรรค์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ ซึ่งผู้วิจัยนำมาใช้ในการเรียนการสอนมีรายละเอียด ดังนี้

1) การสอนทักษะการปฏิบัติ เป็นวิธีการสอนหลักที่ผู้สอนนำมาใช้สอนตามเนื้อหาที่กำหนดในหลักสูตร ทั้งในส่วนของผู้สอนเป็นผู้นำในการดำเนินการ ได้แก่ การต่อท่ารำ การทบทวนท่ารำที่ต่อ และในส่วนของผู้เรียนเป็นผู้นำในการดำเนินการ ได้แก่ การฝึกประดิษฐ์ท่ารำ และการนำเสนอผลงานเชิงสร้างสรรค์

2) การอภิปราย เป็นวิธีการสอนที่นำมาใช้ในขั้นตอนการนำเข้าสู่นเนื้อหา และขั้นตอนฝึกการสังเกตและการวิเคราะห์ ซึ่งผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันดำเนินการโดยผู้สอนอาจเป็นผู้ตั้งประเด็นในการอภิปรายหรือผู้เรียนนำเสนอก็ได้ นอกจากนี้ยังนำมาใช้ในการทำกิจกรรมเป็น

กลุ่ม โดยผู้สอนกำหนดโจทย์ให้ แล้วแต่ละกลุ่มจะร่วมกันอภิปรายเพื่อให้ได้แนวคิดหรือ ความคิดรวบยอดในการประดิษฐ์ทำร่ำตามที่โจทย์กำหนด

3) การสอนโดยใช้สิ่งเร้าต่างๆ เพื่อให้เกิดการตระหนักและแนวคิดในการประดิษฐ์ทำร่ำ เป็นวิธีสอนโดยครูให้สิ่งเร้าให้นักศึกษาดูแล้วใช้สิ่งเร้าเหล่านั้นสร้างจินตภาพหรือจินตนาการ เป็นทำร่ำ โดยครูไม่ใช้คำพูดชี้แนะ เช่น เสียงดนตรี รูปภาพ แจกันดอกไม้ เป็นต้น

4) การทำกิจกรรมเกี่ยวกับการประดิษฐ์ทำร่ำทั้งรายบุคคลและกลุ่ม เป็นวิธีสอนที่ครูเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นผู้นำหรือเป็นต้นแบบ มาให้ผู้เรียนเป็นผู้อยากแสดงออกหรือคิดสร้างสรรค์ทำร่ำด้วยตนเองโดยการทำกิจกรรมต่างๆ

5) การทำกิจกรรมกลุ่ม ฝึกการเป็นผู้นำในการประดิษฐ์ทำร่ำ การหาจุดร่วมของความคิดจากการระดมสมอง เป็นวิธีการฝึกทักษะโดยครูกำหนดแนวคิดหรือโจทย์ แล้วให้ผู้เรียนร่วมกันประดิษฐ์ทำร่ำภายใต้แนวคิดเดียวกัน อย่างไรก็ตามมีการหมุนเวียนกันมาเป็นผู้ดำเนินการประดิษฐ์ทำร่ำตามความคิดและลีลาทำร่ำของแต่ละคน ในลักษณะการเป็นทั้งผู้นำและผู้ตาม

6) ฝึกการสังเกตลีลาการทำ จุดเด่น จุดด้อยของการแสดง ทั้งภายในและภายนอกชั้นเรียน เป็นวิธีการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยการมอบหมายให้ไปชมการแสดงบนเวที ไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับเทคนิคเฉพาะในการทำหรือต่อทำร่ำจากศิลปินที่มีความเชี่ยวชาญ

7) ฝึกการใช้จินตภาพ จินตนาการในการคิดประดิษฐ์ทำร่ำจากการดัดแปลง การเชื่อมโยงหรือคิดทำใหม่ เป็นวิธีการสอนทักษะการคิดสร้างสรรค์ทำร่ำ โดยพาผู้เรียนไปนอกชั้นเรียน เช่น บริเวณภายใน และรอบๆ โบสถ์ สนามหญ้า เป็นต้น แล้วให้ผู้เรียนคิดประดิษฐ์ทำร่ำโดยใช้กระบวนการต่างๆ ซึ่งผู้เรียนบอกแนวคิดและแรงจูงใจในการประดิษฐ์ทำร่ำนั้นๆ ก่อนการแสดง

ขั้นตอนการสอนนาฏยศาสตร์

รูปแบบการเรียนการสอนนาฏยศาสตร์มีลักษณะเป็นการบูรณาการการสอนทักษะการปฏิบัติและการฝึกการคิดประดิษฐ์ทำร่ำ ประกอบด้วยขั้นตอนการสอน 6 ขั้น โดยขั้นตอนที่ 1 - 3 ยังมีลักษณะเป็นการสอนทักษะการปฏิบัติที่มีครูเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ กล่าวคือครูมีบทบาทเป็นผู้นำ ผู้ถ่ายทอด และผู้สอนกับผู้เรียนมีบทบาทในการเรียนการสอนร่วมกัน ขั้นตอนที่ 4 - 6 เป็นการฝึกการคิดประดิษฐ์ทำร่ำ ซึ่งผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ โดยสามารถคิด แสดงออก และสร้างสรรค์ทำร่ำด้วยตนเองอย่างอิสระ ครูจะเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้ดู ผู้ฟัง และผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ รายละเอียดของขั้นตอนการสอนนำเสนอเป็นตาราง ดังนี้

ตารางที่ 25 ขั้นตอนการสอนนาฏยสรรค์

ขั้นตอนการสอน	วิธีดำเนินการสอน	บทบาทผู้สอน	บทบาทผู้เรียน
1. ชี้นำเข้าสู่เนื้อหา	<ol style="list-style-type: none"> 1. ความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของชุดการแสดงตามบทเรียนโดยมอบหมายให้ผู้เรียนศึกษา ค้นคว้า มาล่วงหน้าทุกหัวข้อเพื่อนำมาอภิปรายร่วมกัน 2. ให้ทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่จะสอน 3. ทบทวนบทเรียนเดิม 	ผู้สอนและผู้เรียนมีบทบาทในการเรียนการสอนร่วมกัน	ผู้สอนและผู้เรียนมีบทบาทในการเรียนการสอนร่วมกัน
2. ขั้นการฝึกปฏิบัติ	<ol style="list-style-type: none"> 1. การต่อท่ารำโดยการเลียนแบบครู และการอธิบายประกอบการสาธิต 2. ผู้สอนคอยควบคุมแก้ไขข้อบกพร่องในการรำ 3. ฝึกลีลาและเทคนิคเฉพาะในการรำจากผู้เชี่ยวชาญ 	ผู้สอนเป็นผู้นำในการเรียนการสอน ผู้สอนเป็นผู้นำในการเรียนการสอน	ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติตาม ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติตาม
3. ขั้นฝึกการสังเกตและการวิเคราะห์	<ol style="list-style-type: none"> 1. ให้ผู้เรียนทบทวนบทเรียนที่ต่อพร้อมกันทั้งชั้นหรือเป็นกลุ่ม 2. ฝึกการวิเคราะห์รูปแบบการแสดงท่ารำ และสุนทรียะของการแสดงที่ได้ฝึกปฏิบัติ โดยการแสดงความคิดเห็น และการทำแบบฝึกหัดตามใบงาน 3. ฝึกการสังเกต วิจรณ์ การแสดง จากวิดีโอทัศน์ การแสดงจริงบนเวที ลีลาท่ารำของศิลปิน การรำของกลุ่มเพื่อน ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน 4. ฝึกการสังเกตท่าทางของคน สัตว์ สิ่งของตามธรรมชาติ 5. ฝึกการสังเกตธรรมชาติภายนอกชั้นเรียน 	ผู้สอนเป็นผู้นำในการเรียนการสอน ผู้สอนและผู้เรียนมีบทบาทในการเรียนการสอนร่วมกัน	ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติตาม ผู้สอนและผู้เรียนมีบทบาทในการเรียนการสอนร่วมกัน

ตารางที่ 25 (ต่อ)

ขั้นตอนการสอน	วิธีดำเนินการสอน	บทบาทผู้สอน	บทบาทผู้เรียน
4. ขั้นฝึกการคิด ประดิษฐ์ทำร่าอย่าง อิสระ	1. ฝึกการประดิษฐ์ทำร่าจากกระบวนการ เชื่อมโยงสัมพันธ์ โดยให้ผู้เรียนคิด ประดิษฐ์ทำร่าเชื่อมโยงที่ก่อให้เกิดทำร่าใน รูปแบบใหม่ 2. ฝึกการประดิษฐ์ทำร่าโดยการ ปรับปรุงทำร่าที่ฝึกปฏิบัติตามบทเรียน ให้มีความแปลกแตกต่างไปจากเดิม 3. ฝึกการประดิษฐ์ทำร่าจากการ จินตภาพ และจินตนาการอย่างอิสระ โดยการกำหนดโจทย์ในลักษณะการ เคลื่อนไหว การใช้สิ่งเร้า และสื่อกระตุ้น เช่น ดุวีดิทัศน์ เสียงดนตรี รูปภาพ เป็นต้น	ผู้สอนเป็นผู้ดู ผู้ฟัง ให้คำปรึกษา แนะนำ	ผู้เรียนเป็นผู้นำใน การเรียนรู้
5. ขั้นการนำเสนอ ผลงานเชิงสร้างสรรค์	1. ให้ผู้เรียนนำเสนอทำร่าที่ประดิษฐ์ ขึ้นโดยกำหนดเวลาระยะสั้นๆ เป็นราย บุคคล 2. ให้ผู้เรียนนำเสนอผลงานที่ ประดิษฐ์ขึ้นโดยกำหนดเวลาเป็นกลุ่ม	ผู้สอนเป็นผู้ดู ผู้ฟัง ให้คำปรึกษา แนะนำ และให้แรงเสริมด้วย การชมเชย	ผู้เรียนเป็นผู้นำใน การเรียนรู้ และเป็น ผู้แสดงผลงานที่ สร้างสรรค์ด้วย ตนเอง
6. ขั้นการสรุปและ ประเมินผล	1. การสังเกตการปฏิบัติทำร่า 2. การทดสอบปฏิบัติ 3. การตอบคำถามในใบงาน 4. การสังเกตพฤติกรรมการเรียน 5. การประเมินทักษะผลงานสร้างสรรค์ รายบุคคลและเป็นกลุ่ม 6. การประเมินตนเองและกลุ่มเพื่อน ของผู้เรียน 7. แบบวัดนาฏยสรรค์	ผู้สอน และผู้เรียนเป็น ทั้งผู้นำในการเรียนรู้ ร่วมกัน	ผู้สอนและผู้เรียน เป็นทั้งผู้นำในการ เรียนรู้ร่วมกัน

สรุปขั้นตอนการสอนนาฏยสรรค์ มีลักษณะการสอดแทรกทฤษฎีที่มีความสัมพันธ์กับการสอนปฏิบัติในเกือบทุกขั้นตอนการสอน และผู้สอนกับผู้เรียนมีบทบาทในการเป็นผู้นำในการเรียนรู้ตามความเหมาะสมของขั้นตอนการสอน สำหรับขั้นตอนการสอนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมจะมีความแตกต่างกันดังได้แสดงการเปรียบเทียบขั้นตอนการสอนในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 26 รายละเอียดเกี่ยวกับขั้นตอนการสอนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ขั้นตอนการสอนกลุ่มควบคุม	ขั้นตอนการสอนกลุ่มทดลอง
<p>1. ชี้นำเข้าสู่บทเรียน</p> <p>1.1 ความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของชุดการแสดงตามบทเรียนโดยให้ผู้เรียนรายงานเป็นกลุ่ม หรือผู้สอนอธิบาย</p> <p>1.2 ทบทวนบทเรียนเดิม</p>	<p>1. ชี้นำเข้าสู่เนื้อหา</p> <p>1.1 ความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของชุดการแสดงตามบทเรียนโดยมอบหมายให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้ามาล่วงหน้าทุกหัวข้อเพื่อนำมาอภิปรายซักถาม</p> <p>1.1 ทบทวนบทเรียนเดิม</p> <p>1.2 ให้ทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่จะสอน</p>
<p>2. ชี้นสอน (ปฏิบัติ)</p> <p>2.1 การต่อท่ารำโดยการผู้สอนรำนำหน้าให้ ผู้เรียนรำตาม (การเลียนแบบ) การอธิบายประกอบการสาธิต</p> <p>2.2 ผู้สอนคอยควบคุม แก้ไขข้อบกพร่องใน การรำ</p>	<p>2. ชี้นการฝึกปฏิบัติ</p> <p>2.1 การต่อท่ารำโดยการผู้สอนรำนำหน้าให้ ผู้เรียนรำตาม (การเลียนแบบ) การอธิบายประกอบการสาธิต</p> <p>2.2 ผู้สอนคอยควบคุม แก้ไขข้อบกพร่องในการรำ</p> <p>2.3 ฝึกลีลาและเทคนิคเฉพาะในการรำจากผู้เชี่ยวชาญ</p>
<p>3. ชี้นทบทวน</p> <p>ให้ผู้เรียนทบทวนบทเรียนที่ต่อพร้อมกันทั้งชั้นหรือเป็นกลุ่ม</p>	<p>3. ชี้นฝึกการสังเกตและการวิเคราะห์</p> <p>3.1 ให้ผู้เรียนทบทวนบทเรียนพร้อมกันทั้งชั้นหรือเป็นกลุ่ม</p> <p>3.2 ฝึกการวิเคราะห์ท่ารำและรูปแบบการแสดง โดยการแสดงความคิดเห็นและการทำแบบฝึกหัดตามใบงานที่ผู้สอนกำหนดใจयीให้สัมพันธ์กับเนื้อหาบทเรียน</p> <p>3.3 ฝึกการสังเกต วิจรรย์ การแสดงจาก วีดิทัศน์ การแสดงจริงบนเวที ลีลาท่ารำของศิลปิน การรำของกลุ่มเพื่อนทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน</p> <p>3.4 ฝึกการสังเกตท่าทาง ลักษณะของคน สัตว์ สิ่งของ</p> <p>3.5 ฝึกการสังเกตธรรมชาติภายนอกชั้นเรียน</p>

ตารางที่ 26 (ต่อ)

ขั้นตอนการสอนกลุ่มควบคุม	ขั้นตอนการสอนกลุ่มทดลอง
—	<p>4. ขั้นฝึกการคิดประดิษฐ์ทำร่าอย่างอิสระ</p> <p>4.1 ฝึกการประดิษฐ์ทำร่าจากกระบวนการ เชื่อมโยงสัมพันธ์ โดยให้ผู้เรียนคิดประดิษฐ์ทำร่าเชื่อมที่ทำให้เกิดทำร่าในรูปแบบใหม่</p> <p>4.2 ฝึกการประดิษฐ์ทำร่าโดยการปรับปรุงทำร่าที่ฝึกปฏิบัติตามบทเรียนให้มีความแปลกแตกต่างไปจากเดิม</p> <p>4.3 ฝึกการประดิษฐ์ทำร่าจากการจินตภาพ และจินตนาการอย่างอิสระ โดยการกำหนดโจทย์ในลักษณะการเคลื่อนไหว การใช้สิ่งเร้า และสื่อกระตุ้นเช่น ดุวิทัศน์ เสียงดนตรี รูปภาพ เป็นต้น</p>
—	<p>5. ขั้นการนำเสนอผลงานเชิงสร้างสรรค์</p> <p>5.1 ให้ผู้เรียนนำเสนอทำร่าที่ประดิษฐ์ขึ้นโดยกำหนดเวลาระยะสั้นๆ เป็นรายบุคคล</p> <p>5.2 ให้ผู้เรียนนำเสนอผลงานที่ประดิษฐ์ขึ้นโดยกำหนดเวลาเป็นกลุ่ม</p>
<p>4. ขั้นการสรุปและประเมินผล</p> <p>4.1 การสังเกตการปฏิบัติทำร่า</p> <p>4.2 การทดสอบปฏิบัติ</p> <p>4.3 การทำรายงานเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของชุดการแสดงตามเนื้อหาในบทเรียน</p>	<p>6. ขั้นการสรุปและประเมินผล</p> <p>6.1 การสังเกตการปฏิบัติทำร่า</p> <p>6.2 การทดสอบปฏิบัติ</p> <p>6.3 การตอบคำถามในใบงาน</p> <p>6.4 การสังเกตพฤติกรรมกรรมการเรียน</p> <p>6.5 การประเมินทักษะผลงานสร้างสรรค์</p> <p>6.6 การประเมินตนเองและกลุ่มเพื่อนของผู้เรียน</p> <p>6.7 การทดสอบด้วย แบบวัดนาฏยสรรค์</p>

สรุปการสอนนาฏยสรรค์มีขั้นตอนการสอนเพิ่มคือการฝึกการสังเกตและวิเคราะห์ ฝึกการคิดประดิษฐ์ทำร่า และนำเสนอผลงานสร้างสรรค์โดยใช้เวลาช่วงการทบทวนทำร่าในการสอนปกติ

บรรยากาศการเรียนการสอน

เน้นบรรยากาศให้ผู้เรียนมีอิสระในการคิด มีความรู้สึกผ่อนคลาย ตั้งแต่การสอนในคาบแรก เพื่อสร้างเจตคติที่ดี ความไว้วางใจ เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนกล้าแสดงออก มีความเชื่อมั่นในตนเอง ผู้สอนต้องสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนเกิดการตระหนักรู้และตัดสินใจเลือกแนวทางในการสร้างสรรค์งานตามแนวทางที่ผู้เรียนต้องการ

การประเมินผล เป็นการประเมินผลพัฒนาการของนักศึกษาในด้านทักษะการปฏิบัติตามเนื้อหา และการประเมินผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนนฏยสรรค์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ของผู้เรียนวิชานาฏศิลป์ไทยในสถาบันอุดมศึกษา โดยการประเมินด้วยแบบวัดนาฏยสรรค์ การประเมินทักษะการปฏิบัติผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์รายบุคคล การประเมินทักษะการปฏิบัติผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์เป็นกลุ่ม และการประเมินผลงานการสร้างสรรค์ชุดการแสดง

ในการนำรูปแบบการเรียนการสอนนฏยสรรค์ที่พัฒนาขึ้นไปใช้ทดลองสอน ผู้วิจัยได้สร้างแผนการสอนวิชาทักษะนาฏศิลป์ 1 (รายละเอียดขั้นตอนการสร้างแผนการสอนอยู่หน้า 72) และนำแผนการสอนไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบด้านความครอบคลุมของวัตถุประสงค์ในการสอน ความเหมาะสมของเนื้อหาวิชา ความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมที่ใช้ในการเรียนการสอน และความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ ผลการตรวจสอบแผนการสอนรายวิชาทักษะนาฏศิลป์ 1 นำเสนอในตาราง ดังนี้

ตารางที่ 27 ผลการตรวจสอบแผนการสอนรายวิชาทักษะนาฏศิลป์ 1 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ประเด็นในการตรวจสอบ	เหมาะสม	ไม่เหมาะสม	ไม่แน่ใจ	ค่า IOC
1.ความครอบคลุมของวัตถุประสงค์ในการสอนแต่ละคาบ	5	0	0	1
2. ความเหมาะสมของเนื้อหาวิชา	5	0	0	1
3. ความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ เนื้อหาวิชา และกิจกรรมที่ใช้ในการเรียนการสอนแต่ละคาบ	5	0	0	1
	5	0	0	1
4. ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้	5	0	0	1

ค่าดัชนีความสอดคล้องที่ได้คือ 1 จึงถือได้ว่าแผนการสอนที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นมีความเหมาะสมในการนำไปใช้

ผู้ทรงคุณวุฒิมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ดังนี้

- 1) คำว่า การแสดงชุดสีนวล ให้เปลี่ยนเป็นรำสีนวล
- 2) แก้คำถามในใบงานที่ 1 ให้ครอบคลุมความรู้ตามวัตถุประสงค์ตามแผนการสอน
- 3) ให้เพิ่มกิจกรรมการดูวีดิทัศน์ขั้นตอนการผลิตหรือทอผ้าในแผนการสอนที่ 6
- 4) อธิบายการยกตัวอย่างทำรำที่สื่อถึงผู้ลงกำลังวิ่งมาหยิบกล้วย ในใบงานที่ 13 ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยปรับปรุงแผนการสอนตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วจึงนำไปใช้ทดลองสอน มีรายละเอียดการดำเนินการเรียนการสอนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 28 รายละเอียดการดำเนินการเรียนการสอนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ประเด็น	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
ช่วงเวลาในการเรียนการสอน	วันพฤหัสบดี และวันศุกร์ เวลา 11.00-13.30 น. ตั้งแต่ วันที่ 6 มิถุนายน 2545 - วันที่ 9 สิงหาคม 2545 และวันศุกร์ เวลา 14.00 – 14.50 น. ตั้งแต่ วันที่ 16 สิงหาคม - 13 กันยายน 2545	เช่นเดียวกับกลุ่มทดลอง
เค้าโครงรายวิชา	ใช้เค้าโครงรายวิชาที่ผู้วิจัยและหัวหน้าภาควิชา นาฏศิลป์ไทยศึกษา ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ร่วมสอนรายวิชาทักษะนาฏศิลป์ 1 ร่วมกันจัดทำขึ้น	เช่นเดียวกับกลุ่มทดลอง

ตารางที่ 28 (ต่อ)

ประเด็น	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
แผนการสอน	<p>ดำเนินการเรียนการสอนตามแผนการสอนที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้น ซึ่งได้รับการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว โดยมีเนื้อหา ดังนี้</p> <p>คาบที่ 1-9 ระบายเปิดเตล็ด ชุดระบายไกรลาสสำเร็จ</p> <p>คาบที่ 10-15 ระบายเปิดเตล็ดชุดรำสีนวล ออกอาหนู</p> <p>คาบที่ 16-24 ระบายเปิดเตล็ดชุดระบายาะ</p> <p>คาบที่ 25-27 การประดิษฐ์ทำรำจากกระบวนการคิดเชื่อมโยงและการปรับปรุงทำรำที่มีอยู่เดิม</p> <p>คาบที่ 28-36 การแสดงพื้นเมืองภาคเหนือ ชุดฟ้อนโยคีถววยไฟ</p> <p>คาบที่ 37-42 การแสดงพื้นเมืองภาคเหนือ ชุดฟ้อนจุมสลี</p> <p>คาบที่ 43-48 การใช้จินตภาพและจินตนาการในการประดิษฐ์ทำรำ</p> <p>คาบที่ 49-54การสร้างสรรค์ชุดการแสดงง่าย ๆ</p> <p>คาบที่ 55-60 การประดิษฐ์ทำรำจากบทประพันธ์</p> <p>คาบที่ 61 การประดิษฐ์ทำรำพื้นเมือง</p> <p>คาบที่ 62 การจินตภาพท่าทางของสัตว์</p> <p>คาบที่ 63 การฝึกการสังเกตและสร้างสรรค์ลีลาทำรำ</p> <p>คาบที่ 64 การใช้สิ่งเร้าจากเสียงและภาพในการประดิษฐ์ทำรำ</p> <p>คาบที่ 65 การใช้สิ่งเร้าจากอุปกรณ์ในการประดิษฐ์ทำรำ</p> <p>คาบที่ 66 – 71 การทดสอบหลังเรียน</p>	<p>ดำเนินการเรียนการสอนตามแผนการสอนที่หัวหน้าภาควิชานาฏศิลป์ไทยศึกษาซึ่งเป็นอาจารย์ที่ร่วมสอนรายวิชาทักษะนาฏศิลป์ 1 จัดทำขึ้น โดยมีเนื้อหา ดังนี้</p> <p>คาบที่ 1-9 ระบายเปิดเตล็ด ชุดระบายไกรลาสสำเร็จ</p> <p>คาบที่ 10-15 ระบายเปิดเตล็ดชุดรำสีนวลออกอาหนู</p> <p>คาบที่ 16-24 ระบายเปิดเตล็ดชุดระบายาะ</p> <p>คาบที่ 25-33 การแสดงพื้นเมืองภาคเหนือ ชุดฟ้อนโยคีถววยไฟ</p> <p>คาบที่ 34-39 การแสดงพื้นเมืองภาคเหนือ ชุดฟ้อนจุมสลี</p> <p>คาบที่ 40-54 การสร้างสรรค์ชุดการแสดงง่าย ๆ</p> <p>คาบที่ 55-60 การวิเคราะห์บทละคร</p> <p>คาบที่ 61-65 เสนอแนวคิดในการประดิษฐ์ทำรำ</p> <p>คาบที่ 66-71 การทดสอบหลังเรียน</p>
อาจารย์ผู้สอน	<p>ผู้วิจัยและอาจารย์ประจำรายวิชาจำนวน 2 ท่าน ร่วมกันสอนในคาบที่ 1- 24 คาบที่ 28-42 และคาบที่ 66-71 ผู้วิจัยดำเนินการสอนด้วยตนเองในคาบที่ 25-27 และ 43—65</p>	<p>สอนโดยอาจารย์ประจำรายวิชาทักษะนาฏศิลป์ 1 จำนวน 3 ท่าน</p>

ตารางที่ 28 (ต่อ)

ประเด็น	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
วิธีดำเนินการเรียนการสอน	ดำเนินการสอนเป็นลำดับขั้นโดยในการต่อทำรำตามเนื้อหาใช้วิธีการอธิบายประกอบการสาธิต โดยการรำนำให้ผู้เรียนรำตาม การให้ผู้เรียนไปฝึกเทคนิคเฉพาะในการรำจากผู้เชี่ยวชาญ การสังเกตและวิเคราะห์ทำรำจากสื่อต่างๆ และจากการแสดงจริง ในชั้นการฝึกการประดิษฐ์ทำรำใช้วิธีสอนโดยให้ผู้เรียนฝึกการประดิษฐ์ทำรำทั้งรายบุคคล และเป็นกลุ่มโดยกำหนดเวลาสั้นๆ โดยใช้สิ่งเร้าต่างๆ ได้แก่ รูปภาพ เสียงดนตรี อุปกรณ์ และวีดิทัศน์	ดำเนินการสอนโดยวิธีการอธิบายประกอบการสาธิต โดยการรำนำให้ผู้เรียนรำตาม การแบ่งกลุ่มทบทวนทำรำและทำกิจกรรมกลุ่ม
การประเมินผล	ประเมินผลด้วยวิธีการต่างๆ ต่อไปนี้ 1. การทดสอบด้วยแบบวัดนาฏยสรรค์ก่อนเรียนและทดสอบอีกครั้งปลายภาคเรียน 2. การทดสอบทักษะการประดิษฐ์ทำรำรายบุคคลและเป็นกลุ่มก่อนเรียนและทดสอบอีกครั้งปลายภาคเรียน 3. การทดสอบปฏิบัติชุดการแสดงตามเนื้อหา 4. การประดิษฐ์ชุดการแสดงเป็นกลุ่ม 5. การสังเกตพฤติกรรมการเรียน 6. การประเมินตนเองและประเมินโดยเพื่อน	ประเมินผลด้วยวิธีการต่างๆ ต่อไปนี้ 1. การทดสอบด้วยแบบวัดนาฏยสรรค์ก่อนเรียนและทดสอบอีกครั้งปลายภาคเรียน 2. การทดสอบทักษะการประดิษฐ์ทำรำรายบุคคลและเป็นกลุ่มก่อนเรียนและทดสอบอีกครั้งปลายภาคเรียน 3. การทดสอบปฏิบัติชุดการแสดงตามเนื้อหา 4. การประดิษฐ์ชุดการแสดงเป็นกลุ่ม

ตารางที่ 28 (ต่อ)

ประเด็น	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
การวัดพัฒนาการของนักศึกษา	มีการวัดพัฒนาการของนักศึกษาของนักศึกษา 1. ด้านความคิดสร้างสรรค์ในการประดิษฐ์ทำร่าโดยใช้แบบวัดนาฏยสรรค์ซึ่งมีการวัด 2 ครั้ง คือก่อนและหลังการทดลอง 2. ด้านทักษะการสร้างสรรค์ผลงานด้านนาฏศิลป์ไทยโดยการสอบปฏิบัติรายบุคคลและเป็นกลุ่มซึ่งมีการวัด 2 ครั้ง คือก่อนและหลังการทดลอง	เช่นเดียวกับกลุ่มทดลองโดยใช้แบบวัดและแบบทดสอบชุดเดียวกัน ในช่วงเวลาเดียวกัน

สรุปรายละเอียดการดำเนินการเรียนการสอนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความแตกต่างกันทั้งด้านแผนการสอน อาจารย์ผู้สอน วิธีการดำเนินการเรียนการสอนและการประเมินผล ส่วนการวัดพัฒนาการของนักศึกษาใช้วิธีการทดสอบและแบบทดสอบชุดเดียวกัน

ตอนที่ 4 ผลการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ไทยที่พัฒนาขึ้น

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบพัฒนาการของนักศึกษาระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมในด้านความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ ทักษะการปฏิบัติผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ และผลจากการสังเกตพฤติกรรมนักศึกษาของผู้วิจัยมีดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ของนักศึกษาในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ตารางที่ 29 การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ระหว่างนักศึกษาในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง

ช่วงเวลา	กลุ่มตัวอย่าง	\bar{X}	SD	t-test	p-value
ก่อนการทดลอง	กลุ่มทดลอง	38.27	6.69	-0.04	0.997
	กลุ่มควบคุม	38.28	6.71		
หลังการทดลอง	กลุ่มทดลอง	60.47	6.96	5.421	0.000*
	กลุ่มควบคุม	48.52	9.86		

* $p < 0.05$

จากตารางที่ 29 พบว่า ก่อนการทดลองนักศึกษาในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ย 38.27 และกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ย 38.28 ส่วนหลังการทดลองนักศึกษาในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยพบว่าหลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มควบคุม คือ กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ย 60.47 และกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ย 48.52

ตารางที่ 30 การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ระหว่างนักศึกษากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง จำแนกรายกระบวนการ

กระบวนการ	กลุ่มตัวอย่าง	ก่อนการทดลอง		t-test	p Value	หลังการทดลอง		t-test	p Value
		\bar{X}	SD			\bar{X}	SD		
เชื่อมโยงสัมพันธ์	กลุ่มทดลอง	23.77	4.41	0.745	0.459	31.70	5.36	2.776	0.007*
	กลุ่มควบคุม	23.01	3.41			27.88	5.29		
ปรับปรุงท่าท่าเดิม	กลุ่มทดลอง	7.50	2.86	-0.128	0.899	14.96	4.57	4.438	0.000*
	กลุ่มควบคุม	7.60	3.17			10.46	3.14		
จินตภาพและการจินตนาการ	กลุ่มทดลอง	7.00	2.66	-0.945	0.348	13.80	3.53	4.686	0.000*
	กลุ่มควบคุม	7.66	2.79			10.16	2.35		

*p<0.05

จากตารางที่ 30 พบว่า ก่อนการทดลองนักศึกษากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ในกระบวนการเชื่อมโยงสัมพันธ์ การปรับปรุงท่าท่าที่มีอยู่เดิม และการจินตภาพและการจินตนาการไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยระดับปานกลางทุกกระบวนการ ส่วนหลังการทดลองนักศึกษากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยพบว่าหลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มควบคุมในทุกกระบวนการคิด คือกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยในระดับดีทุกกระบวนการ และกลุ่มควบคุมยังมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางทุกกระบวนการ

ตารางที่ 31 การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ของนักศึกษากลุ่มทดลองก่อนและ
หลังการทดลอง จำแนกรายกระบวนการ

กระบวนการ	ช่วงเวลา	คะแนนเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน	t-test	p-value
		\bar{x}	มาตรฐาน SD		
เชื่อมโยงสัมพันธ์	ก่อนการทดลอง	23.77	4.41	-6.256	0.000*
	หลังการทดลอง	31.70	5.36		
ปรับปรุงท่ารำที่มี อยู่เดิม	ก่อนการทดลอง	7.50	2.86	-7.579	0.000*
	หลังการทดลอง	14.96	4.57		
การจินตภาพและ จินตนาการ	ก่อนการทดลอง	7.00	2.66	-8.410	0.000*
	หลังการทดลอง	13.80	3.53		
รวม	ก่อนการทดลอง	38.27	6.71	-10.18	0.000*
	หลังการทดลอง	60.47	9.86		

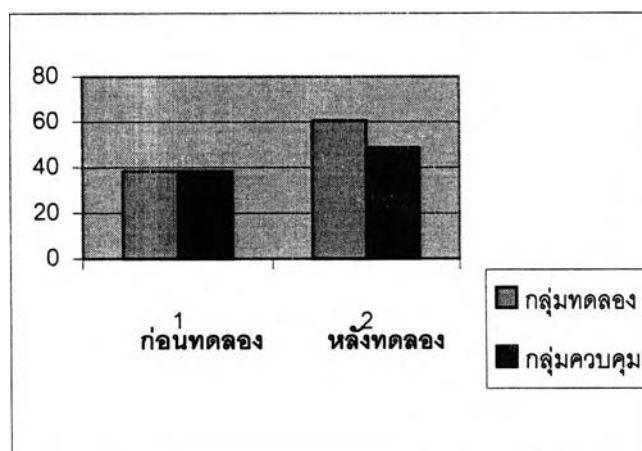
*p<0.05

จากตารางที่ 31 พบว่า นักศึกษากลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยรวมความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์และกระบวนการคิดสร้างสรรค์ก่อนการทดลองและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยก่อนการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยรวม 38.27 และหลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ย 60.47

เมื่อพิจารณารายกระบวนการพบว่า นักศึกษากลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองในทุกกระบวนการ โดยก่อนการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยในระดับปานกลางและหลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับดีทุกกระบวนการ

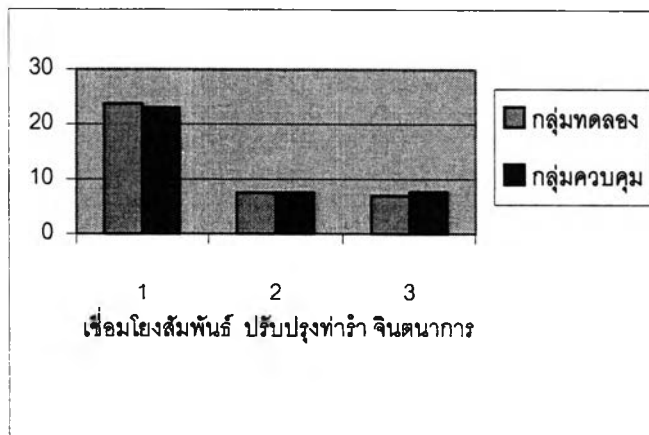
ในการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนนาฏยสรรค์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ของผู้เรียนวิชานาฏศิลป์ไทยในสถาบันอุดมศึกษา ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์จากการทดสอบด้วยแบบวัดนาฏยสรรค์ สามารถสรุปได้ดังแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 5 ผลการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์จากการทดสอบด้วยแบบวัดนาฏยสรรค์ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง

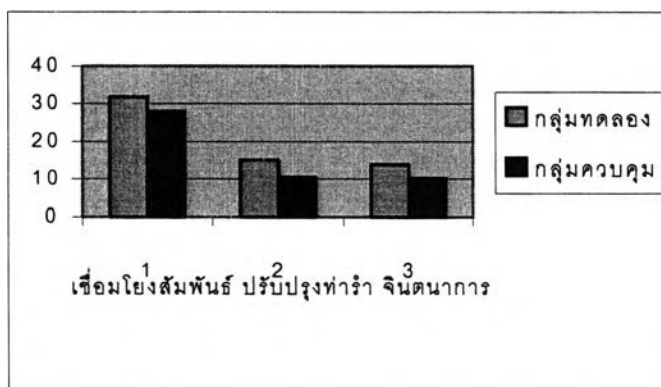
การเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง พบว่าก่อนการทดลองนักศึกษาในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนภายหลังการทดลองนักศึกษาในกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์โดยรวมแตกต่างจากคะแนนเฉลี่ยของนักศึกษากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยนักศึกษากลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่านักศึกษากลุ่มควบคุม

แผนภูมิที่ 6 ผลการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนการทดลองจำแนกรายกระบวนการ

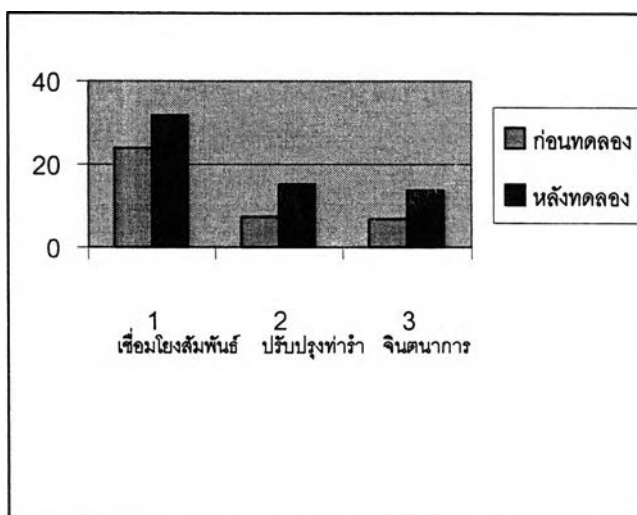
การเปรียบเทียบเป็นรายกระบวนการพบว่า ก่อนการทดลองนักศึกษากลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ในกระบวนการเชื่อมโยงสัมพันธ์ลีลาท่ารำ การปรับปรุงท่ารำที่มีอยู่เดิม การจินตภาพและจินตนาการ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

แผนภูมิที่ 7 ผลการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการทดลองจำแนกรายกระบวนการ

หลังการทดลองพบว่า นักศึกษากลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ในกระบวนการเชื่อมโยงสัมพันธ์ลีลาท่ารำ การปรับปรุงท่ารำที่มีอยู่เดิม การจินตภาพและจินตนาการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยนักศึกษากลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่านักศึกษากลุ่มควบคุม ในทุกกระบวนการ

แผนภูมิที่ 8 ผลการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ของนักศึกษากลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลองจำแนกรายกระบวนการ

การเปรียบเทียบกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลอง พบว่าหลังการทดลองนักศึกษา กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 โดยพบว่าคะแนนเฉลี่ยหลังการทดลองสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองในทุก กระบวนการ

สรุปได้ว่าหลังจากทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนนาฏยสรรค์ที่ส่งเสริมความคิด สร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ที่พัฒนาขึ้น นักศึกษากลุ่มทดลองมีความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ใน กระบวนการเชื่อมโยงสัมพันธ์ลีลาท่ารำ การปรับปรุงท่ารำที่มีอยู่เดิม และการจินตภาพและ จินตนาการสูงกว่าก่อนการทดลอง แสดงให้นักศึกษากลุ่มทดลองมีพัฒนาการในการประดิษฐ์ท่ารำที่ ดีขึ้น

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบทักษะการปฏิบัติผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ ของนักศึกษากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

2.1 ทักษะการปฏิบัติผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์รายบุคคล

ตารางที่ 32 การเปรียบเทียบทักษะการปฏิบัติผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์รายบุคคลระหว่าง นักศึกษากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง

ช่วงเวลา	กลุ่มตัวอย่าง	คะแนนเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน	t-test	p-value
		\bar{x}	มาตรฐาน SD		
ก่อนการทดลอง	กลุ่มควบคุม	50.46	2.41	-0.008	0.993
	กลุ่มทดลอง	50.56	2.59		
หลังการทดลอง	กลุ่มควบคุม	67.29	2.19	3.178	0.002*
	กลุ่มทดลอง	69.19	2.44		

*p<0.05

จากตารางที่ 32 พบว่า ก่อนการทดลองนักศึกษากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยทักษะการปฏิบัติผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ย 50.56 และ กลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ย 50.46 ส่วนหลังการทดลองนักศึกษากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยทักษะการปฏิบัติผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยพบว่าหลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มควบคุม คือ กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ย 69.19 และกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ย 67.29

ตารางที่ 33 การเปรียบเทียบทักษะการปฏิบัติผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ระหว่างนักศึกษา
กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง จำแนกรายกระบวนการ

กระบวนการ	กลุ่มตัวอย่าง	ก่อนการทดลอง		t-test	p Value	หลังการทดลอง		t-test	p Value
		\bar{X}	SD			\bar{X}	SD		
เชื่อมโยงสัมพันธ์	กลุ่มทดลอง	55.50	2.25	0.085	0.933	67.16	2.70	2.314	0.024*
	กลุ่มควบคุม	55.45	2.32			65.69	2.17		
ปรับปรุงท่ารำที่มีอยู่เดิม	กลุ่มทดลอง	54.30	3.30	-0.208	0.836	69.84	2.86	2.037	0.046*
	กลุ่มควบคุม	54.46	2.89			68.31	2.94		
จินตภาพและจินตนาการ	กลุ่มทดลอง	50.56	4.39	0.089	0.930	70.59	3.21	3.493	0.001*
	กลุ่มควบคุม	50.46	4.32			67.86	2.82		

*p<0.05

จากตารางที่ 33 พบว่า ก่อนการทดลองนักศึกษากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยทักษะการปฏิบัติผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ในกระบวนการเชื่อมโยงสัมพันธ์ การปรับปรุงท่ารำที่มีอยู่เดิม และการจินตภาพและการจินตนาการไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำทุกกระบวนการ ส่วนหลังการทดลองนักศึกษากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยทักษะการปฏิบัติผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 พบว่าหลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มควบคุมในทุกกระบวนการคิด โดยกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยกระบวนการปรับปรุงท่ารำที่มีอยู่เดิม และการจินตภาพและการจินตนาการอยู่ในระดับดี คือ 69.84 และ 70.59 ตามลำดับ และกระบวนการเชื่อมโยงสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง คือ 67.16

ตารางที่ 34 การเปรียบเทียบทักษะการปฏิบัติผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ในกระบวนการเชื่อมโยงสัมพันธ์ ของนักศึกษาในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง จำแนกรายองค์ประกอบการประเมิน

องค์ประกอบ ด้าน	กลุ่มตัวอย่าง	ก่อนการทดลอง		t-test	p Value	หลังการทดลอง		t-test	p Value
		\bar{X}	SD			\bar{X}	SD		
ความ แปลกใหม่	กลุ่มทดลอง	16.50	1.07	1.744	.092	22.06	2.72	2.036	.041*
	กลุ่มควบคุม	16	1.05			21.50	2.25		
ความกลม กลืน	กลุ่มทดลอง	15	.9097	-1.487	.149	17.00	1.46	2.15	.039*
	กลุ่มควบคุม	15.40	1.03			16.40	.85		
ความต่อ เนื่อง	กลุ่มทดลอง	15.00	.98	-.202	.841	18.20	1.03	2.426	.022*
	กลุ่มควบคุม	15.05	1.08			17.60	1.04		
การ เคลื่อนไหว	กลุ่มทดลอง	9	1.05	.000	1.00	10.30	1.08	2.127	.042*
	กลุ่มควบคุม	9	1.03			9.70	.87		

*p<0.05

จากตารางที่ 34 พบว่า ก่อนการทดลองนักศึกษากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยทักษะการปฏิบัติผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ในกระบวนการเชื่อมโยงสัมพันธ์ ด้านความแปลกใหม่ ด้านความกลมกลืนของจังหวะและทำรำ ด้านความต่อเนื่องของทำรำ และด้านการเคลื่อนไหวบนเวที ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนหลังการทดลองนักศึกษากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยทักษะการปฏิบัติผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ทั้ง 4 ด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยพบว่าหลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มควบคุมทุกด้าน

ตารางที่ 35 การเปรียบเทียบทักษะการปฏิบัติผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ในกระบวนการปรับปรุงท่ารำเดิมของนักศึกษาในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง จำแนกรายองค์ประกอบการประเมิน

องค์ประกอบด้าน	กลุ่มตัวอย่าง	ก่อนการทดลอง \bar{X}	SD	t-test	p Value	หลังการทดลอง \bar{X}	SD	t-test	p Value
ความแปลกใหม่	กลุ่มทดลอง	16.00	.87	.643	.526	23.84	1.10	3.659	.001*
	กลุ่มควบคุม	15.86	1.30						
ความกลมกลื่น	กลุ่มทดลอง	14.30	1.05	.616	.543	17.30	1.39	2.173	.038*
	กลุ่มควบคุม	14.00	2.13						
ความต่อเนื่อง	กลุ่มทดลอง	14.00	1.23	-1.23	.228	18.20	.99	2.603	.014*
	กลุ่มควบคุม	14.50	1.71						
การเคลื่อนไหว	กลุ่มทดลอง	10.00	1.17	-.414	.682	11.10	1.18	2.127	.042*
	กลุ่มควบคุม	10.01	1.06						

*p<0.05

จากตารางที่ 35 พบว่า ก่อนการทดลองนักศึกษากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยทักษะการปฏิบัติผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ในกระบวนการปรับปรุงท่ารำที่มีอยู่เดิม ด้านความแปลกใหม่ ด้านความกลมกลื่นของจังหวะและท่ารำ ด้านความต่อเนื่องของท่ารำ และด้านการเคลื่อนไหวบนเวที ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนหลังการทดลองนักศึกษากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยทักษะการปฏิบัติผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ทั้ง 4 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยพบว่าหลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มควบคุมทุกด้าน

ตารางที่ 36 การเปรียบเทียบทักษะการปฏิบัติผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ในกระบวนการ
จินตภาพและจินตนาการของนักศึกษาในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลัง
การทดลอง จำแนกรายองค์ประกอบการประเมิน

องค์ประกอบ ด้าน	กลุ่มตัวอย่าง	ก่อนการทดลอง		t-test	p Value	หลังการทดลอง		t-test	p Value
		\bar{X}	SD			\bar{X}	SD		
ความ แปลกใหม่	กลุ่มทดลอง	15.00	1.59	-7.747	.461	23.09	1.12	3.219	.003*
	กลุ่มควบคุม	15.30	1.31			21.86	1.77		
ความ กลม กลื่น	กลุ่มทดลอง	13.90	1.24	1.725	.095	18.00	1.01	2.096	.045*
	กลุ่มควบคุม	13.30	1.34			17.50	1.30		
ความ ต่อเนื่อง	กลุ่มทดลอง	13.00	1.57	.000	1.00	18.00	.98	2.408	.023*
	กลุ่มควบคุม	13.00	1.87			17.50	.86		
การ เคลื่อนไหว	กลุ่มทดลอง	8.56	1.07	-1.819	.079	11.50	1.00	2.347	.026*
	กลุ่มควบคุม	9.00	1.11			11.00	.94		

*p<0.05

จากตารางที่ 36 พบว่า ก่อนการทดลอง นักศึกษากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยทักษะการปฏิบัติผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ในกระบวนการจินตภาพและจินตนาการด้านความแปลกใหม่ ด้านความกลมกลื่นของจังหวะและท่ารำ ด้านความต่อเนื่องของท่ารำ และด้านการเคลื่อนไหวบนเวที ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนหลังการทดลอง นักศึกษากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยทักษะการปฏิบัติผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ทั้ง 4 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยพบว่าหลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มควบคุมทุกด้าน

ตารางที่ 37 การเปรียบเทียบทักษะการปฏิบัติผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ของนักศึกษากลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลอง จำแนกรายกระบวนการ

กระบวนการ	ช่วงเวลา	คะแนนเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน	t-test	p-value
		\bar{x}	มาตรฐาน SD		
เชื่อมโยงสัมพันธ์	ก่อนการทดลอง	55.50	2.25	-18.159	0.000*
	หลังการทดลอง	67.16	2.70		
ปรับปรุงท่ารำที่มีอยู่เดิม	ก่อนการทดลอง	54.30	3.30	-19.470	0.000*
	หลังการทดลอง	69.84	2.86		
การจินตภาพและจินตนาการ	ก่อนการทดลอง	50.56	4.39	-20.142	0.000*
	หลังการทดลอง	70.59	3.21		
รวม	ก่อนการทดลอง	53.45	2.59	-24.16	0.000*
	หลังการทดลอง	69.19	2.44		

*p<0.05

จากตารางที่ 37 พบว่า นักศึกษากลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยรวมทั้งทักษะการปฏิบัติผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์และกระบวนการคิดสร้างสรรค์ก่อนการทดลองและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยก่อนการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยรวมทั้งทักษะการปฏิบัติผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์อยู่ในระดับต่ำ คือ 53.45 และหลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับดี คือ 69.19

เมื่อพิจารณารายกระบวนการพบว่า นักศึกษากลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยทักษะการปฏิบัติผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองในทุกกระบวนการ โดยพบว่ากระบวนการจินตภาพและจินตนาการมีคะแนนเฉลี่ยหลังการทดลองสูงที่สุด คือ 70.59

ตารางที่ 38 การเปรียบเทียบทักษะการปฏิบัติผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ในกระบวนการเชื่อมโยงสัมพันธ์ของนักศึกษาในกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลอง จำแนกรายองค์ประกอบการประเมิน

องค์ประกอบด้าน	ช่วงเวลา	\bar{X}	SD	t-test	p-value
ความแปลกใหม่	ก่อนทดลอง	16.50	1.07	-11.457	.000*
	หลังทดลอง	22.06	2.72		
ความกลมกลืน	ก่อนทดลอง	15.00	.90	-5.730	.000*
	หลังทดลอง	17.00	1.46		
ความต่อเนื่อง	ก่อนทดลอง	15.00	.98	-10.770	.000*
	หลังทดลอง	18.20	1.03		
การเคลื่อนไหว	ก่อนทดลอง	9.00	1.05	-4.510	.000
	หลังทดลอง	10.30	1.08		

*p<0.05

จากตารางที่ 38 พบว่า นักศึกษากลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยทักษะการปฏิบัติผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์กระบวนการเชื่อมโยงสัมพันธ์ ด้านความแปลกใหม่ ด้านความกลมกลืนของจังหวะและท่ารำ ด้านความต่อเนื่องของท่ารำ และด้านการเคลื่อนไหวบนเวทีก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในโดยหลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการทดลองทุกด้าน

ตารางที่ 39 การเปรียบเทียบทักษะการปฏิบัติผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ในกระบวนการปรับปรุงท่ารำเดิมของนักศึกษากลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลอง จำแนกรายองค์ประกอบด้านการประเมิน

องค์ประกอบด้าน	ช่วงเวลา	\bar{X}	SD	t-test	p-value
ความแปลกใหม่	ก่อนทดลอง	16.00	.87	-29.251	.000*
	หลังทดลอง	23.84	1.10		
ความกลมกลืน	ก่อนทดลอง	14.30	1.05	-9.327	.000*
	หลังทดลอง	17.30	1.39		
ความต่อเนื่อง	ก่อนทดลอง	14.00	1.23	-13.453	.000*
	หลังทดลอง	18.20	.99		
การเคลื่อนไหว	ก่อนทดลอง	10.00	1.17	-3.859	.001*
	หลังทดลอง	11.10	1.18		

*p<0.05

จากตารางที่ 39 พบว่า นักศึกษากลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยทักษะการปฏิบัติผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์กระบวนการปรับปรุงท่ารำที่มีอยู่เดิม ด้านความแปลกใหม่ ด้านความกลมกลืนของจังหวะและท่ารำ ด้านความต่อเนื่องของท่ารำ และด้านการเคลื่อนไหวบนเวทีก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยหลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการทดลองทุกด้าน

ตารางที่ 40 เปรียบเทียบทักษะการปฏิบัติผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ในกระบวนการ
จินตภาพและจินตนาการของนักศึกษากลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลอง จำแนก
รายองค์ประกอบการประเมิน

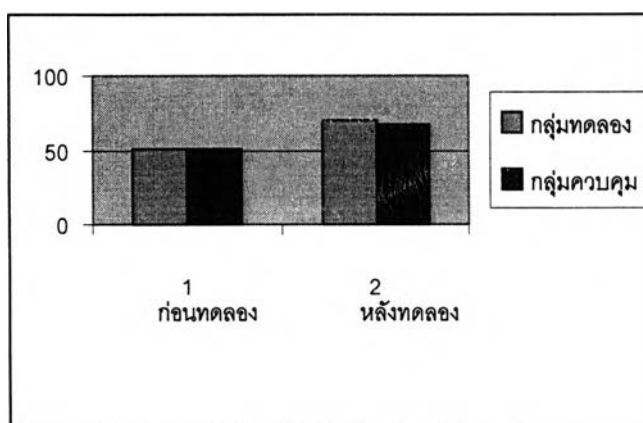
องค์ประกอบด้าน	ช่วงเวลา	\bar{X}	SD	t-test	p-value
ความแปลกใหม่	ก่อนทดลอง	15.00	1.59	-23.145	.000*
	หลังทดลอง	23.09	1.12		
ความกลมกลืน	ก่อนทดลอง	13.90	1.24	-12.560	.000*
	หลังทดลอง	18.00	1.01		
ความต่อเนื่อง	ก่อนทดลอง	13.00	1.57	-13.813	.000*
	หลังทดลอง	18.00	.98		
การเคลื่อนไหว	ก่อนทดลอง	8.56	1.07	-9.933	.000*
	หลังทดลอง	11.50	1.00		

*p<0.05

จากตารางที่ 40 พบว่า นักศึกษากลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยทักษะการปฏิบัติผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์กระบวนการจินตภาพและจินตนาการ ด้านความแปลกใหม่ ด้านความกลมกลืนของจังหวะและทำรำ ด้านความต่อเนื่องของทำรำ และด้านการเคลื่อนไหวบนเวทีก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในโดยหลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการทดลองทุกด้าน

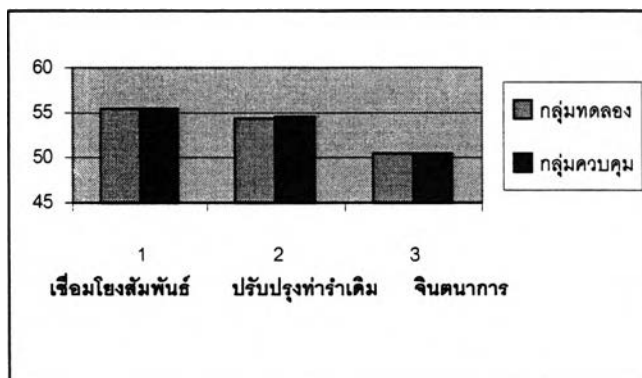
ในการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนนาฏยสรรค์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ของผู้เรียนวิชานาฏศิลป์ไทยในสถาบันอุดมศึกษา จากผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยทักษะการปฏิบัติผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์เป็นรายบุคคลสามารถสรุปเป็นแผนภูมิได้ดังต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 9 ผลการเปรียบเทียบทักษะการปฏิบัติผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์รายบุคคลระหว่างนักศึกษากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง

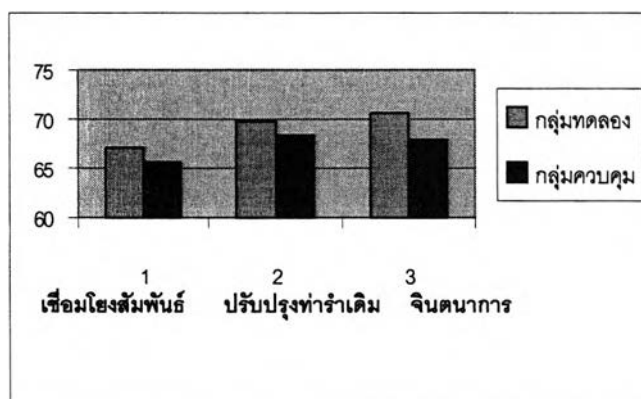
การเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง พบว่าก่อนการทดลองนักศึกษาในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยทักษะการปฏิบัติผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์เป็นรายบุคคลไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนภายหลังกการทดลองนักศึกษาในกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยทักษะการปฏิบัติผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์เป็นรายบุคคลโดยรวมแตกต่างจากคะแนนเฉลี่ยของนักศึกษากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยนักศึกษากลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่านักศึกษากลุ่มควบคุม

แผนภูมิที่ 10 ผลการเปรียบเทียบทักษะการปฏิบัติผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์รายบุคคลของ นักศึกษากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนการทดลองจำแนกรายกระบวนการ

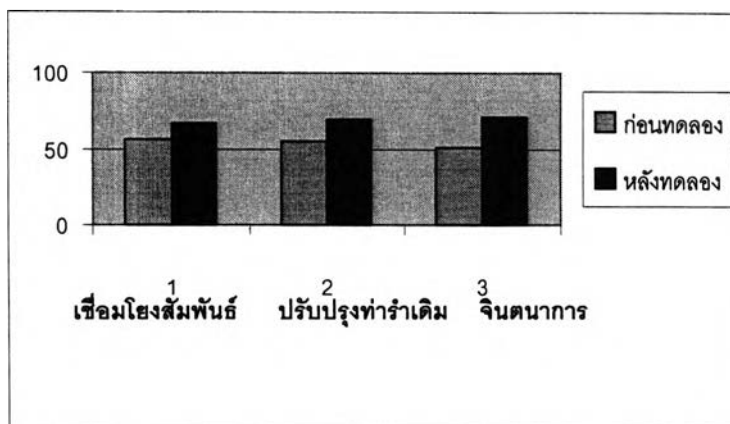
การเปรียบเทียบเป็นรายกระบวนการ พบว่าก่อนการทดลองนักศึกษากลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยทักษะการปฏิบัติผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์เป็นรายบุคคล จากการประดิษฐ์ท่ารำในกระบวนการเชื่อมโยงสัมพันธ์ลีลาท่ารำ การปรับปรุงท่ารำที่มีอยู่เดิม การจินตภาพและจินตนาการ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

แผนภูมิที่ 11 ผลการเปรียบเทียบทักษะการปฏิบัติผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์รายบุคคลของ นักศึกษากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการทดลองจำแนกรายกระบวนการ

หลังการทดลองพบว่านักศึกษากลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยทักษะการปฏิบัติผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์เป็นรายบุคคล จากการประดิษฐ์ท่ารำในกระบวนการเชื่อมโยงสัมพันธ์ท่ารำ การปรับปรุงท่ารำที่มีอยู่เดิม การจินตภาพและจินตนาการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยนักศึกษากลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่านักศึกษากลุ่มควบคุม

แผนภูมิที่ 12 ผลการเปรียบเทียบทักษะการปฏิบัติผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์รายบุคคลของ นักศึกษากลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลองจำแนกรายกระบวนการ

การเปรียบเทียบกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลอง พบว่าหลังการทดลอง นักศึกษากลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยทักษะการปฏิบัติผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์รายบุคคลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยพบว่าคะแนนเฉลี่ยหลังการทดลองสูงกว่าคะแนนเฉลี่ย ก่อนการทดลองในทุกกระบวนการ

สรุปได้ว่าหลังจากทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนนาฏยสรรค์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ที่พัฒนาขึ้น นักศึกษากลุ่มทดลองมีทักษะการปฏิบัติผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์รายบุคคลในกระบวนการเชื่อมโยงสัมพันธ์ลีลาท่ารำ การปรับปรุงท่ารำที่มีอยู่เดิม และการจินตภาพและจินตนาการ รวมทั้งองค์ประกอบของการประเมินผลผลิตในด้านความแปลกใหม่ของลีลาท่ารำ ความกลมกลืนของท่ารำและจังหวะ ความต่อเนื่องของท่ารำ และการเคลื่อนไหวบนเวทีสูงกว่าก่อนการทดลอง แสดงว่านักศึกษากลุ่มทดลองมีทักษะในการประดิษฐ์ท่ารำที่ดีขึ้น

2.2 ทักษะการปฏิบัติผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์เป็นกลุ่ม

ตารางที่ 41 การเปรียบเทียบทักษะการปฏิบัติผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์เป็นกลุ่มของ นักศึกษากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง

ช่วงเวลา	กลุ่มตัวอย่าง	\bar{X}	SD	t-test	p-value
ก่อนทดลอง	กลุ่มทดลอง	69.74	3.17	-.283	.792
	กลุ่มควบคุม	69.86	3.35		
หลังทดลอง	กลุ่มทดลอง	83.08	1.51	8.499	.001*
	กลุ่มควบคุม	71.26	3.26		

*p<0.05

จากตารางที่ 41 พบว่า ก่อนการทดลองนักศึกษากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยทักษะการปฏิบัติผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์เป็นกลุ่มไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ย 69.74 และ กลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ย 69.86 ส่วนหลังการทดลองนักศึกษากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยทักษะการปฏิบัติผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยพบว่าหลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มควบคุม โดยกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ย 83.08 และกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ย 71.26

ตารางที่ 42 การเปรียบเทียบทักษะการปฏิบัติผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์เป็นกลุ่มของ นักศึกษากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง จำแนกราย องค์ประกอบการประเมิน

องค์ประกอบ ด้าน	กลุ่มตัวอย่าง	ก่อนการทดลอง		t-test	p Value	หลังการทดลอง		t-test	p Value
		\bar{X}	SD			\bar{X}	SD		
แนวคิด	กลุ่มทดลอง	13.74	1.04	-3.79	.724	20.60	.99	7.238	.002*
	กลุ่มควบคุม	13.86	1.46			14.46	1.59		
ท่ารำ	กลุ่มทดลอง	18.20	1.09	-1.000	.374	20.54	.77	5.304	.006*
	กลุ่มควบคุม	18.40	1.14			18.80	.83		
ความกลมกลืน	กลุ่มทดลอง	18.80	1.09	-	-	20.80	.44	4.811	.009*
	กลุ่มควบคุม	18.80	1.09			19.00	.70		
แปรแถว	กลุ่มทดลอง	19.00	1.00	.535	.621	21.14	.77	3.977	.016*
	กลุ่มควบคุม	18.80	.83			19.00	.70		

*p<0.05

จากตารางที่ 42 พบว่า ก่อนการทดลองนักศึกษากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยทักษะการปฏิบัติผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์เป็นกลุ่ม ด้านแนวคิดและการสื่อความหมาย ด้านการออกแบบท่ารำ ความกลมกลืนของจังหวะและท่ารำ ด้านการเคลื่อนไหวและการแปรแถว ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนหลังการทดลองนักศึกษากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยทักษะการปฏิบัติผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ทั้ง 4 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยพบว่าหลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มควบคุมทุกด้าน

ตารางที่ 43 การเปรียบเทียบทักษะการปฏิบัติผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์เป็นกลุ่มของ นักศึกษากลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลอง จำแนกรายองค์ประกอบการประเมิน

องค์ประกอบด้าน	ช่วงเวลา	\bar{X}	SD	t-test	p-value
แนวคิด	ก่อนทดลอง	13.74	1.04	-8.722	.001*
	หลังทดลอง	20.60	.99		
ท่ารำ	ก่อนทดลอง	18.20	1.09	-5.040	.007*
	หลังทดลอง	20.54	.77		
ความกลมกลืน	ก่อนทดลอง	18.80	1.09	-4.472	.011*
	หลังทดลอง	20.80	.44		
การแปรแถว	ก่อนทดลอง	19.00	1.00	-3.058	.038*
	หลังทดลอง	21.14	.77		
รวม	ก่อนทดลอง	68.74	3.17	-8.906	.001*
	หลังทดลอง	83.08	1.51		

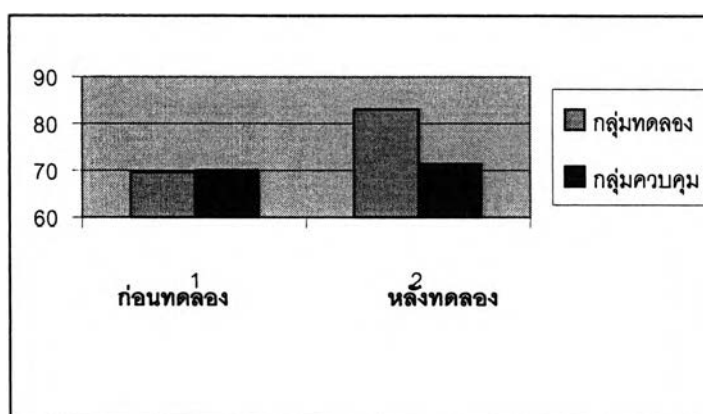
*p<0.05

จากตารางที่ 43 พบว่า นักศึกษากลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยรวมทักษะการปฏิบัติผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์เป็นกลุ่มและองค์ประกอบการประเมินทุกด้านก่อนการทดลองและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยนักศึกษากลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยรวมหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง คือก่อนการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับปานกลาง 69.74 และหลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับดีมาก 83.08

เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบการประเมินด้านแนวคิดและการสื่อความหมาย ด้านการออกแบบท่ารำ ความกลมกลืนของจังหวะและท่ารำ ด้านการเคลื่อนไหวและการแปรแถว หลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการทดลองทุกด้าน

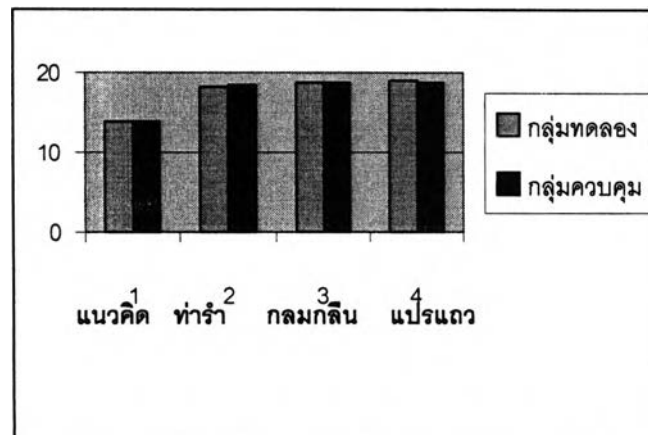
ในการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนนาฏยสรรค์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ของผู้เรียนวิชานาฏศิลป์ไทยในสถาบันอุดมศึกษา จากผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยทักษะการปฏิบัติผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์เป็นกลุ่ม สามารถสรุปได้ดังแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 13 ผลการเปรียบเทียบทักษะการปฏิบัติผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์เป็นกลุ่มระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง

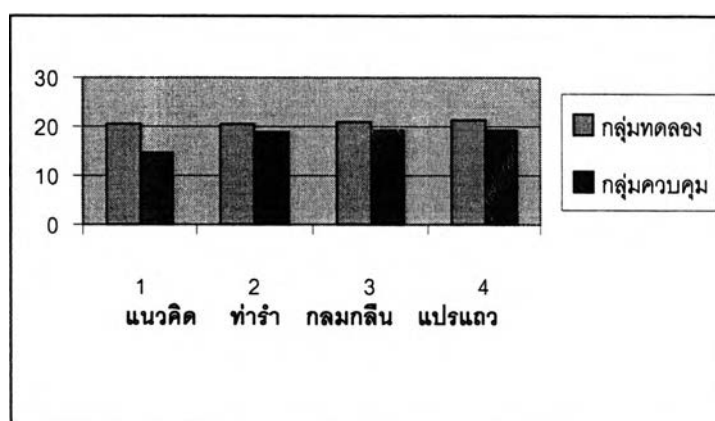
การเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง พบว่าก่อนการทดลองนักศึกษาในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยทักษะการปฏิบัติผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์เป็นกลุ่มไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนภายหลังการทดลองนักศึกษาในกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยทักษะการปฏิบัติผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์เป็นกลุ่มแตกต่างจากคะแนนเฉลี่ยของนักศึกษากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยนักศึกษากลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่านักศึกษากลุ่มควบคุม

แผนภูมิที่ 14 ผลการเปรียบเทียบทักษะการปฏิบัติผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์เป็นกลุ่ม ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนการทดลองจำแนกรายองค์ประกอบในการประเมิน

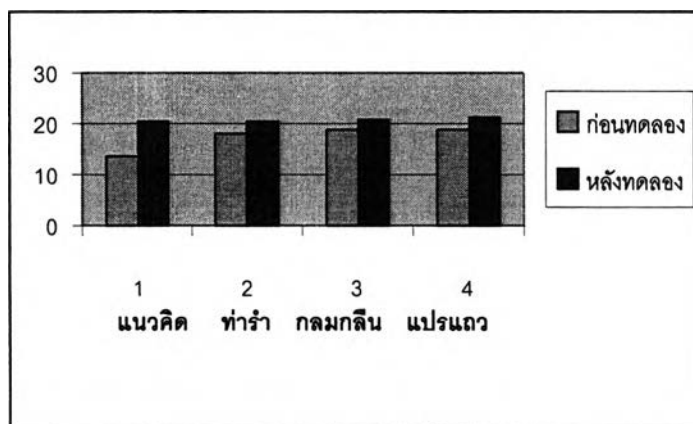
การเปรียบเทียบองค์ประกอบในการประเมินก่อนการทดลองพบว่า นักศึกษากลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยทักษะการปฏิบัติผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์เป็นกลุ่ม ในด้านแนวคิดและการสื่อความหมาย การออกแบบท่ารำ ความกลมกลืนของจังหวะและท่ารำ ด้านการเคลื่อนไหวและการแปรแถว ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

แผนภูมิที่ 15 ผลการเปรียบเทียบทักษะการปฏิบัติผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์เป็นกลุ่มระหว่าง
กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการทดลอง จำแนกรายองค์ประกอบในการประเมิน

หลังการทดลองพบว่า นักศึกษากลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยทักษะการปฏิบัติผลงาน
สร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์เป็นกลุ่ม ในด้านแนวคิดและการสื่อความหมาย การออกแบบท่ารำ
ความกลมกลืนของจังหวะและท่ารำ ด้านการเคลื่อนไหวและการแปรแถว แตกต่างกันอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยนักศึกษากลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่านักศึกษากลุ่ม
ควบคุมในทุกองค์ประกอบ

แผนภูมิที่ 16 ผลการเปรียบเทียบทักษะการปฏิบัติผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์เป็นกลุ่มของ นักศึกษากลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลองจำแนกรายองค์ประกอบการประเมิน

การเปรียบเทียบกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลอง พบว่าหลังการทดลองนักศึกษากลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยทักษะการปฏิบัติผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์เป็นกลุ่มแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยพบว่าคะแนนเฉลี่ยหลังการทดลองสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองทุกองค์ประกอบในการประเมิน

สรุปได้ว่าหลังจากทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนนาฏยสรรค์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ที่พัฒนาขึ้น นักศึกษากลุ่มทดลองมีทักษะการปฏิบัติผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์เป็นกลุ่ม รวมทั้งมีคะแนนเฉลี่ยองค์ประกอบของการประเมินผลผลิตในด้านแนวคิด และการสื่อความหมาย ความกลมกลืนของท่ารำและจังหวะ ความต่อเนื่องของท่ารำ และการเคลื่อนไหวบนเวทีสูงกว่าก่อนการทดลอง โดยเฉพาะด้านแนวคิดและการสื่อความหมายมีค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มควบคุมมากกว่าด้านอื่นๆ แสดงว่านักศึกษากลุ่มทดลองมีทักษะในการประดิษฐ์ท่ารำเป็นกลุ่มมีการพัฒนาขึ้น

2.3 ผลงานการแสดงชุดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ไทยเป็นกลุ่มปลายภาคเรียน

ตารางที่ 44 การเปรียบเทียบผลงานการแสดงชุดสร้างสรรค์ปลายภาคเรียนระหว่างนักศึกษา
กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมจำแนกรายองค์ประกอบการประเมิน

องค์ประกอบด้าน	กลุ่มตัวอย่าง	\bar{X}	SD	t-test	p-value
แนวคิด	กลุ่มทดลอง	20.60	1.14	7.451	.002*
	กลุ่มควบคุม	18.68	0.84		
การออกแบบท่ารำ	กลุ่มทดลอง	20.72	0.70	4.575	.010*
	กลุ่มควบคุม	19.20	0.44		
ความกลมกลืน	กลุ่มทดลอง	20.80	0.83	4.472	.0118*
	กลุ่มควบคุม	18.80	0.44		
องค์ประกอบการแสดง	กลุ่มทดลอง	20.60	0.54	5.715	.005*
	กลุ่มควบคุม	19.20	.83		
รวม	กลุ่มทดลอง	82.72	2.02	6.821	.002*
	กลุ่มควบคุม	75.88	2.25		

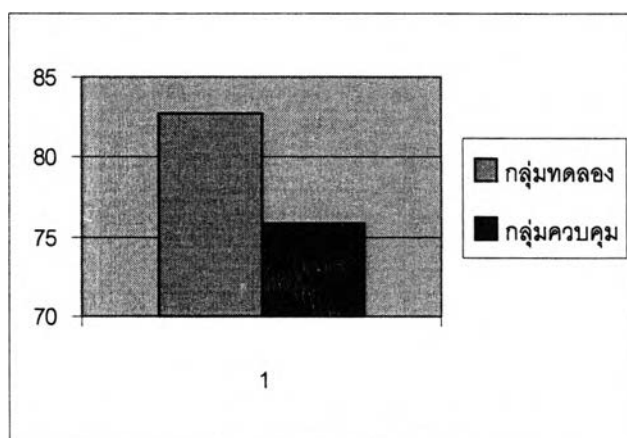
*p<0.05

จากตารางที่ 44 พบว่า นักศึกษากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยผลงานการแสดงชุดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์เป็นกลุ่มและองค์ประกอบการประเมินทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยนักศึกษากลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยรวมสูงกว่ากลุ่มควบคุมคือ กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ย 82.72 กลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ย 75.88

เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบการประเมินด้านแนวคิดและการสื่อความหมาย ด้านการออกแบบท่ารำ ความกลมกลืน และด้านองค์ประกอบการแสดง พบว่านักศึกษากลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มควบคุมทุกด้าน

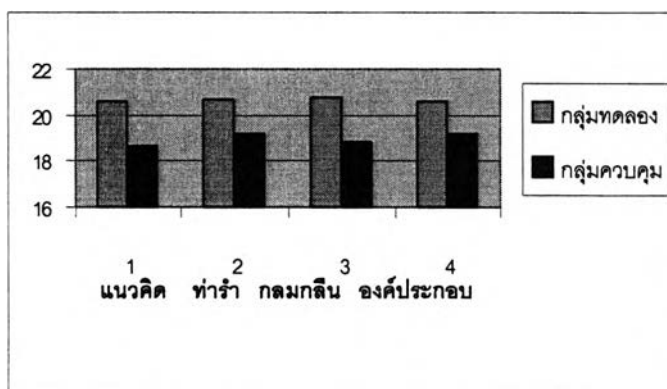
ในการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนนาฏยศาสตร์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ของผู้เรียนวิชานาฏศิลป์ไทยในสถาบันอุดมศึกษา จากผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยผลงานการแสดงชุดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์เป็นกลุ่มปลายภาคเรียนสามารถสรุปได้ ดังนี้

แผนภูมิที่ 17 ผลการเปรียบเทียบการแสดงผลงานชุดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์เป็นกลุ่มปลายภาคเรียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการทดลอง

การเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการทดลอง พบว่า นักศึกษากลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยผลงานการแสดงชุดสร้างสรรค์ปลายภาคเรียนแตกต่างจากคะแนนเฉลี่ยของนักศึกษากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยนักศึกษากลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่านักศึกษากลุ่มควบคุม

แผนภูมิที่ 18 ผลการเปรียบเทียบการแสดงผลงานชุดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์เป็นกลุ่มปลายภาคเรียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการทดลองจำแนกรายองค์ประกอบการประเมิน

การเปรียบเทียบองค์ประกอบในการประเมิน พบว่า นักศึกษากลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยองค์ประกอบการประเมินด้านแนวคิดและการสื่อความหมาย ด้านการออกแบบท่ารำ ความกลมกลืน และด้านองค์ประกอบการแสดง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยนักศึกษากลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่านักศึกษากลุ่มควบคุม ในทุกองค์ประกอบ

สามารถสรุปได้ว่าหลังจากทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนนาฏยสรรค์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ที่พัฒนาขึ้น นักศึกษากลุ่มทดลองมีความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ และทักษะการปฏิบัติผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ทั้งรายบุคคลและเป็นกลุ่มสูงกว่านักศึกษากลุ่มควบคุม แสดงว่าหลังการทดลองนักศึกษากลุ่มทดลองมีความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์และทักษะการปฏิบัติผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์พัฒนาขึ้น

ส่วนที่ 3 ผลจากการสังเกตพฤติกรรมการเรียนและการประเมินตนเองของ นักศึกษา

3.1 ผลการสังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักศึกษา

ในการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนนาฏยสรรค์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ที่พัฒนาขึ้นนี้ ผู้วิจัยได้สังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักศึกษาระหว่างการร่วมกิจกรรมทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน โดยแบ่งนักศึกษาออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มละ 10 คน และแบ่งช่วงเวลาในการสังเกตออกเป็น 3 ช่วง แต่ละกลุ่มสังเกต 3 ครั้ง ทั้งช่วงห่างกันประมาณ 4 สัปดาห์ (ดูรายละเอียดตารางระยะเวลาในการสังเกตในหน้า 92) ผลการสังเกตมีดังนี้

ตารางที่ 45 ผลการสังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักศึกษากลุ่มทดลองกลุ่มที่ 1 จำแนกตาม
ช่วงเวลาที่สังเกต

ข้อ	รายการพฤติกรรม	N=10		
		ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2	ครั้งที่ 3
1	มีความมั่นใจในการแสดงออก เช่น กล้าพูด กล้าแสดง ความคิดเห็น	5	7	7
2	สามารถพูดแสดงความคิดโต้ตอบได้อย่างรวดเร็ว	2	5	5
3	สามารถใช้ภาษาที่น่าสนใจ น่าตื่นเต้น	4	6	6
4	มีความคิดอิสระ เป็นตัวของตัวเอง	-	7	7
5	มีความยืดหยุ่นในการคิด สามารถคิดคำตอบได้หลากหลาย สามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่างๆได้	6	6	7
6	มีความคล่องในการคิด สามารถที่จะพัฒนาความคิดไปได้อย่าง ต่อเนื่อง โดยเอาความรู้เดิมเป็นฐานนำไปสู่สิ่งใหม่	5	7	6
7	มีความคิดริเริ่มที่แตกต่างจากคนอื่น	4	5	5
8	สามารถขยายแนวคิดในการออกแบบท่ารำและนำเสนอได้อย่าง ชัดเจน	8	8	6
9	มีความอยากรู้อยากเห็น สนใจต่อสิ่งเร้าต่างๆ	8	7	7
10	มีความไวต่อการรับรู้ และแสดงอารมณ์ต่อสิ่งต่าง ๆ	6	6	5
11	สามารถตีความในสิ่งที่ไม่ชัดเจน	-	5	6
12	มีสามารถในการประดิษฐ์ท่ารำเชิงสร้างสรรค์ตามโจทย์หรือ สิ่งเร้า ที่ครูกำหนดอย่างรวดเร็ว	10	7	10
13	ใช้อุปกรณ์หรือสิ่งเร้าที่กำหนดในการสร้างสรรค์ท่ารำนอกเหนือ จากแบบแผนที่เคยปฏิบัติมา	7	7	8

ตารางที่ 45 (ต่อ)

ข้อ	รายการพฤติกรรม	N=10		
		ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2	ครั้งที่ 3
14	มีอารมณ์ขัน สนุกสนาน ร่าเริง	7	8	8
15	สามารถปรับตัวได้ดีในบรรยากาศที่อิสระ	8	9	10
16	มีสัมพันธภาพกับสมาชิกในกลุ่ม	8	10	10
17	มีความเป็นผู้นำในการประดิษฐ์ทำร่ำ	5	5	5
18	มีความพยายามในการคิดแก้ปัญหา ความอดทน ตลอดจนการ เอาใจใส่ต่อการปฏิบัติกิจกรรม	6	6	7
19	มีความกระตือรือร้น สนุกสนานในการทำงาน เช่น การต่อทำร่ำ การฝึกซ้อม และการทำงานกลุ่ม	7	7	8

จากตารางที่ 45 พบว่านักศึกษาในกลุ่มที่ 1 แสดงพฤติกรรมต่างๆมากขึ้นตามเวลาที่สังเกตเป็นส่วนใหญ่ ข้อที่นักศึกษาแสดงพฤติกรรมสูงขึ้นมากที่สุด คือ มีสัมพันธภาพกับสมาชิกในกลุ่ม สามารถปรับตัวได้ดีในบรรยากาศที่อิสระ และมีความสามารถในการประดิษฐ์ทำร่ำเชิงสร้างสรรค์ตามสิ่งเร้าที่ครูกำหนดอย่างรวดเร็ว ส่วนข้อที่มีพฤติกรรมลดลงเล็กน้อยคือมีความคล่องในการคิดสามารถพัฒนาความคิดไปได้อย่างต่อเนื่อง สามารถขยายแนวคิดในการออกแบบทำร่ำนำเสนอได้อย่างชัดเจน และมีความไวต่อการรับรู้การแสดงอารมณ์ต่อสิ่งต่างๆ

ตารางที่ 46 ผลการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษากลุ่มที่ 2 จำแนกตามช่วงเวลาสังเกต

ข้อ	รายการพฤติกรรม	N=10		
		ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2	ครั้งที่ 3
1	มีความมั่นใจในการแสดงออก เช่น กล้าพูด กล้าแสดงความคิดเห็น	5	6	7
2	สามารถพูดแสดงความคิดโต้ตอบได้อย่างรวดเร็ว	5	5	6
3	สามารถใช้ภาษาที่น่าสนใจ น่าตื่นเต้น	3	4	5
4	มีความคิดอิสระ เป็นตัวของตัวเอง	5	6	6
5	มีความยืดหยุ่นในการคิด สามารถคิดคำตอบได้หลากหลาย สามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่างๆได้	6	7	7
6	มีความคล่องในการคิด สามารถที่จะพัฒนาความคิดไปได้อย่างต่อเนื่อง โดยเอาความรู้เดิมเป็นฐานนำไปสู่สิ่งใหม่	6	6	6
7	มีความคิดริเริ่มที่แตกต่างจากคนอื่น	5	6	6
8	สามารถขยายแนวคิดในการออกแบบทำรำและนำเสนอได้อย่างชัดเจน	5	7	7
9	มีความอยากรู้อยากเห็น สนใจต่อสิ่งเร้าต่างๆ	4	5	6
10	มีความไวต่อการรับรู้ และแสดงอารมณ์ต่อสิ่งต่าง ๆ	3	4	5
11	สามารถตีความในสิ่งที่ไม่ชัดเจน	4	5	6
12	มีสามารถในการประดิษฐ์ทำรำเชิงสร้างสรรค์ตามโจทย์หรือ สิ่งเร้าที่ครูกำหนดอย่างรวดเร็ว	8	8	10
13	ใช้อุปกรณ์หรือสิ่งเร้าที่กำหนดในการสร้างสรรค์ทำรำนอกเหนือจากแบบแผนที่เคยปฏิบัติมา	6	6	8
14	มีอารมณ์ขัน สนุกสนาน ร่าเริง	8	8	8
15	สามารถปรับตัวได้ดีในบรรยากาศที่อิสระ	8	9	10
16	มีสัมพันธภาพกับสมาชิกในกลุ่ม	7	10	10
17	มีความเป็นผู้นำในการประดิษฐ์ทำรำ	6	5	5
18	มีความพยายามในการคิดแก้ปัญหา ความอดทน ตลอดจนการเอาใจใส่ต่อการปฏิบัติกิจกรรม	7	7	7
19	มีความกระตือรือร้น สนุกสนานในการทำงาน	7	7	8

จากตารางที่ 46 พบว่านักศึกษากลุ่มที่ 2 มีพฤติกรรมต่างๆมากขึ้นตามช่วงเวลาสังเกต เป็นส่วนใหญ่ ข้อที่นักศึกษาแสดงพฤติกรรมสูงขึ้นมาที่สุดคือ มีสัมพันธภาพกับสมาชิกในกลุ่ม สามารถปรับตัวได้ดีในบรรยากาศที่อิสระ และมีความสามารถในการประดิษฐ์ทำรำเชิงสร้างสรรค์ ข้อที่มีพฤติกรรมคงที่คือมีความคล่องในการคิด มีอารมณ์ขันและมีความพยายามในการคิดแก้ปัญหา ส่วนมีความเป็นผู้นำในการประดิษฐ์ทำรำพฤติกรรมลดลงเล็กน้อย

ตารางที่ 47 ผลการสังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักศึกษากลุ่มที่ 3 จำแนกตามช่วงเวลาที่เกิดขึ้น

ข้อ	รายการพฤติกรรม	N=10		
		ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2	ครั้งที่ 3
1	มีความมั่นใจในการแสดงออก เช่น กล้าพูด กล้าแสดงความคิดเห็น	6	7	8
2	สามารถพูดแสดงความคิดโต้ตอบได้อย่างรวดเร็ว	4	5	6
3	สามารถใช้ภาษาที่น่าสนใจ น่าตื่นเต้น	5	6	6
4	มีความคิดอิสระ เป็นตัวของตัวเอง	7	8	8
5	มีความยืดหยุ่นในการคิด สามารถคิดคำตอบได้หลากหลาย สามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่างๆได้	7	7	8
6	มีความคล่องในการคิด สามารถที่จะพัฒนาความคิดไปได้อย่างต่อเนื่อง โดยเอาความรู้เดิมเป็นฐานนำไปสู่สิ่งใหม่	6	7	8
7	มีความคิดริเริ่มที่แตกต่างจากคนอื่น	4	5	7
8	สามารถขยายแนวคิดในการออกแบบท่ารำและนำเสนอได้อย่างชัดเจน	5	8	10
9	มีความอยากรู้อยากเห็น สนใจต่อสิ่งเร้าต่างๆ	6	6	7
10	มีความไวต่อการรับรู้ และแสดงอารมณ์ต่อสิ่งต่าง ๆ	4	5	6
11	สามารถตีความในสิ่งที่ไม่ชัดเจน	5	5	6
12	มีสามารถในการประดิษฐ์ท่ารำเชิงสร้างสรรค์ตามโจทย์หรือ สิ่งเร้าที่ครูกำหนดอย่างรวดเร็ว	7	7	10
13	ใช้อุปกรณ์หรือสิ่งเร้าที่กำหนดในการสร้างสรรค์ท่ารำนอกเหนือจากแบบแผนที่เคยปฏิบัติมา	7	7	8
14	มีอารมณ์ขัน สนุกสนาน ร่าเริง	7	8	8
15	สามารถปรับตัวได้ดีในบรรยากาศที่อิสระ	9	9	10
16	มีสัมพันธภาพกับสมาชิกในกลุ่ม	8	10	10
17	มีความเป็นผู้นำในการประดิษฐ์ท่ารำ	5	5	5
18	มีความพยายามในการคิดแก้ปัญหา ความอดทน ตลอดจนการเอาใจใส่ต่อการปฏิบัติกิจกรรม	6	7	7
19	มีความกระตือรือร้น สนุกสนานในการทำงาน	7	7	8

จากตารางที่ 47 พบว่า นักศึกษากลุ่มที่ 3 แสดงพฤติกรรมต่างๆมากขึ้นตามช่วงเวลาที่เกิดขึ้นเป็นส่วนใหญ่ โดยข้อข้อที่นักศึกษาแสดงพฤติกรรมสูงขึ้นมากที่สุด คือ มีสัมพันธภาพกับสมาชิกในกลุ่ม สามารถปรับตัวได้ดีในบรรยากาศที่อิสระ สามารถขยายแนวคิดในการออกแบบท่ารำและนำเสนอได้อย่างชัดเจนและมีความสามารถในการประดิษฐ์ท่ารำเชิงสร้างสรรค์ตามสิ่งเร้าที่ครูกำหนดอย่างรวดเร็ว ส่วนข้อที่มีพฤติกรรมคงที่คือ มีความเป็นผู้นำในการประดิษฐ์ท่ารำ

3.2 ผลการประเมินตนเองของนักศึกษา

ในการทดลองสอนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนนาฏยสรรค์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ระหว่างดำเนินการเรียนการสอนกับกลุ่มทดลองช่วงการสรุปและประเมินผลแต่ละครั้ง ผู้วิจัยให้นักศึกษาประเมินตนเองและประเมินผลงานของกลุ่มเพื่อน มีรายละเอียดผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ตารางที่ 48 การประเมินตนเองของนักศึกษา

ข้อ	พฤติกรรม	\bar{X}	SD
1	ความสามารถในการพูดแสดงความคิดเห็น	2.92	0.46
2	ความสามารถในการคิดวิเคราะห์เกี่ยวกับรูปแบบการแสดง	2.88	0.41
3	ความสามารถในการคิดวิเคราะห์เกี่ยวกับความงามของลีลาท่ารำ	2.92	0.53
4	ความสามารถในการคิดวิเคราะห์เกี่ยวกับความกลมกลืนของบทร้อง ทำนองเพลงและลีลาท่ารำ	2.88	0.41
5	ความสามารถในการประดิษฐ์ท่ารำโดยใช้กระบวนการเชื่อมโยงสัมพันธ์ท่ารำ	3.00	0.60
6	ความสามารถในการประดิษฐ์ท่ารำโดยใช้กระบวนการปรับปรุงท่ารำที่มีอยู่เดิม	3.03	0.57
7	ความสามารถในการประดิษฐ์ท่ารำโดยใช้การจินตภาพและการจินตนาการ	3.29	0.53
8	ความสามารถในการทำงานเป็นทีม ยอมรับและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น	3.40	0.56
9	มีความเชื่อมั่นในตนเอง	3.25	0.58
10	มีความรับผิดชอบ	3.44	0.62
11	มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีความเป็นกัลยาณมิตร	3.55	0.49
12	มีความเป็นผู้นำในการคิดสร้างสรรค์ของกลุ่ม	3.11	0.56
13	มีอารมณ์ขัน	3.40	0.68
14	มีจินตนาการ สามารถใช้ประสบการณ์ในการริเริ่มผลงานสร้างสรรค์	3.37	0.55
ค่าเฉลี่ยรวม		3.18	0.23

จากตารางที่ 48 พบว่า นักศึกษาประเมินตนเองโดยรวมอยู่ในระดับดี โดยข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุดคือ มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีความเป็นกัลยาณมิตร ($\bar{X} = 3.55$) รองลงมา คือ มีความรับผิดชอบ และความสามารถในการทำงานเป็นทีม ยอมรับและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.44$ และ 3.40 ตามลำดับ) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดแต่ยังอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.88$) คือความสามารถในการคิดวิเคราะห์เกี่ยวกับรูปแบบการแสดง และความสามารถในการคิดวิเคราะห์เกี่ยวกับความกลมกลืนของบทร้อง ทำนองเพลงและลีลาท่ารำ

ตารางที่ 49 การประเมินผลงานกลุ่มของนักศึกษา

ข้อ	พฤติกรรม	\bar{X}	SD
1	ผลงานแสดงออกถึงความคิดสร้างสรรค์ในการประดิษฐ์ทำรำ	3.40	0.48
2	ผลงานมีความแปลกใหม่ แตกต่างจากการแสดงที่เคยมี	3.30	0.71
3	ผลงานมีความน่าสนใจ ทั้งรูปแบบและลีลาทำรำ	3.55	0.66
4	ผลงานมีความสวยงามตามแบบนาฏศิลป์ไทย	3.70	0.64
5	มีความเหมาะสมในการนำไปเผยแพร่	3.25	0.62
6	ผลงานแสดงถึงความสามารถในการขยายความคิด	3.25	0.62
7	การลำดับท่าในการสร้างสรรค์มีความต่อเนื่อง สื่อให้เห็นแนวคิดและจุดมุ่งหมายในการประดิษฐ์ทำรำอย่างชัดเจน	3.40	0.58
8	ทำรำมีความสอดคล้องกับแนวคิดและจุดมุ่งหมายในการสร้างสรรค์การแสดง	3.45	0.49
9	มีความกลมกลืนของท่ารำ จังหวะ และท่วงทำนองเพลง	3.45	0.58
10	ความงามของเทคนิค ลีลาทำรำ และการสอดใส่อารมณ์ของผู้แสดง	3.40	0.58
11	รูปแบบการแปรแถวมีความแปลกใหม่ น่าสนใจ	3.30	0.64
ค่าเฉลี่ยรวม		3.40	0.13

จากตารางที่ 49 พบว่า นักศึกษาประเมินผลงานกลุ่มโดยรวมอยู่ในระดับดี โดยข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุดคือ ผลงานมีความสวยงามตามแบบนาฏศิลป์ไทย ($\bar{X} = 3.7$) รองลงมาคือ ผลงานมีความน่าสนใจ ทั้งรูปแบบและลีลาทำรำ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 3.55$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด แต่ยังคงอยู่ในระดับมาก คือ มีความเหมาะสมในการนำไปเผยแพร่ และ ผลงานแสดงถึงความสามารถในการขยายความคิด ($\bar{X} = 3.25$)

จากการสังเกตพฤติกรรมนักศึกษาของผู้วิจัยและการประเมินตนเองและประเมินผลงานกลุ่มเพื่อนของนักศึกษาในระหว่างการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนนาฏยสรรค์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ สรุปผลการวิเคราะห์ ได้ดังนี้

1. พฤติกรรมของนักศึกษากลุ่มทดลองจำนวน 30 คน พบว่าพฤติกรรมที่แสดงออกมากที่สุด คือ การมีสัมพันธภาพกับสมาชิกในกลุ่ม และสามารถปรับตัวได้ดีในบรรยากาศที่อิสระ ส่วนด้านการปฏิบัติคือมีความสามารถในการประดิษฐ์ท่ารำเชิงสร้างสรรค์ตามโจทย์หรือสิ่งเร้าที่ครูกำหนดอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้พบว่า พฤติกรรมส่วนใหญ่มีการพัฒนาขึ้นตามเวลาที่สังเกต

2. การประเมินตนเองของนักศึกษาพบว่า ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีความเป็นกัลยาณมิตร มีความรับผิดชอบ และความสามารถในการทำงานเป็นทีม ยอมรับและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น ด้านการปฏิบัติคือ ความสามารถในการประดิษฐ์ท่ารำโดยใช้การจินตภาพและการจินตนาการ ส่วนการประเมินผลงานกลุ่ม ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุดคือ ผลงานมีความสวยงามตามแบบนาฏศิลป์ไทย

โดยรวมสรุปได้ว่าผลจากการสังเกตพฤติกรรมของผู้วิจัยและการประเมินของนักศึกษามีความสอดคล้องกันในเรื่องความพึงพอใจในบรรยากาศการเรียนการสอนที่เป็นอิสระ การทำงานเป็นทีม และความสามารถในการประดิษฐ์ท่ารำตามจินตภาพและจินตนาการจากสิ่งเร้าต่างๆ

ตอนที่ 5 การปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอนนาฏยสรรค์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ของผู้เรียนวิชานาฏศิลป์ไทยในสถาบันอุดมศึกษา

หลังจากการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนนาฏยสรรค์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ของผู้เรียนวิชานาฏศิลป์ไทยในรายวิชาทักษะนาฏศิลป์ 1 ที่พัฒนาขึ้นเป็นเวลา 1 ภาคการศึกษาแล้ว ผู้วิจัยได้ประเมินรูปแบบการเรียนการสอนในด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลลัพธ์ โดยเฉพาะในด้านการประเมินผล ได้นำข้อคิดเห็นซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมาช่วยในการทดสอบภาคปฏิบัตินักศึกษาได้ให้ข้อเสนอแนะไว้มาใช้ในการวิเคราะห์ด้วย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.1 ด้านปัจจัยนำเข้า

ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ จุดประสงค์ของการเรียนการสอน นักศึกษา และผู้สอน ในระหว่างการทดลองสอนแต่ละบทเรียน ผู้วิจัยได้ให้นักศึกษาทดสอบภาคปฏิบัติ การตอบคำถามตามใบงาน และการสังเกตพฤติกรรมผู้เรียน พบว่านักศึกษาสามารถบรรลุตามจุดประสงค์การเรียนการสอนที่กำหนดทุกข้อ ในด้านลักษณะของนักศึกษา พบว่านักศึกษาสามารถทำกิจกรรมต่างๆทั้งในบทเรียนและฝึกการประดิษฐ์ท่ารำได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนด้านผู้สอนสามารถดำเนินการสอนตามแผนและบรรลุผลตามเป้าหมาย จึงไม่มีประเด็นที่ต้องปรับปรุง

5.2 ด้านกระบวนการ

ในระหว่างดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยได้สังเกตและบันทึกสภาพความเป็นจริงตั้งแต่ขั้นตอนการเตรียมการ การดำเนินการเรียนการสอน และการประเมินผล การวิเคราะห์ใบงาน แบบประเมินตนเอง ที่นักศึกษาทำหลังจากการเรียนการสอนในแต่ละครั้งซึ่งมีข้อคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักศึกษาในด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนการสอน และการฝึกหัดแต่ละครั้ง ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด การสอบถามนักศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับความพึงพอใจและประโยชน์ที่นักศึกษาได้รับจากการใช้รูปแบบการเรียนการสอนนฏยสวรรค์ รวมทั้งได้นำผลการวิจัยที่ได้จากแบบวัดต่างๆ และการทดสอบภาคปฏิบัติ มาเป็นข้อมูลในการปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอนนฏยสวรรค์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ของผู้เรียนวิชานาฏศิลป์ไทย ในสถาบันอุดมศึกษาให้มีความสมบูรณ์ ดังรายละเอียดที่เสนอในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 50 ความสอดคล้องระหว่างการปฏิบัติตามแผน ผลการทดลอง และสิ่งที่ต้องปรับปรุง
 ในขั้นเตรียมการด้านจุดประสงค์การเรียนการสอน

การปฏิบัติตามแผน	ผลการทดลอง	สิ่งที่ปรับปรุงและ ข้อเสนอแนะ
1. ศึกษาและวิเคราะห์ จุดมุ่งหมายของรายวิชา 2. กำหนดจุดประสงค์รายวิชา โดยจัดลำดับความสำคัญของจุดประสงค์รายวิชา ให้มีความสอดคล้องกับเป้าหมายในการพัฒนานักศึกษา 3. จัดทำเกณฑ์การประเมินผลที่มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์รายวิชา และจุดประสงค์ในการพัฒนานักศึกษา 4. ศึกษาและวิเคราะห์คำอธิบายรายวิชา เพื่อจัดแบ่ง เนื้อหาและกำหนดเวลาในการสอนเพื่อให้สอดคล้องกับจุดประสงค์รายวิชา	เป็นไปตามแผนที่วางไว้	ไม่มีประเด็นที่ต้องปรับปรุง

ผลการวิเคราะห์ด้านจุดประสงค์การเรียนการสอน พบว่ามีความสอดคล้องเป็นไปตามแผนที่วางไว้ ไม่มีประเด็นที่ต้องปรับปรุง

ตารางที่ 51 ความสอดคล้องระหว่างการปฏิบัติตามแผน ผลการทดลอง และสิ่งที่ต้องปรับปรุง
 ในขั้นเตรียมการด้านผู้สอน

การปฏิบัติตามแผน	ผลการทดลอง	สิ่งที่ปรับปรุง
1. จัดทำเค้าโครงรายวิชาที่สมบูรณ์ 2. จัดทำแผนการสอนให้มีเนื้อหาสาระ วิธี การสอน และ กิจกรรมการเรียนการสอน ครบตามจำนวนเวลาที่กำหนดไว้ 3. จัดเตรียมอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการ เรียนการสอนและกิจกรรมต่างๆตามที่ได้ กำหนดไว้ในแผนการสอน 4. จัดประชุมร่วมกับคณะผู้สอนแจก เอกสารพร้อม ชี้แจงรายละเอียดของรูปแบบ การเรียนการสอนนฏยสรรค์ คู่มือการ ใช้รูปแบบฯ และแผนการสอน พร้อมทั้ง ตารางเวลาในการดำเนินการสอน	การจัดทำแผนการสอนที่มีความ ละเอียด ทำให้การดำเนินการ ทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอน นฏยสรรค์เป็นไปตามแผนที่วางไว้	ไม่มีประเด็นที่ต้อง ปรับปรุง

ผลการวิเคราะห์ด้านผู้สอน พบว่ามีความสอดคล้องเป็นไปตามแผนที่วางไว้ ไม่มีประเด็น
 ที่ต้องปรับปรุง

ตารางที่ 52 ความสอดคล้องระหว่างการปฏิบัติตามแผน ผลการทดลอง และสิ่งที่ต้องปรับปรุง
 ในขั้นเตรียมการด้านผู้เรียน

การปฏิบัติตามแผน	ผลการทดลอง	สิ่งที่ปรับปรุง
1. ให้ความรู้ผู้เรียนเกี่ยวกับ หลักการ วัตถุประสงค์ และวิธีการเรียนการสอนนฏยสรรค์ 2. แนะนำวิธีการปฏิบัติตัวของผู้เรียน เพื่อให้ สอดคล้องกับวิธีการเรียนการสอนนฏยสรรค์ 3. ชี้แจงความคาดหวังที่ผู้สอนต้องการให้ ผู้เรียนบรรลุ จากการใช้รูปแบบนฏยสรรค์ 4. ชี้แจงแนวทางการประเมินผลการเรียน	เป็นไปตามแผนที่วางไว้	ไม่มีประเด็นที่ต้อง ปรับปรุง

ผลการวิเคราะห์ด้านผู้เรียน พบว่ามีความสอดคล้องเป็นไปตามแผนที่วางไว้ ไม่มีประเด็น
 ที่ต้องปรับปรุง

ตารางที่ 53 ความสอดคล้องระหว่างการปฏิบัติตามแผน ผลการทดลอง และสิ่งที่ต้องปรับปรุง
ในขั้นเตรียมการด้านสภาพแวดล้อม

การปฏิบัติตามแผน	ผลการทดลอง	สิ่งที่ปรับปรุงและ ข้อเสนอแนะ
<p>1. จัดเตรียมห้องฝึกปฏิบัติที่มีกระจก เพื่อให้นักศึกษาได้มีโอกาสเห็นอริยาบถ ท่าทางการรำของผู้สอนและผู้เรียนเองใน ระหว่างการเรียนการสอนและการทำ กิจกรรม</p> <p>2. จัดเตรียมอุปกรณ์ และสื่อการสอน ต่างๆ ที่จำเป็นและเหมาะสมในการจัด กิจกรรมต่างๆ ทั้งของจริงและของจำลอง เพื่อนำมาใช้เป็นสิ่งเร้าในการสร้าง จินตภาพและจินตนาการของผู้เรียน</p> <p>3. จัดเตรียมแหล่งการเรียนรู้นอกห้อง เรียน เช่น รายการแสดง ณ โรงละคร แห่งชาติ หรือที่อื่นๆ ที่จะมีขึ้นระหว่าง ภาคเรียน การขอความร่วมมือจาก ศิลปิน และผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ด้าน นาฏศิลป์ไทย หรือผู้ที่เคยรับบทเป็นตัวละคร เรื่องต่างๆ ซึ่งยินดีให้ความรู้เพิ่มเติมแก่นักศึกษา จัดทำรายชื่อบุคคล เหล่านั้น พร้อมทั้งสถานที่ที่สะดวกใน การติดต่อเพื่อแจกให้นักศึกษา</p>	<p>การเตรียมสภาพแวดล้อมทุก ด้านเป็นไปตามแผนที่วางไว้ แต่ เนื่องจากสื่อการสอน ได้แก่ วีดิทัศน์และห้องฝึกปฏิบัติอยู่ คนละห้องถึงแม้จะเคลื่อนย้ายมา สะดวกแต่ต้องเสียเวลาในการ ติดตั้ง ทำให้การกำหนดเวลาใน การทำกิจกรรมลดลง</p>	<p>การเสียเวลาในการเคลื่อน ย้ายและติดตั้งอุปกรณ์เป็น ปัญหาเฉพาะในช่วงเวลาที่ ต้องใช้อุปกรณ์ดังกล่าวเป็น ครั้งแรก หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ เปลี่ยนห้องฝึกปฏิบัติที่มี วีดิทัศน์อยู่ภายในห้องมาใช้ เป็นสถานที่สอนในช่วงเวลาที่ ต้องใช้สื่อการสอนดังกล่าว เป็นสิ่งเร้าในการทำกิจกรรม</p>

ผลการวิเคราะห์ด้านสภาพแวดล้อม พบว่ามีประเด็นที่ต้องปรับปรุงในด้านห้องฝึกปฏิบัติที่
ควรมีอุปกรณ์ และสื่อการสอนที่ติดตั้งไว้อย่างถาวร เพื่อความสะดวกในการใช้

ตารางที่ 54 ความสอดคล้องระหว่างการปฏิบัติตามแผน ผลการทดลอง และสิ่งที่ต้องปรับปรุง
 ในชั้นดำเนินการสอนด้านวิธีการสอน

การปฏิบัติตามแผน	ผลการทดลอง	สิ่งที่ปรับปรุงและ ข้อเสนอแนะ
<p>ใช้เทคนิคที่หลากหลายให้ครอบคลุม การสอนโดยวิธีการฝึกปฏิบัติตามแบบ และกระบวนการเรียนการสอนนาฏยสวรรค์ ซึ่งประกอบด้วย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การสอนทักษะการปฏิบัติ 2. การอภิปราย 3. การสอนโดยใช้สิ่งเร้าต่างๆ เพื่อให้เกิดการตระหนักและแนวคิดในการประดิษฐ์ท่ารำ 4. การทำกิจกรรมเกี่ยวกับการประดิษฐ์ท่ารำอย่างอิสระทั้งรายบุคคลและกลุ่ม 5. การทำกิจกรรมกลุ่ม ฝึกการเป็นผู้นำในการประดิษฐ์ท่ารำ และการผสมผสานความคิด 6. ฝึกการสังเกตลีลาการรำ จุดเด่น จุดด้อยของการแสดง ทั้งภายในและภายนอกชั้นเรียน 7. ฝึกการใช้จินตภาพ จินตนาการในการคิดประดิษฐ์ท่ารำจากการดัดแปลงการเชื่อมโยงหรือคิดทำใหม่ 	<p>ใช้วิธีดำเนินการสอนครบทุกวิธี โดยการเรียนการสอนแต่ละ ขั้นตอนผู้สอนจะเปลี่ยนวิธีการ สอน เพื่อให้ผู้เรียนทุกคนได้มี โอกาสแสดงออกด้วยตนเองมาก ยิ่งขึ้น</p> <p>สำหรับการนำเข้าสู่เนื้อหา โดยให้ผู้เรียนร่วมกันอภิปราย มี ปัญหา นักศึกษาไม่กล้าพูด แสดงความคิดเห็นในช่วงแรกๆ แต่เมื่อผู้สอนสร้างบรรยากาศที่ เป็นกันเองไม่เคร่งเครียด นักศึกษาจึงมีความกล้าพูดมาก ขึ้น</p> <p>ในการทำกิจกรรมกลุ่มผู้สอน ให้นักศึกษาแบ่งกลุ่มกันเอง และ แต่ละกิจกรรมมีการเปลี่ยน จำนวนสมาชิกในกลุ่ม ทำให้ นักศึกษาคุ่นเคยกันทั้งหมดจึงไม่ มีปัญหา</p>	<p>ไม่มีประเด็นที่ต้องปรับปรุง</p>

ผลการวิเคราะห์ด้านวิธีการสอน พบว่ามีความสอดคล้องเป็นไปตามแผนที่วางไว้ ไม่มี
 ประเด็นที่ต้องปรับปรุง

ตารางที่ 55 ความสอดคล้องระหว่างการปฏิบัติตามแผน ผลการทดลอง และสิ่งที่ต้องปรับปรุง
ในชั้นดำเนินการสอนด้านขั้นตอนการสอน

การปฏิบัติตามแผน	ผลการทดลอง	สิ่งที่ปรับปรุงและ ข้อเสนอแนะ
<p>ขั้นที่ 1 ขั้นนำเข้าสู่เนื้อหา ดำเนินการด้วยวิธีต่างๆ คือ ผู้สอนชี้แจงจุดประสงค์ เนื้อหาหลักในการเรียนการสอน การให้ผู้เรียนอภิปรายประวัติที่มาของชุดการแสดง การทบทวนบทเรียนเดิม การทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่จะเรียนสั้นๆ</p> <p>ขั้นที่ 2 ขั้นฝึกปฏิบัติ เป็นการฝึกปฏิบัติเนื้อหาตามบทเรียน ได้แก่ การต่อทำรำด้วยการเลียนแบบ หรือปฏิบัติตามแบบครู การอธิบายนาฏยศัพท์ ระหว่างการต่อทำรำ และแก้ไขข้อบกพร่องโดยการจับทำรำให้ผู้เรียน การทบทวนทำรำที่ต่อ</p> <p>ขั้นที่ 3 ขั้นฝึกการสังเกตและการวิเคราะห์ ได้แก่</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การสังเกตลีลาการรำ ตลอดจนองค์ประกอบการแสดง โดย <ol style="list-style-type: none"> 1.1 สังเกตจากกิจกรรมในชั้นเรียน ลีลาการรำของครู เพื่อน และตนเอง 1.2 สังเกตการแสดงจากสื่อต่างๆ อย่างหลากหลายรูปแบบ 1.3 สังเกตจากการแสดงบนเวที 1.4 สังเกตการแสดงของศิลปินที่แต่ละคนสนใจ 2. การวิเคราะห์การวิเคราะห์ จุดเด่น จุดด้อย อารมณ์ ลีลาการรำ และความเหมาะสมขององค์ประกอบการแสดง 	<p>นักศึกษาสามารถแยกเนื้อหาที่ต้องฝึกปฏิบัติตามแบบ และส่วนที่สามารถนำมาสร้างสรรค์ทำรำขึ้นมาใหม่ เนื่องจากในการสอนแต่ละครั้งผู้สอนจะดำเนินตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในแผนการสอน กล่าวคือ การนำเข้าสู่เนื้อหา การฝึกปฏิบัติ การสังเกตและการวิเคราะห์ และการฝึกคิดประดิษฐ์ทำรำอย่างอิสระตามลำดับ โดยเฉพาะในช่วงการต่อทำรำตามเนื้อหาบทเรียนที่ผู้สอนยังมุ่งเน้นความสวยงามและความถูกต้องตามแบบ ดังนั้นนักศึกษาจะได้วิเคราะห์แบบแผนการแสดงแต่ละประเภททั้งในเชิงการอนุรักษ์และการสร้างสรรค์</p>	<p>ไม่มีประเด็นที่ต้องปรับปรุง</p>

ตารางที่ 55 (ต่อ)

การปฏิบัติตามแผน	ผลการทดลอง	สิ่งที่ปรับปรุงและ ข้อเสนอแนะ
<p>ขั้นที่ 4 ขั้นฝึกการประดิษฐ์ทำรำอย่างอิสระ</p> <p>1. สอนหลักและวิธีออกแบบท่ารำ</p> <p>2. ฝึกการประดิษฐ์ท่ารำจากกระบวนการ</p> <p>2.1 การประดิษฐ์ท่ารำจากการเชื่อมโยงสัมพันธ์แม่ท่าและท่าเชื่อม</p> <p>2.2 การประดิษฐ์ท่ารำจากการคิดปรับปรุงท่ารำจากการแสดงที่มีอยู่เดิมให้เป็นการแสดงชุดใหม่</p> <p>2.3 การประดิษฐ์ท่ารำจากการสร้างจินตภาพและจินตนาการ โดยใช้สิ่งกระตุ้น จากโจทย์ที่ครูกำหนด เสียง ภาพ บทช่วยกรอง</p> <p>3. ฝึกการเป็นผู้นำในการประดิษฐ์ท่ารำ</p> <p>ขั้นที่ 5 ขั้นนำเสนอผลงานเชิงสร้างสรรค์</p> <p>นำเสนอผลงานการประดิษฐ์ท่ารำรายบุคคล และเป็นกลุ่มโดยกำหนดเวลาสั้นๆ เช่น 15 นาที 10 นาที 5 นาที เป็นต้น</p> <p>ขั้นที่ 6 ขั้นสรุปและประเมินผล</p> <p>การทดสอบปฏิบัติตามเนื้อหาบทเรียน การประเมินผลงานสร้างสรรค์รายบุคคล และเป็นกลุ่ม การประเมินตนเอง กลุ่มเพื่อน และครู</p>		

ผลการวิเคราะห์ด้านขั้นตอนการสอน พบว่ามีความสอดคล้องเป็นไปตามแผนที่วางไว้ ไม่มีประเด็นที่ต้องปรับปรุง

ตารางที่ 56 ความสอดคล้องระหว่างการปฏิบัติตามแผน ผลการทดลอง และสิ่งที่ต้องปรับปรุง
 ในขั้นตอนการสอนด้านกิจกรรมการเรียนการสอน

การปฏิบัติตามแผน	ผลการทดลอง	สิ่งที่ปรับปรุงและ ข้อเสนอแนะ
<p>กิจกรรมการเรียนการสอนเน้นกิจกรรมการสังเกต (การเห็น) การฟัง การสัมผัส การเคลื่อนไหว การรับรู้ทางอารมณ์ และกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ ผู้เรียนคิดสร้างสรรค์และฝึกการประดิษฐ์ทำร่ำด้วยตนเองอย่างอิสระแบ่งออกเป็น</p> <p>1. กิจกรรมรายบุคคล การจัดกิจกรรมเพื่อฝึกการคิดและการปฏิบัติ โดยการเคลื่อนไหวอย่างอิสระตามแนวคิด ทักษะ การรับรู้ทางอารมณ์ของตนเอง</p> <p>2. กิจกรรมกลุ่ม เน้นทักษะการเป็นผู้นำกลุ่มและผู้ตามกลุ่ม โดยฝึกการยอมรับและการสร้างผลงานจากความ ต้องการของกลุ่ม</p>	<p>กิจกรรมการประดิษฐ์ทำร่ำเป็นรายบุคคล ในช่วงการสอนนอกเวลาเรียนปกติซึ่งมีเวลาประมาณ 1 ชั่วโมง ไม่สามารถให้นักศึกษาออกมาแสดงผลงานการประดิษฐ์ทำร่ำครบทุกคน ต้องใช้วิธีการสุ่มนักศึกษาออกมาแสดง</p>	<p>การสอนนาฏยสรรค์ควรใช้เวลาในการสอนไม่ต่ำกว่า 2 คาบเพราะต้องมีเวลาเพียงพอในการทำกิจกรรมการประดิษฐ์ ทำร่ำตามกระบวนการต่างๆ เป็นรายบุคคล เนื่องจากเน้นการคิดสร้างสรรค์ที่เกิดจากการสร้างแนวคิดของแต่ละคน</p>

ผลการวิเคราะห์ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่ามีประเด็นที่ต้องปรับปรุง คือ การกำหนดคาบเวลาในการสอน ไม่ควรต่ำกว่า 2 คาบ

ตารางที่ 57 ความสอดคล้องระหว่างการปฏิบัติตามแผน ผลการทดลอง และสิ่งที่ต้องปรับปรุง
ด้านบรรยากาศการเรียนการสอน

การปฏิบัติตามแผน	ผลการทดลอง	สิ่งที่ปรับปรุง
<p>เน้นบรรยากาศให้ผู้เรียนมีอิสระในการคิด มีความรู้สึกผ่อนคลาย โดยครูสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนเกิดการตระหนักรู้และตัดสินใจเลือก แนวทางในการสร้างสรรค์งานตามที่ต้องการ แบ่งออกเป็น</p> <ol style="list-style-type: none"> บรรยากาศด้านกายภาพ ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์โดยจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียน และอุปกรณ์การเรียนการสอนที่เหมาะสม ได้แก่ วัสดุทัศนียภาพแสดงทั้งแนวอนุรักษ์และแนวสร้างสรรค์ นอกจากนี้มีการจัดการเรียนการสอนนอกชั้นเรียน เพื่อฝึกการสังเกตและการสร้างจินตนาการจากสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ บรรยากาศด้านสมอง ได้แก่ กิจกรรมต่างๆ ที่ครูจัดขึ้นเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดและแสดงออก นอกเหนือจากการฝึกปฏิบัติตามเนื้อหา ทั้งนี้ครูควรสนับสนุนให้ผู้เรียนคิดอย่างกว้างไกล โดยพยายามช่วยให้ผู้เรียนขจัดอุปสรรคที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนให้ลดน้อยลงไป บรรยากาศด้านอารมณ์ ครูมีบทบาทสำคัญในการช่วยส่งเสริมหรือยับยั้งความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน โดยการสร้างแรงเสริม ใ้รู้สึกว่าคุณมีความสามารถ มีคุณค่า และมีความภาคภูมิใจในผลงานการประดิษฐ์ทำร้ายของตนเอง 	<p>ผู้สอนดำเนินการตามแผนที่วางไว้ และนักศึกษาได้คิดสร้างสรรค์ทำร้ายอย่างอิสระและแสดงออกอย่างสนุกสนาน ปราศจากแรงกดดันหรือการประหม่า</p>	<p>ไม่มีประเด็นที่ต้องปรับปรุง</p>

ผลการวิเคราะห์ด้านบรรยากาศการเรียนการสอน พบว่ามีความสอดคล้องเป็นไปตามแผนที่วางไว้ ไม่มีประเด็นที่ต้องปรับปรุง

ตารางที่ 58 ความสอดคล้องระหว่างการปฏิบัติตามแผน ผลการทดลอง และสิ่งที่ต้องปรับปรุง
ในชั้นประเมินผล

การปฏิบัติตามแผน	ผลการทดลอง	สิ่งที่ปรับปรุงและ ข้อเสนอแนะ
<p>ประเมินผลการเรียนเป็นระยะ ๆ ตลอดภาคการศึกษา และประเมินผลรวมเพื่อศึกษาระดับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ และทักษะการปฏิบัติผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ไทย ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> ประเมินความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ของผู้เรียนก่อนการเรียนด้วยแบบวัดนาฏยสรรค์ ประเมินทักษะการปฏิบัติผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ของผู้เรียนก่อนการเรียนทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม การสังเกตพฤติกรรมกรรมการเรียนระหว่างการเรียนการสอนในชั้นเรียน การทำกิจกรรมการประดิษฐ์ทำรำทั้งรายบุคคลและกิจกรรมกลุ่ม การทดสอบระหว่างภาคเรียน เพื่อวัดทักษะในการปฏิบัติหลังจากจบเนื้อหาบทเรียนหนึ่งๆ การประเมินผลทักษะการปฏิบัติปลายภาคเรียน ทดสอบโดยการจับสลากบทเรียนที่เรียนมาตั้งแต่ต้นประเภทละ 1 ชุด การประเมินผลปลายภาคเรียนด้วยแบบวัดทางนาฏยสรรค์และประเมินทักษะการปฏิบัติผลงานสร้างสรรค์ โดยประเมินทั้งกระบวนการและลักษณะของผลผลิต และกำหนดเวลาในการประดิษฐ์ทำรำมีรายละเอียด ดังนี้ 	<p>การประเมินผล โดยการทดสอบทักษะการปฏิบัติตามเนื้อหาตลอดจนการประเมินผลด้านความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ด้วยแบบวัดนาฏยสรรค์เป็นไปตามแผนที่วางไว้ ไม่มีปัญหา</p> <p>ส่วนการประเมินด้านทักษะการปฏิบัติผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์รายบุคคล ซึ่งผู้ประเมินประกอบด้วยอาจารย์ผู้สอนซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ไทยและผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอก รวมจำนวน 5 คน ซึ่งนักศึกษาต้องสอบครบทั้ง 3 กระบวนการ ประเด็นปัญหาที่พบคือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ให้นักศึกษาคิดประดิษฐ์ทำรำน้อยไปเพียงกระบวนการละ 2 นาที ก่อนการนำเสนอ 2. กระบวนการจินตภาพและการจินตนาการนักศึกษายังคิดทำรำออกนอกกรอบน้อย 	<p>ผู้วิจัยมีความเห็นตรงกับข้อเสนอแนะของคณะกรรมการทดสอบ คือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ควรเพิ่มเวลาในการคิดประดิษฐ์ทำรำกระบวนการละ 5 นาที เนื่องจากนักศึกษาเพิ่งได้รับการสอนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนนาฏยสรรค์เพียง 1 ภาคการศึกษา ยังไม่มีความชำนาญพอ ถ้าให้เวลาคิดเพิ่มขึ้น นักศึกษาจะเกิดการตระหนักรู้ และสามารถนำประสบการณ์จากการเรียนมาใช้มากขึ้นรวมทั้งการออกแบบทำรำจะประณีตขึ้น 2. เพลงที่นำมาใช้เป็นสิ่งเร้าในการทดสอบกระบวนการจินตภาพและการจินตนาการควรเป็นเพลงที่แต่งขึ้นใหม่ ให้มีทำนองแปลก มีความน่าสนใจ ตื่นเต้น หรือเร้าความรู้สึกทางอารมณ์ จะทำให้นักศึกษาสร้างจินตนาการดีขึ้นและคิดสร้างสรรค์นอกกรอบโดยสิ้นเชิงได้

ตารางที่ 58 (ต่อ)

การปฏิบัติตามแผน	ผลการทดลอง	สิ่งที่ปรับปรุงและข้อเสนอแนะ
<p>6.1 ประเมินด้วยแบบวัดนาฏยสรรค์ฉบับเดียวกับการประเมินผลก่อนการเรียน</p> <p>6.2 การประเมินทักษะการปฏิบัติผลงานสร้างสรรค์รายบุคคล</p> <p>จากการใช้กระบวนการคิดเชื่อมโยงในการประดิษฐ์ทำรำ</p> <p>กระบวนการปรับปรุงทำรำที่มีอยู่เดิม</p> <p>กระบวนการคิดจินตภาพหรือจินตนาการในการประดิษฐ์ทำรำ</p> <p>โดยกำหนดเวลาในการคิดประดิษฐ์ทำรำกระบวนการละ 2 นาที</p> <p>6.3 การประเมินทักษะการปฏิบัติผลงานสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม โดยสามารถนำกระบวนการคิดสร้างสรรค์กระบวนการใดกระบวนการหนึ่งมาใช้ก็ได้ ให้เวลาคิดประดิษฐ์ทำรำ 1 ชั่วโมง</p> <p>6.4 ทดสอบการคิดสร้างสรรค์ชุดการแสดงเกี่ยวกับเพลงเด็กเป็นกลุ่ม โดยนำเสนอเป็นการแสดงเต็มรูปแบบ ปลายภาคเรียน</p> <p>การประเมินทักษะในการปฏิบัติผลงานสร้างสรรค์ประเมินโดยอาจารย์ผู้สอนและคณะกรรมการซึ่งเป็น ผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ไทยจำนวน 5 คน</p>		

ผลการวิเคราะห์ด้านการประเมินผล พบว่ามีประเด็นที่ต้องปรับปรุง คือ การเพิ่มเวลาในการทดสอบการปฏิบัติผลงานสร้างสรรค์รายบุคคล และการปรับเปลี่ยนสิ่งเร้าในการทดสอบ

5.3 ด้านผลลัพธ์

ผลจากการประเมินนักศึกษาโดยใช้แบบวัดต่างๆ และการทดสอบภาคปฏิบัติ ที่ใช้ในการวิจัยพบว่ารูปแบบการเรียนการสอนนาฏยสรรค์สามารถพัฒนานักศึกษาในด้านความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ และทักษะการปฏิบัติผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ไทยได้ตามที่ตั้งสมมุติฐานไว้ จึงไม่มีประเด็นที่ต้องปรับปรุง

จากผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างการปฏิบัติตามแผนและสภาพที่เป็นจริงในขั้นเตรียมการด้านจุดประสงค์การเรียนการสอน ผู้สอน ผู้เรียนและสภาพแวดล้อม ขั้นดำเนินการสอนด้านวิธีสอน ขั้นตอนการสอน กิจกรรมการเรียนการสอน บรรยากาศการเรียนการสอน และขั้นประเมินผล พบว่ามีประเด็นที่ต้องปรับปรุงในขั้นเตรียมการด้านสภาพแวดล้อมเกี่ยวกับความพร้อมของสื่อการสอน ขั้นดำเนินการสอนด้านกิจกรรมการเรียนการสอนเกี่ยวกับระยะเวลาในการสอน และขั้นการประเมินผลเกี่ยวกับการกำหนดเวลาให้นักศึกษาคิดก่อนสอบ ซึ่งผู้วิจัยใช้เป็นข้อมูลเพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอนนาฏยสรรค์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ของผู้เรียนวิชานาฏศิลป์ไทยในสถาบันอุดมศึกษา คือ

1. การเตรียมด้านสภาพแวดล้อม ได้แก่ การจัดเตรียมสื่ออุปกรณ์การสอนให้อยู่ในห้องฝึกปฏิบัติอย่างถาวร พร้อมทั้งจะนำมาใช้ทุกช่วงเวลา ตามความเหมาะสมของเนื้อหา
2. ด้านการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ การกำหนดเวลาสอนให้เพียงพอในการดำเนินตามขั้นตอนการสอน และการทำกิจกรรมการเรียนการสอนรายบุคคล
3. ด้านการประเมินผล ได้แก่ การกำหนดเวลาในการสอบทักษะการปฏิบัติผลงานสร้างสรรค์รายบุคคลในแต่ละกระบวนการคิดเพิ่มขึ้น

ประเด็นที่ต้องปรับปรุงในการนำรูปแบบการเรียนการสอนนาฏยสรรค์ไปทดลองใช้และการปรับปรุง มีดังนี้

ตารางที่ 59 การปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอนนาฏยสรรค์

ขั้นตอน	ประเด็นที่ต้องปรับปรุง	การปรับปรุง
ขั้นเตรียมการด้านสภาพแวดล้อม	การเคลื่อนย้ายและติดตั้งสื่อการสอนในห้องฝึกปฏิบัติทำให้เสียเวลาการทำกิจกรรม	ห้องฝึกปฏิบัติมีสื่อการสอนติดตั้งอย่างถาวร และสามารถนำมาใช้อย่างสะดวกและรวดเร็ว
ขั้นดำเนินการสอนด้านกิจกรรมการเรียนการสอน	การใช้ช่วงเวลาในการสอน 50 นาที ไม่เหมาะสมกับการสอนนาฏยสรรค์ เพราะผู้เรียนไม่สามารถแสดงผลงานครบทุกคน	กำหนดเวลาในการสอนไม่ต่ำกว่า 2 คาบ หรือ 100 นาที
ขั้นการประเมินผล	กำหนดเวลาให้นักศึกษาคิดทำรำในการสอบกระบวนการละ 2 นาที ไม่เหมาะสม เพราะผู้เรียนยังไม่มีประสบการณ์เพียงพอ	เพิ่มระยะเวลาในการคิดสร้างสรรค์ทำรำกระบวนการละ 5 นาที